

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ІМ. Ю.М. ПОТЕБНІ ЗНУ**

Кафедра обліку, аналізу, оподаткування та аудиту
(повна назва кафедри)

Кваліфікаційна робота

другий (магістерський)
(рівень вищої освіти)

на тему

Удосконалення оподаткування, організації обліку та внутрішнього контролю виробничих запасів на КП «Новомосковськ водоканал»

Виконав: студент 2 курсу, групи 8.0711 – ОП-з
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(код і назва спеціальності)

освітньої програми

Оподаткування

(код і назва освітньої програми)

О.В. Максименко

(ініціали та прізвище)

Керівник зав. кафедрою ОАОА, д.е.н., професор
Макаренко А.П.

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Рецензент д.е.н., професор Меліхова Т.О.

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

До захисту
МУ

Запоріжжя
2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ІМ. Ю.М. ПОТЕБНІ ЗНУ

Кафедра обліку, аналізу, оподаткування та аудиту

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

(код та назва)

Освітня програма Оподаткування

(код та назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри Медіхова Т.О.

« » 2022 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТОВІ (СТУДЕНТЦІ)

Максименко Олексій Віталійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Удосконалення оподаткування, організації обліку та внутрішнього контролю виробничих запасів на КП «Новомосковськ водоканал»

керівник роботи Макаренко Андрій Петрович, д.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ЗНУ від «02» червня 2022 року № 598-с

2. Строк подання студентом роботи 01.12.2022 р.

3. Вихідні дані до роботи законодавчі та нормативні акти України, наукові праці вітчизняних вчених економістів, періодична література, інтернет-ресурси, дані обліку і звітності

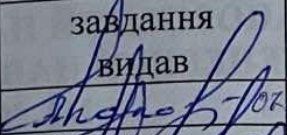

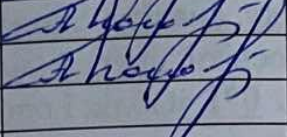
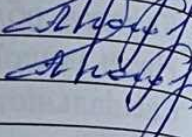
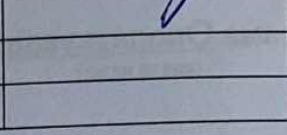
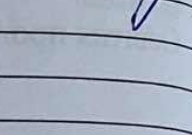
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1 Теоретичні основи оподаткування, організації обліку та внутрішнього контролю виробничих запасів

2 Оподаткування й організація обліку виробничих запасів та фінансовий аналіз КП «Новомосковськ водоканал»

3 Пропозиції щодо удосконалення оподаткування, організації обліку та внутрішнього контролю виробничих запасів КП «Новомосковськ водоканал»

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) 1. Облік запасів у наказі про облікову політику. 2. Документи з надходження запасів. 3. Технологія облікового процесу. 4. Документи для податкового кредиту. 5. Методика перевірки запасів. 6. Організаційна структура КП «Новомосковськ водоканал». 7. Графік надходження первинних документів. 8. Облік надходження запасів. 8. Коефіцієнти платоспроможності. 9. Загальний план внутрішнього контролю. 10-11. Запропоновані відомості обліку, оперограма і робочий план рахунків. 12. Запропоновані робочі документи.

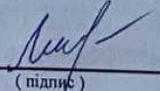
6. Консультанти розділів роботи

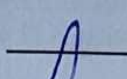
Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Макаренко А.П., д.е.н., проф		
2	Макаренко А.П., д.е.н., проф		
3	Макаренко А.П., д.е.н., проф		

7. Дата видачі завдання 07.06.2022

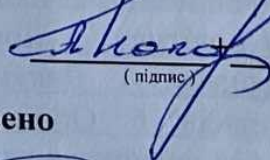
КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Складання робочого плану, визначення предмету, мети та завдань досліджень	червень 2022	викон.
2	Огляд літературних джерел, періодичних та наукових видань з теми дослідження	липень серпень 2022	викон.
3	Робота над 1 розділом	вересень 2022	викон.
4	Робота над 2 розділом	жовтень 2022	викон.
5	Робота над 3 розділом	листопад 2022	викон.
6	Підготовка до публікації наукової статті та тез доповіді	листопад 2022	викон.
7	Оформлення роботи згідно ДСТУ та методичних рекомендацій	листопад 2022	викон.
8	Попередній захист роботи	грудень 2022	викон.
9	Нормоконтроль	грудень 2022	викон.
10	Підготовка остаточного варіанту роботи, автореферату, презентаційного матеріалу, доповіді	грудень 2022	викон.
11	Захист роботи	грудень 2022	викон.

Студент
(підпис)

 Макименко О.В.
(ініціали та прізвище)

Керівник роботи

(підпис)

Макаренко А.П.
(ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер

(підпис)

Синище Ю.С.
(ініціали та прізвище)

АНОТАЦІЯ

Максименко О. В. Удосконалення оподаткування, організації обліку та внутрішнього контролю виробничих запасів на КП «Новомосковськ водоканал».

Кваліфікаційна робота для здобуття ступеня вищої освіти магістра за спеціальністю 071 - Облік і оподаткування, науковий керівник Макаренко А.П. Запорізький національний університет. Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні, кафедра обліку, аналізу, оподаткування та аудиту, 2022.

Досліджено теоретичні основи оподаткування, організації обліку та внутрішнього контролю виробничих запасів. Показано оподаткування та організацію обліку виробничих запасів КП «Новомосковськ водоканал». Проаналізовано фінансовий стан КП «Новомосковськ водоканал». Проведено внутрішній контроль виробничих запасів КП «Новомосковськ водоканал». Надано шляхи щодо удосконалення оподаткування, організації обліку та внутрішнього контролю виробничих запасів КП «Новомосковськ водоканал».

Ключові слова: ОБЛІК, ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ, ВНУТРІШНІЙ АУДИТ, ВИРОБНИЧІ ЗАПАСИ, ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ, УДОСКОНАЛЕННЯ

ABSTRACT

Maksymenko O. Improvement of taxation, organization of accounting and internal control of production stocks at KP «Novomoskovsk Vodokanal».

Qualification work for obtaining a master's degree in the specialty 071 - Accounting and taxation, supervisor Makarenko A. P. Zaporizhzhia National University. Engineering Educational and Scientific Institute named after Yu.M. Potebny, department of accounting, analysis, taxation and audit, 2022.

The theoretical foundations of taxation, organization of accounting and internal control of production stocks have been studied. Taxation and organization

of accounting of production stocks of KP «Novomoskovsk Vodokanal» are shown. The financial condition of KP «Novomoskovsk Vodokanal» was analyzed. Internal control of production stocks of KP «Novomoskovsk Vodokanal» was carried out. Ways to improve taxation, organization of accounting and internal control of production stocks of KP «Novomoskovsk Vodokanal» are provided.

Keywords: ACCOUNTING, ORGANIZATION OF ACCOUNTING, TAXATION, INTERNAL AUDIT, INVENTORIES, FINANCIAL ANALYSIS, IMPROVEMENT

ЗМІСТ

ВСТУП	7
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОПОДАТКУВАННЯ, ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ	11
1.1 Концептуальні основи організації обліку виробничих запасів	11
1.2 Організація обліку та оподаткування виробничих запасів	22
1.3 Методика внутрішнього контролю виробничих запасів	45
2 ОПОДАТКУВАННЯ Й ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТА ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ КП «НОВОМОСКОВСЬК ВОДОКАНАЛ»	51
2.1 Загальна характеристика КП «Новомосковськ водоканал»	51
2.2 Оподаткування та організація обліку виробничих запасів КП «Новомосковськ водоканал»	65
2.3 Фінансовий аналіз КП «Новомосковськ водоканал»	85
3 ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ, ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ КП «НОВОМОСКОВСЬК ВОДОКАНАЛ»	98
3.1 Внутрішній контроль виробничих запасів КП «Новомосковськ водоканал»	98
3.2 Шляхи щодо удосконалення оподаткування та організації обліку виробничих запасів КП «Новомосковськ водоканал»	109
3.3 Шляхи щодо удосконалення внутрішнього контролю виробничих запасів КП «Новомосковськ водоканал»	112
ВИСНОВКИ	121
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	124

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Останнім часом виробничі запаси підприємства псуються або пошкоджуються через бойові дії. Багато виробничих запасів вивозять з окупованої території за межі країни з метою власного збагачення. Потрібно своєчасно діагностувати проблему, перевозити виробничі запаси на небезпечну територію. Треба вчасно документально оформлювати уцінку та списання виробничих запасів у зв'язку з псуванням матеріальних цінностей, а також правильно оподатковувати та організовувати їх облік.

Розгляду питань оподаткування, організації обліку та внутрішнього контролю виробничих запасів сприяли роботи наступних вчених: Бондаря В.П., Бутинця Ф.Ф., Гордієнка Н.І., Кулаковської Л.П., Макаренка А.П., Меліхової Т.О., Усача Б.Ф., та інших.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами. Робота виконана відповідно до науково-дослідної теми кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту Інженерного навчально-наукового інституту ім. Ю.М. Потебні Запорізького національного університету «Теоретико-методичні та практичні підходи щодо удосконалення обліку, аналізу, оподаткування та контролю в управлінні підприємством» (державний реєстраційний номер: 0120U105606). Автором запропоновано вдосконалення оподаткування, організації обліку та внутрішнього контролю виробничих запасів КП «Новомосковськ водоканал».

Мета та завдання роботи. Метою магістерської роботи є розробка пропозиції щодо удосконалення оподаткування, організації обліку та внутрішнього контролю виробничих запасів на КП «Новомосковськ водоканал».

Реалізація мети роботи зумовила необхідність виявлення і розв'язання наступного комплексу завдань:

- дослідити теоретичні основи оподаткування, організації обліку та внутрішнього аудиту внутрішнього контролю виробничих запасів;
- показати облік та оподаткування внутрішнього контролю виробничих запасів на КП «Новомосковськ водоканал»;
- провести фінансовий аналіз на КП «Новомосковськ водоканал»;
- провести внутрішній контроль виробничих запасів на КП «Новомосковськ водоканал»;
- надати шляхи щодо удосконалення оподаткування, організації обліку та внутрішнього контролю виробничих запасів на КП «Новомосковськ водоканал».

Об'єктом дослідження є процес оподаткування, організації обліку та внутрішнього контролю виробничих запасів КП «Новомосковськ водоканал».

Предметом дослідження є теоретико-методичні підходи щодо оподаткування, організації обліку та внутрішнього контролю виробничих запасів.

Інформаційною базою магістерської роботи стали законодавчі та нормативні акти України, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, періодична література, інтернет-ресурси, а також дані обліку, оподаткування і звітності КП «Новомосковськ водоканал».

Наукова новизна отриманих результатів полягає в:

- запропоновано удосконалення методичних підходів до документування проведення контролю виробничих запасів, які на відміну від існуючих включають: анкету, загальний план контролю, програму контролю, робочі документи контролера. Це дасть змогу контролеру охопити всі аспекти обліку виробничих запасів, дослідити правильність, своєчасність, законність відображення його в обліку, вчасно виявити порушення, провести якісний контроль;
- запропоновано у зв'язку з воєнним станом для покращення організації обліку виробничих запасів використовувати наступні бланки, а саме відомості: віднесення до запасів; виключення запасів зі складу активів;

відповідність запасів критеріям визнання їх активом; інвентаризації виробничих запасів; списання пошкоджених виробничих запасів; уцінки виробничих запасів; документального оформлення проведення уцінки виробничих запасів; оподаткування списання пошкоджених виробничих запасів. Це поліпшить оподаткування та організацію обліку виробничих запасів, дозволить своєчасно виявити та виправити помилки, що забезпечить підвищення ефективності діяльності підприємства.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості впровадження практичних рекомендацій у діяльність КП «Новомосковськ водоканал», що дозволить підвищити ефективність оподаткування, організації обліку та внутрішнього контролю виробничих запасів на підприємстві (довідка про впровадження № ___ від _____).

Методи дослідження. У процесі виконання роботи використано загальнонаукові методи: групування (типологічний та аналітичний), порівняння, балансовий метод, абсолютних, середніх та відносних величин, прийоми елімінування (для виявлення впливу певних факторів на динаміку окремих показників фінансової звітності), графічні методи.

Апробація результатів дослідження. Найважливіші положення та висновки магістерської роботи доповідалися на Міжнародній науково-практичній конференції Інженерного навчально-наукового інституту ім. Ю.М. Потебні Запорізького національного університету «Перспективи сталого розвитку в умовах глобалізації в економічному, управлінському та інженерному аспектах», доповідь на тему «Особливості обліку відпускних на підприємстві у воєнний час», м. Запоріжжя 03-04 листопада 2022 р.

Основні пропозиції автора щодо удосконалення методики обліку, оподаткування та внутрішнього аудиту заробітної плати знайшли відображення у статті:

Максименко О.В., Макаренко А.П. Удосконалення оподаткування, організації обліку та внутрішнього контролю виробничих запасів для

підвищення ефективності податкового планування на підприємстві. *Агросвіт*. 2022. № 22.

Обсяг та структура магістерської роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст магістерської роботи виконаний на ___ сторінках комп'ютерного тексту, в тому числі ___ рисунки та ___ таблиць. Робота містить ___ додатків. Список використаних джерел складається із ___ найменувань.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОПОДАТКУВАННЯ, ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

1.1 Концептуальні основи організації обліку виробничих запасів

Нормативне регулювання будь-якого об'єкту бухгалтерського обліку є принциповим питанням для досягнення достовірності облікових даних та задоволення інформаційних потреб користувачів, зокрема в розрізі інформації про виробничі запаси [15].

Основними завданнями організації обліку запасів на підприємстві є:

- 1) контроль за повним і своєчасним оприбуткуванням матеріальних цінностей та їх збереженням за місцями зберігання і на всіх стадіях обробки;
- 2) відповідність складських запасів нормативам;
- 3) раціональна оцінка виробничих запасів;
- 4) розрахунок фактичної собівартості витрачених матеріалів та їх залишків за місцями зберігання і статтями балансу;
- 5) виявлення всіх витрат, пов'язаних з придбанням або виготовленням запасів та визначення первісної вартості;
- 6) контроль за правильністю використання МШП під час їх експлуатації;
- 7) встановлення методології обліку затрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції протягом року;
- 8) регламентування складу собівартості продукції;
- 9) своєчасне оприбуткування і списання готової продукції, а також оформлення документів по її руху;
- 10) забезпечення своєчасного документального оформлення руху продукції – надходження її на склади і відправлення покупцям;
- 11) відображення операцій випуску, відвантаження і реалізації продукції в регістрах поточного обліку в системі бухгалтерських рахунків;

12) контроль за виконанням плану з обсягу реалізації готової продукції, номенклатури, асортименту і якості, а також визначення результатів від її реалізації;

13) фіксація позавиробничих витрат, які пов'язані зі збутом продукції, та контроль за їх обсягом і складом;

14) визначення стану розрахунків з покупцями за відвантажену продукцію, отримання даних про кількість і якість випущеної продукції і даних про відвантажену продукцію, а також довідок про залишок готової продукції на складах, контроль за відповідністю залишків обліковим даним [80].

Систему нормативного регулювання бухгалтерського обліку виробничих запасів наведено на рисунку 1.1.

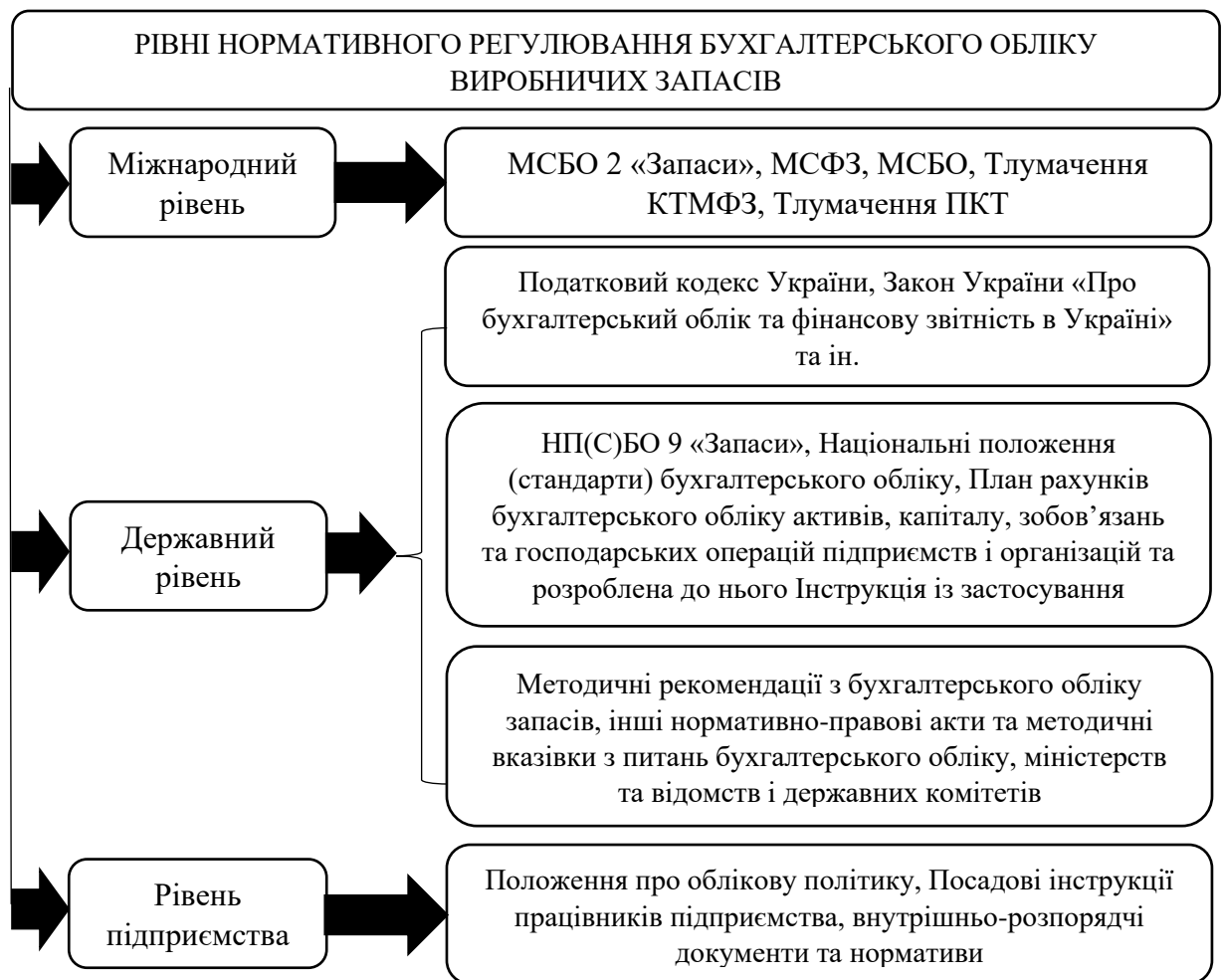

Рисунок 1.1 – Рівні нормативного регулювання бухгалтерського обліку використання виробничих запасів на підприємстві

Джерело: [63]

Порядок ведення бухгалтерського обліку та контролю виробничих запасів на підприємстві, регулює ряд нормативно-правових документів, покликаних забезпечити:

1. Дотримання суб'єктами господарювання єдиних правил ведення бухгалтерського обліку, які носять обов'язковий характер, гарантують та захищають інтереси користувачів облікової інформації;

2. Достовірність та повноту необхідних даних для задоволення інформаційних потреб користувачів тощо. Порядок бухгалтерського обліку виробничих запасів визначається трьома рівнями: міжнародним, державним та рівнем підприємства [92].

Вищезазначені нормативні документи мають різний правовий статус. Основою для ведення бухгалтерського обліку виробничих запасів є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», крім того концептуальні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про виробничі запаси підприємства і розкриття її у фінансовій звітності визначені НП(С)БО 9 «Запаси», що становлять основу бухгалтерського обліку виробничих запасів на підприємстві [2, 18]. Проаналізувавши нормативно-правові акти бухгалтерського обліку виробничих запасів можливо виділити питання, які вони регулюють (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1 – Характеристика нормативно-правових актів, що регулюють питання бухгалтерського обліку використання виробничих запасів

№	Нормативне джерело	Питання, що розкривається
1	2	3
1	Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси» [9]	Встановлює особливості визнання та оцінки виробничих запасів при їх надходженні та використанні для підприємств України, які використовують міжнародні стандарти для ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності
2	Податковий кодекс України [19]	Визначає порядок оподаткування податком на додану вартість виробничих запасів при їх придбанні та реалізації, порядок оцінки виробничих запасів при вибутті та встановлює обмеження щодо включення вартості виробничих запасів до витрат при розрахунку бази оподаткування податком на прибуток

Продовження таблиці 1.1

1	2	3
3	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1]	Визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, в т.ч. щодо виробничих запасів, порядок оформлення первинних документів та реєстрів бухгалтерського обліку, обов'язки підприємств в проведенні інвентаризації, зокрема в частині відображення залишків виробничих запасів на дату складання балансу
4	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [17]	Визначає мету, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів, в тому числі при формуванні інформації про виробничі запаси
5	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [18]	Визначає методологічні засади формування в обліку інформації про виробничі запаси, регулює їх порядок оцінки і обліку на підприємстві та розкриття інформації в фінансовій звітності, регулює порядок здійснення операцій, пов'язаних із рухом виробничих запасів
6	Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку» [3]	Визначає основні рахунки та субрахунки для систематизації інформації про виробничі запаси, а також регулює порядок їх використання при здійсненні операцій з ними
7	Методичні рекомендації про застосування реєстрів бухгалтерського обліку [7]	Надає методичні рекомендації про застосування реєстрів бухгалтерського обліку для відображення та систематизації інформації про виробничі запаси
8	Інструкція «Про інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків» [4]	Визначає порядок проведення інвентаризації виробничих запасів та основні вимоги щодо оформлення результатів їх інвентаризації
9	Інструкція «Про порядок реєстрації виданих, повернутих і використаних довіреностей на одержання цінностей» [5]	Визначає порядок видачі, повернення та використання довіреностей на отримання виробничих запасів, що використовуються при їх придбанні та доставці їх на підприємство власними силами
10	Наказ Міністерства статистики України «Про затвердження типових форм первинних документів	Визначає перелік та форми типових первинних документів, які можуть використовуватися підприємствами при обліку виробничих запасів, а також зазначає порядок їх заповнення з урахуванням обов'язкових реквізитів, що висуваються до документів

Продовження таблиці 1.1

1	2	3
	з обліку сировини і матеріалів» [12]	
11	Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей [21]	Визначає механізм визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей, в тому числі виробничих запасів
12	Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів [6]	Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів можуть застосовуватися підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами незалежно від форм власності (крім банків та бюджетних установ). В ній зокрема визначається, цілі бухгалтерського обліку запасів.

Класифікація запасів за основними ознаками наведена на рисунку 1.2.

Рисунок 1.2 – Класифікація запасів на підприємстві за основними ознаками

Джерело: [51]

На основні досліджених нормативно-правових документів, що здійснюють регламентацію бухгалтерського обліку виробничих запасів на підприємстві, бачимо, що окремі важливі питання бухгалтерського обліку виробничих запасів в них викликають деяку неузгодженість, зокрема виявлено, що існують відмінності між порядком оцінки виробничих запасів за вимогами НП(С)БО та МСФЗ [66].

Для раціональної організації обліку запасів важливе значення має їх науково обґрунтована класифікація. Запаси можна класифікувати за наступними ознаками (рисунок 1.3).

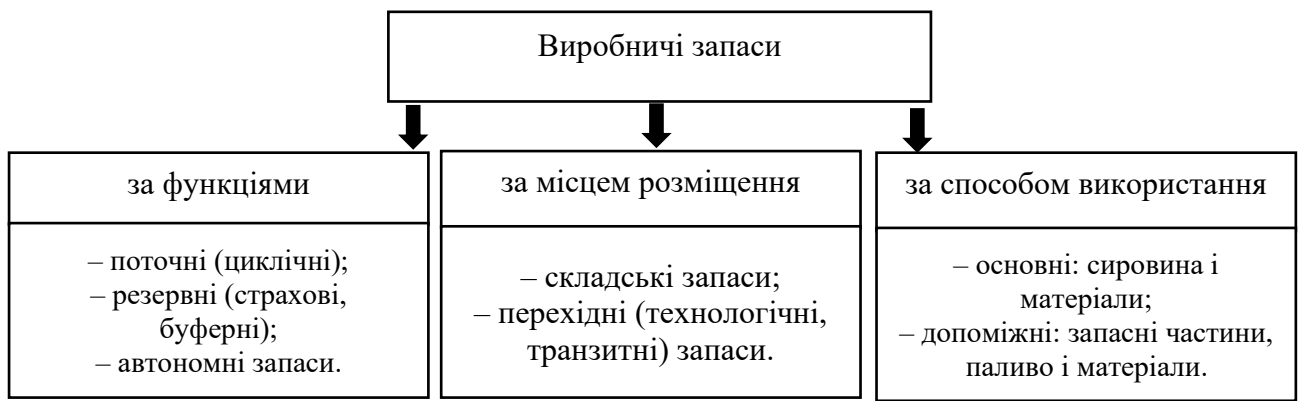

Рисунок 1.3 – Класифікація виробничих запасів

Джерело: [95]

Наведена класифікація забезпечує виконання основних завдань організації обліку та контролю виробничих запасів, серед яких:

- раціональне визначення одиниці обліку запасів та формування номенклатури-цінника;
- організація складського господарства; достовірне визначення первісної вартості запасів;
- визначення умов переоцінки запасів на дату балансу та методів їх оцінки в разі вибуття;
- розкриття інформації про запаси у примітках до фінансової звітності [45].

Порівняння НП(С)БО 9 «Запаси» та МСБО 2 «Запаси» наведено у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Порівняння НП(С)БО 9 «Запаси» та МСБО 2 «Запаси»

Поняття	НП(С)БО 9 «Запаси»	МСБО 2 «Запаси»
1	2	3
Визначення	<p>Під запасами розуміють активи, які:</p> <ul style="list-style-type: none"> - утримуються для подальшого продажу (розподілу, передачі) за умов звичайної господарської діяльності; - перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; - утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством. 	<p>Під запасами розуміють активи, які:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) утримуються для продажу при звичайному плині бізнесу; б) перебувають у процесі виробництва для такого продажу або в) існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для споживання у виробничому процесі або при наданні послуг.
При надходженні	<p>Собівартість виробничих запасів залежить від характеру надходження запасів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. При придбанні у постачальників – вартість придбання у постачальника за вирахуванням непрямих податків; суми ввізного мита; суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству; транспортно-заготівельні витрати; інші витрати. 2. При виготовленні власними силами – виробнича собівартість, яка визначається за НП(С)БО 16 «Витрати». 3. При внесенні до зареєстрованого капіталу – погоджена засновниками (учасниками) підприємства їх справедлива вартість з урахуванням витрат. 4. При безоплатному отриманні – справедлива вартість з урахуванням витрат. 5. При отриманні у результаті обміну на подібні активи – балансовій вартості переданих запасів. 6. При отриманні у результаті обміну на неподібні активи – визнається справедлива вартість отриманих запасів. 	<p>Собівартість формується з таких витрат:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Витрати на придбання запасів складаються з ціни придбання, ввізного мита та інших податків, а також з витрат на транспортування, навантаження і розвантаження та інших витрат, безпосередньо пов'язаних з придбанням готової продукції, матеріалів та послуг. 2. Витрати на переробку. Витрати безпосередньо пов'язані з одиницею виробництва. 3. Інші витрати. Інші витрати, якщо вони відбулися при доставці запасів до їх теперішнього місця розпакування та приведення до теперішнього стану.

Продовження таблиці 1.2

1	2	3
При витрачанні	При відпуску запасів у виробництво, з виробництва, продаж та іншому вибутті оцінка їх здійснюється за одним з таких методів: - ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів; - середньозваженої собівартості; - собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО); - нормативних затрат; - ціни продажу.	При відпуску запасів у виробництво, з виробництва, продаж та іншому вибутті оцінка їх здійснюється за одним з таких методів: - ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів; - середньозваженої собівартості; - собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО); - нормативних затрат; - ціни продажу.
На дату балансу	Запаси оцінюються за меншою з таких двох величин: собівартість та чиста вартість реалізації.	Запаси оцінюються за меншою з таких двох величин: собівартість та чиста вартість реалізації.

Джерело: [57]

Визначення поняття «запаси» різними авторами наведено у таблиці 1.3.

Таблиця 1.3 – Визначення поняття «запаси» різними авторами

Автори	Визначення
1	2
З.Б. Живко, М.О. Живко, І.Ю. Живко [48, с. 121]	Запаси – це ресурси (активи) підприємства, які зберігаються для продажу за умов звичайної господарської діяльності або перебувають у процесі виробництва для такого продажу, або утримуються для споживання у виробничому процесі чи під час надання послуг, а також для управління підприємством (сировина й матеріали, комплектуючі вироби, готова продукція, паливо, будівельні матеріали, товари, малоцінні та швидкозношувані предмети тощо).
Е.А. Зінь [51, с. 105]	Запаси – це будь-які ресурси підприємства, що призначені для використання, але тимчасово не використовуються (сировина, матеріали, паливо, обладнання, машини, товари, електроенергія тощо).
В.А. Козловський [57, с. 95]	Запасом є будь-який ресурс, який використовується для того, щоби задовольнити поточну або майбутню потребу (заготовки та вихідні матеріали, напівфабрикати, що перебувають у виробничому процесі, готові вироби).
В.А. Савкович [80, с. 8]	Запаси – це все те, на що є попит, але все, що сьогодні виключено з виробничого або особистого споживання; всі матеріальні, фінансові, трудові та інші ресурси, які нині не використовуються
Г.В. Нашкерська [72, с. 208]	Запаси – це оборотні активи підприємства, які використовуються переважно в одному операційному циклі діяльності підприємств або в період до одного року.
Економічна енциклопедія [52, с. 583]	Запаси – наявність відповідних матеріальних ресурсів, до яких належать засоби виробництва, предмети споживання, інші цінності, необхідні для забезпечення розширеного відтворення, обслуговування сфери матеріального виробництва та задоволення потреб населення і ще не використовуються.

Продовження таблиці 1.3

1	2
Д. Уотерс [90, с. 362]	Запаси – товари та матеріали, що постачаються та зберігаються на підприємстві. Вони утворюються кожного разу, коли ресурси, що надходять чи виходять з підприємства, не використовуються, хоч і доступні.
Л. Каніщенко [54, с. 583]	Запаси – наявність відповідних матеріальних ресурсів, до яких належать засоби виробництва, предмети споживання, інші цінності, необхідні для забезпечення розширеного відтворення, обслуговування сфери нематеріального виробництва та задоволення потреб населення, що ще не використовуються

Сутність поняття «виробничі запаси» в літературних джерелах наведено у таблиці 1.4.

Таблиця 1.4 – Сутність поняття «виробничі запаси» в літературних джерелах

Автор	Визначення
1	2
П.С. Безруких [26]	Під виробничими запасами розуміють різні речові елементи виробництва, що використовуються як предмети праці у виробничому та іншому господарських процесах
І.А. Бержанір [27]	Виробничі запаси слід трактувати як частину матеріальних ресурсів підприємства, які є сукупністю предметів праці й перебувають на підприємстві у вигляді сировини, матеріалів, купівельних напівфабрикатів та комплектуючих деталей, палива, тари й тарних матеріалів, будівельних матеріалів, запасних частин та інших матеріалів, що становлять матеріальну основу продукції підприємства, надають їй якісних властивостей, беруть участь у виробництві протягом одного виробничого циклу й повністю переносять свою вартість на вартість готової продукції
Н.М. Бондаренко [29]	Виробничі запаси як елемент запасів є активами, що придбані зі сторони або самостійно виготовлені й утримуються підприємством для продажу, використання в процесі виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва та адміністративних потреб за умови їх повного споживання в одному операційному циклі
А.Б. Борисов [30]	Виробничі запаси є сукупністю всіх матеріалів, які має підприємство, частиною оборотних засобів підприємства, які ще не включені в процес виробництва, але надійшли на робочі місця
Ф.Ф. Бутинець [32, с. 313]	Виробничі запаси – це активи, які використовуються для подальшого продажу, під час виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг, а також управління підприємством.
А.В. Дмитренко [46]	Виробничі запаси – це сукупність предметів праці, які перебувають на підприємстві у вигляді складських запасів основних та допоміжних матеріалів, а також палива, запасних частин, зворотних відходів, тари та інших матеріалів, які призначені для використання як у виробничому процесі, так і для будь-яких інших потреб

Продовження таблиці 1.4

1	2
	підприємства за умови їх повного споживання в одному операційному циклі.
В.В. Ковальов [56, с. 518]	Виробничі запаси є частиною оборотних засобів підприємства. До їх складу входять сировина, матеріали, незавершене виробництво, готова продукція та товари для перепродажу
Р.Б. Чейз, Н.Дж. Еквілайн [94, с. 469]	Виробничі запаси поділяються на сировину, готову (кінцеву) продукцію, комплектуючі, допоміжні матеріали та незавершене виробництво.
В.Г. Швець [95]	Виробничі запаси (сировина, матеріали, паливо тощо) – це матеріальні активи, що перероблюються підприємством задля виготовлення продукції, обслуговування виробництва та загальновиробничих потреб.

Виробничі запаси – активи, які використовуються для подальшого продажу, споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством [38].

Сировина – добуті, вироблені або придбані оборотні ресурси, які не пройшли обробку та призначені для використання у власному виробництві для виготовлення готової продукції [86].

Матеріали – придбані оборотні ресурси, призначені для використання у власному виробництві для виготовлення готової продукції та на загальновиробничі, адміністративні та збутові потреби [49].

Паливо – використовується для заправки транспортних засобів підприємства з метою використання його у загальновиробничих, адміністративних та збутових потреб [26].

Тара – оборотні матеріальні активи, призначені для транспортування, зберігання і збуту продукції [54].

Тарні матеріали – оборотні матеріальні активи, призначені для виготовлення та ремонту тари [82].

Запасні частини – оборотні матеріальні активи, призначені для поточного, капітального та гарантійного ремонту машин, обладнання та транспортних засобів [65].

Оцінка запасів у бухгалтерському обліку наведено на рисунку 1.4.

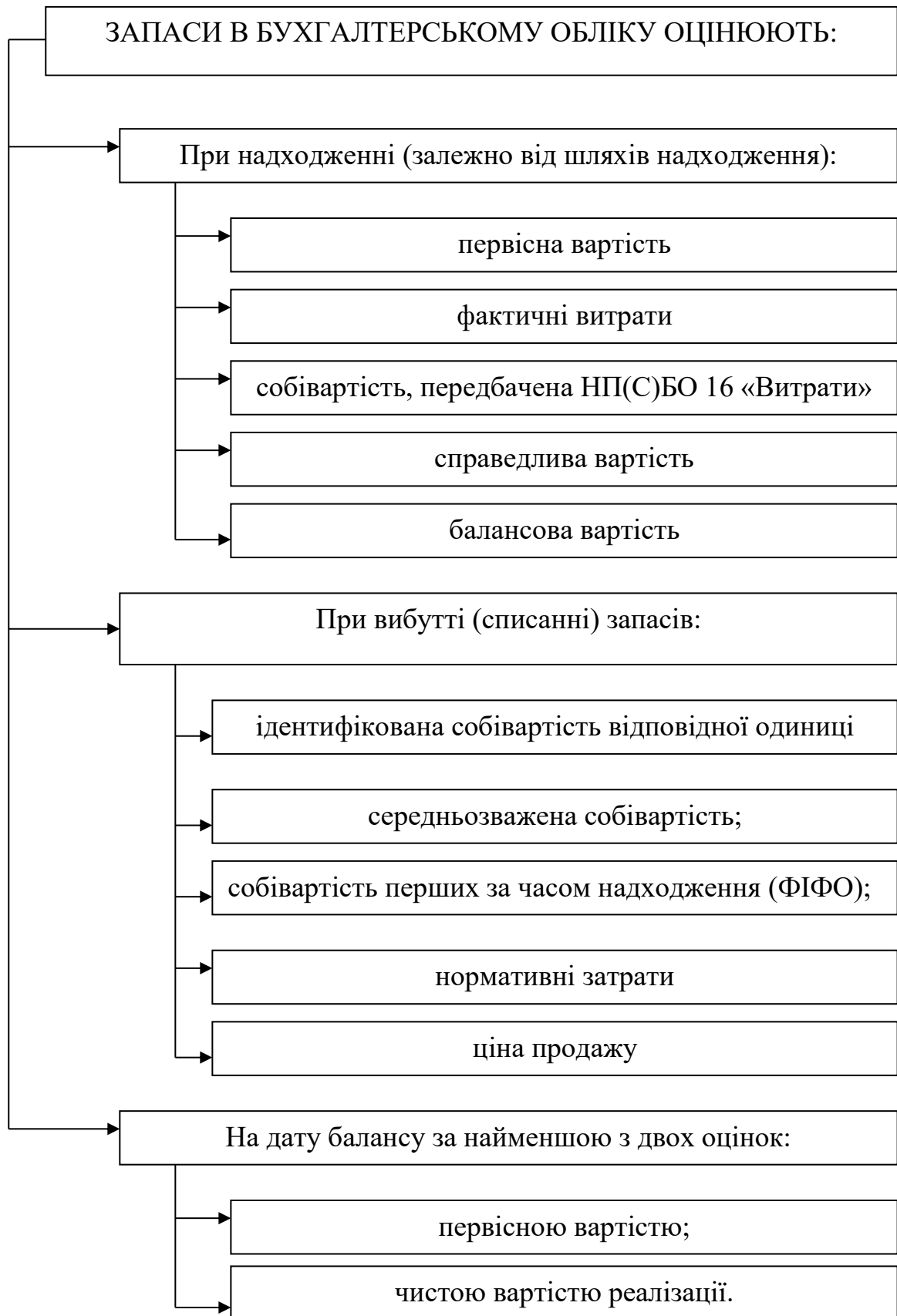

Рисунок 1.4 – Оцінка запасів

Джерело: [33]

Будівельні матеріали – матеріальні активи, призначені для капітального будівництва об'єктів господарським або підрядним способом [42].

Напівфабрикати – сировина і матеріали, які пройшли певні стадії обробки, призначені для використання у власному виробництві для виготовлення готової продукції [62].

1.2 Організація обліку та оподаткування виробничих запасів

Надходження запасів на підприємство оформлюється відповідними документами, типові форми яких затверджуються Державною службою статистики України та іншими центральними органами виконавчої влади [89].

Наказом про облікову політику підприємства визначаються норми для правильного планування потреб в запасах, раціональної організації їх обліку і контролю (рис. 1.5).

Рисунок 1.5 – Основні положення з обліку запасів, що наводиться в наказі про облікову політику

Джерело: [33]

Якщо для оформлення господарської операції типові форми первинних документів відсутні, то підприємство складає такі первинні документи, які б містили обов'язкові реквізити, передбачені законодавством та іншими нормативно-правовими актами [83].

Надходження на склад запасів власного виробництва (готової продукції, напівфабрикатів, допоміжних матеріалів) оформлюються накладною-вимогою на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (форма М-11, затверджена наказом Міністерства статистики України від 21.06.1996 р. № 193). Накладна-вимога складається у двох примірниках та підписується особою, яка передає зазначені запаси, та їх отримувачем [50].

Отримання запасів як внесок до статутного капіталу оформлюється прибутковим ордером (форма М-4, затверджена наказом Міністерства статистики України від 21.06.1996 р. № 193) або актом про приймання матеріалів (форма М-7, затверджена наказом Міністерства статистики України від 21.06.1996 р. № 193), або товарно-транспортною накладною (форма № 1-ТН, затверджена наказом Міністерства транспорту України від 14 жовтня 1997 року № 363, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 20 лютого 1998 року № 128/2568 (зі змінами)) тощо [40].

Обмін запасів на інші подібні і неподібні запаси оформлюється прибутковим ордером або актом про приймання матеріалів, або товарно-транспортною накладною тощо [29].

Запаси, які одержані безоплатно, оформлюються накладною-вимогою на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів або товарно-транспортною накладною з використанням штампуги (позначення) про оприбуткування, або актом про приймання матеріалів, або прибутковим ордером. Прибутковий ордер складається матеріально відповідальною особою у день прийняття запасів [36].

Приймання та оприбуткування запасів, які надійшли від постачальників або від переробників з переробки на стороні, оформлюється товарно-

транспортною накладною з використанням штампу (позначення) про оприбуткування або прибутковим ордером [70].

Якщо при оприбуткуванні запасів виявлено невідповідність якості та кількості запасів даним супроводжувальних документів, то складається акт про приймання матеріалів за участю матеріально відповідальної особи та представника відправника (постачальника) або представника незацікавленої організації. Якщо такі запаси надійшли залізницею, складається комерційний акт (форма якого затверджена наказом Міністерства транспорту України від 28.05.2002 р. № 334 «Про затвердження Правил складання актів (стаття 129 Статуту)» [37].

Якщо запаси надійшли на підприємство без товаросупроводжувальних документів, то складається акт про приймання матеріалів або комерційний акт (у разі, якщо такі запаси надійшли залізницею) [88].

При прийманні запасів на відповідальне зберігання складається акт про приймання матеріалів. Такі запаси на складі зберігаються окремо від запасів, які визнано активами підприємства [53].

Надходження запасів від фізичних осіб, не зареєстрованих суб'єктами підприємницької діяльності, торговельні підприємства та заклади ресторанного господарства оформлюють закупівельним актом. В закупівельному акті фіксуються дата складання; назва підприємства; одиниця виміру господарської операції; зміст та обсяг (кількісний і вартісний) господарської операції; посади осіб, відповідальних за здійснення господарської операції і правильність її оформлення; особистий підпис або інші дані, що дають змогу ідентифікувати посадову особу підприємства, яка брала участь у здійсненні господарської операції [34].

Надходження запасів для реалізації на умовах комісії оформлюється квитанцією і товарним ярликом (форми № 1-ВТ, № 3-ВТ, затверджені наказом Міністерства зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України від 08.07.1997 р. № 343) [31].

Документи, якими найчастіше оформлюється надходження виробничих запасів, та їх призначення, наведено в таблиці 1.5.

Таблиця 1.5 – Документи з надходження виробничих запасів

Форма доку-менту	Назва	Призначення документу
М-1	Журнал обліку вантажів, що надійшли	Застосовується для реєстрації транспортних документів, пов'язаних з отриманням вантажів та оприбуткуванням їх на склад підприємства
М-2	Довіреність	Призначена для підтвердження права окремої посадової особи виступати довіреною особою підприємства при отриманні запасів
М-2а	Акт списання бланків довіреностей	Призначений для списання використаних бланків довіреностей
М-3	Журнал реєстрації довіреностей	Призначений для реєстрації виданих довіреностей
М-4	Прибутковий ордер	Використовується на складі, заповнюється в день надходження запасів при відсутності розбіжностей з документами постачальника, при оприбуткуванні запасів з переробки
М-7	Акт приймання матеріалів про	Застосовується при прийнятті запасів, якщо є розбіжності з документами постачальника, або коли виробничі запаси надійшли без документів. Використовується для обліку надходження запасів і для направлення листа-претензії постачальнику
1-ТН	Товарно-транспортна накладна	Комбінований документ, що складається з трьох самостійних розділів: відомості про вантаж, вантажно-розвантажувальні роботи, інша інформація

Джерело: [87]

Для внутрішнього переміщення запасів, їх відпуску виробничим підрозділам та іншим структурним підрозділам підприємства, що розташовані на іншій, ніж підрозділ, що їх відпускає, території, використовується накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів [52].

Для оформлення вибуття запасів, відпуск у виробництво яких здійснюється на основі встановлених лімітів, застосовуються лімітно-забірні картки (форми М-8, М-9, затверджені наказом Міністерства статистики України від 21.06.1996 р. № 193) [67].

Відпуск матеріалів понад встановлений ліміт або при заміні матеріалів оформлюється актом-вимогою на заміну (додатковий відпуск) матеріалів (форма М-10, затверджена наказом Міністерства статистики України від

21.06.1996 р. № 193) за дозволом керівника підприємства або уповноважених осіб [90].

Вибуття виробничих запасів для реалізації оформлюється товарно-транспортною накладною або накладною-вимогою на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів, яку виписує уповноважена особа на основі господарського договору, дозволу керівника або іншої уповноваженої особи [68].

Вибуття виробничих запасів безоплатно оформлюється накладною-вимогою на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів або товарно-транспортною накладною [55].

Уцінка запасів до чистої вартості реалізації оформлюється актом уцінки [27].

Приймання та здавання первинних документів на підприємстві може оформлюватися реєстром (форма М-13, затверджена наказом Міністерства статистики України від 21.06.1996 р. № 193 або іншою формою). Реєстр складається матеріально відповідальною особою та здається разом з первинними документами та необхідними додатками до бухгалтерської служби підприємства або іншої служби, в якій здійснюється обробка первинних документів [74].

З метою упорядкованості руху та своєчасного одержання для записів у бухгалтерському обліку первинних документів наказом підприємства встановлюється графік документообігу, в якому вказуються дата створення або одержання документів від інших підприємств та організацій, дата прийняття їх до обліку, дата передачі в обробку та до архіву [43].

Графік документообігу оформляється у вигляді схеми або переліку робіт із створення, перевірки та обробки документів, що виконуються кожним підрозділом підприємства, а також усіма виконавцями із зазначенням послідовності, взаємозв'язку і термінів виконання робіт [84].

Працівники підприємства створюють і подають первинні документи, якими оформлюються господарські операції за їх участю, за графіком документообігу. Кожному виконавцю видається витяг із графіка, в якому

наводяться перелік первинних документів, що відносяться до функціональних обов'язків виконавця, терміни їх подання та підрозділи підприємства, до яких передаються ці документи [72].

Первинні документи поточного місяця, що пройшли обробку і внесені до відповідного облікового реєстру, комплектуються в хронологічному порядку, нумеруються, переплітаються і передаються до архіву [69].

Документи, створені із застосуванням засобів обчислювальної техніки на електронних носіях, застосовуються у бухгалтерському обліку у порядку, визначеному Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку (наказом МФУ від 24.05.1995 р. № 88) [75].

Зберігання документів про господарські операції із запасами здійснюється відповідно до Закону України «Про Національний архівний фонд і архівні установи» і Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» [35].

Основні документи, якими оформлюють операції відпуску виробничих запасів, наведено в таблиці 1.6.

Таблиця 1.6 – Документи з відпуску виробничих запасів

Форма доку-менту	Назва документу	Призначення документу
М-8, 9, 28, 28а	Лімітно-забірна картка	Використовується для систематичного відпуску у виробництво лімітованих матеріалів, а також для поточного контролю за дотриманням встановлених лімітів їх відпуску. Зазначається місячний ліміт відпуску цеху
М-10	Акт-вимога на заміну (додатковий відпуск) матеріалів	Оформлюється при разовому відпуску запасів для виробничих та господарських потреб
М-11	Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів	Використовується для разового відпуску запасів всередині підприємства
М-18	Сигнальна довідка про відхилення фактичного залишку матеріалів від встановлених норм запасу	Складається завскладом (комірником) у разі виявлення відхилень фактичного залишку виробничих запасів від встановлених норм
М-19	Матеріальний звіт	Складається МВО і передається до бухгалтерії; відображає рух запасів на складі за певний період

Джерело: [78]

Оприбуткування запасів від постачальника залежить від наявності розбіжностей між фактичними даними, та даними, зазначеними в документах постачальника, і оформлюється: прибутковою накладною чи проставлянням штампу «оприбутковано» на документі постачальника (якщо розбіжності відсутні), або актом приймання (якщо є розбіжності). Акт приймання також оформлюється у випадку одержання невідфактурованої поставки [94].

Крім того, підставою для оприбуткування та оплати придбаного запасу є документ, що підтверджує його якість (сертифікат якості) [56].

Оприбуткування імпортованих товарів на склад покупця проводиться на підставі економічного договору купівлі-продажу, вантажної митної декларації, приймального акту та акту експертизи торговельно-промислової палати, комерційних документів: рахунків-фактур («invoice» (інвойс)), що підтверджують митну вартість товару); транспортних накладних (CMR, залізничної накладної, авіа накладної, коносаменту, товарно-транспортної накладної, пакувальних листів). При здійсненні розрахунків у іноземній валюті складається довідка бухгалтерії про наявність курсових різниць при перерахуванні заборгованості [48].

При виявленні недостачі або дефекту запасів, приймання не припиняється, а складається рекламацийний акт, в якому зазначаються наступні реквізити: особи, які беруть участь в прийманні; дата, час початку та закінчення приймання, місце складання акту; номер контракту, місця партії; найменування, адреса, країна постачальника; найменування запасів, номер коносаменту, номер накладної та інших документів; найменування покупця; кількість запасів з кожної позиції асортименту; невідповідність якості, комплектності та іншим даним супровідних документів; стан тари, упаковки та маркування тари. Цей первинний документ не має типової форми. Дані в ньому зазначаються за погодженням сторін. Якщо виконавець є платником ПДВ, він додатково повинен виписати податкову накладну [46].

Документи, які оформлюються при перерахуванні коштів, залежать від форми розрахунків: платіжне доручення, акредитив, інкасо, ВКО та інші

платіжні документи [30].

Документальне оформлення надходження запасів, його наявності та витрачання є досить складним процесом, адже структура документообігу повинна бути такою, щоб забезпечувати вчасне надходження необхідної інформації як для обліку, так і для контролю та оперативного управління рухом запасів [53].

Типові форми документів з відпуску на сторону виробничих запасів наведено у таблиці 1.7.

Таблиця 1.7 – Типові форми документів з відпуску на сторону виробничих запасів

Назва і форма документів	Характеристика та сфера застосування
Товарно-транспортна накладна (ф. № 1-ТН)	Комбінований документ, що складається з трьох самостійних розділів: відомості про вантаж, вантажно-розвантажувальні роботи, інша інформація
Рахунок-фактура	Розрахунковий документ, що виписується постачальником на ім'я покупця на кожну партію відвантажених запасів
Накладна на відпуск товарно-матеріальних цінностей (ф № М-20)	Документ є підставою для списання товарно-матеріальних цінностей, для оприбуткування їх підприємством-одержувачем і для дозволу на вивіз із території підприємства постачальника, а також для їх складського, оперативного і бухгалтерського обліку

Джерело: [80]

Схема документування обліку запасів наведена на рисунку 1.6.

Запаси на підприємствах зберігаються у спеціалізованих та інших місцях (склади, комори тощо) зберігання. Склади можуть бути загального та спеціалізованого призначення (центральні, проміжні, експедиторські та інші). Організація зберігання запасів на підприємстві здійснюється залежно від виду запасів, технології виробництва, умов постачання, умов збуту тощо [84].

Для запасів, що не належать підприємству, виділяються окремі місця зберігання від інших запасів [30].

Кожному складу присвоюють постійний номер, який надалі зазначається на всіх документах при оформленні операцій з руху запасів на даному складі [25].

Рисунок 1.6 – Схема документування обліку запасів

Джерело: [57]

Приймання, зберігання, відпуск та облік запасів в місцях їх зберігання здійснює матеріально відповідальна особа [51].

Керівник підприємства відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» затверджує перелік посадових осіб, яких наділяє правом підписувати документи на отримання та відпуск з місць зберігання запасів, давати дозвіл на вивезення запасів з підприємства та отримання їх від інших підприємств [78].

При прийманні запасів матеріально відповідальна особа проводить перевірку відповідності запасів асортименту, кількості, вазі, обсягу площі і якості, які зазначені у супровідних документах [86].

В місцях зберігання кожна однорідна група (вид) запасів може позначатися матеріальним ярликом (форма М-16, затверджена наказом Міністерства статистики України від 21.06.1996 р. № 193), який прикріплюється до місця зберігання запасів [62].

Матеріально відповідальними особами у місцях зберігання запасів

ведеться кількісний облік руху запасів (крім підприємств, які застосовують метод ціни продажу) [37].

Облік запасів на складі може здійснюватися із застосуванням картки складського обліку матеріалів (форма М-12, затверджена наказом Міністерства статистики України від 21.06.1996 р. № 193) [43].

Картки складського обліку оформляються матеріально відповідальною особою в одному примірнику на основі первинних документів у відповідності з номенклатурою запасів [53].

Якщо протягом дня відбулось декілька однакових (або однорідних) операцій за кількома документами, може бути зроблено один запис з відображенням номерів документів або номера реєстру, який складається за цими документами, та загальної кількості запасів. При незначній номенклатурі запасів замість карток складського обліку може застосовуватися книга обліку залишків запасів на складі [49].

У визначений термін матеріально відповідальні особи подають усі первинні документи з надходження та вибуття запасів до бухгалтерської служби. Матеріальний звіт (форма М-19, затверджена наказом Міністерства статистики України від 21.06.1996 р. № 193) з відображенням у ньому наявності і руху запасів складають і подають до бухгалтерської служби [82].

На підприємствах, які відображають запаси за оперативно-бухгалтерським методом, для відображення залишків запасів на складі підприємства на кінець звітної періоду може застосовуватися відомість обліку залишків матеріалів на складі (форма М-14, затверджена наказом Міністерства статистики України від 21.06.1996 р. № 193). Відомість заповнюється на підставі даних карток складського обліку матеріалів за підтвердженими в них записами працівником бухгалтерської служби [89].

При застосуванні автоматизованих систем складського обліку наявності та руху запасів підприємство використовує реєстри та звіти в електронній формі, що створюються, передаються і оброблюються відповідно до Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» та іншими нормативно-правовими актами [95].

З метою своєчасного проведення уцінки запасів, а також для контролю за відхиленням фактичного залишку запасів від встановлених норм та виявлення запасів, що тривалий час не використовуються, може застосовуватися сигнальна довідка (форма М-18) [35].

Для забезпечення ефективності використання запасів у виробництві здійснюється контроль використання запасів у порядку, в спосіб і строки, визначені керівником (власником) підприємства. Типові форми документів складського обліку і внутрішнього переміщення запасів наведено у таблиці 1.7.

Технологія облікового процесу виробничих запасів наведено на рисунку 1.7.

Рисунок 1.7 – Технологія облікового процесу виробничих запасів на підприємстві

Джерело: [54]

Таблиця 1.7 – Типові форми документів складського обліку і внутрішнього переміщення запасів

Назва і форма документів	Характеристика та сфера застосування
Картка складського обліку матеріалів (ф № М-12)	Оперативного обліку руху запасів по складу
Матеріальний ярлик (ф № М-16)	Характеристики матеріалів кожного номенклатурного номера за місцем зберігання, слугує для матеріальних цінностей паспортом
Лімітно-забірна картка (ф № М-8)	Багаторазового відпуску одного номенклатурного номера матеріалів на один місяць
Лімітно-забірна картка (ф № М-9)	Чотириразового відпуску лімітованих матеріалів, що зараховуються на один вид витрат (замовлення) на один місяць
Акт-вимога на заміну (додатковий відпуск) матеріалів (ф № М-10)	Відпуску матеріалів, потреба яких виникає періодично, заміна матеріалів, а також додатковий (понадлімітний) відпуск матеріалів, випускається на один вид матеріалів і його багаторазовий відпуск у межах ліміту
Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (ф № М-11)	Відпуску матеріалів усередині підприємства, включаючи відпуск господарством свого підприємства, розташованим за межами його території

Джерело: [25]

Схема руху виробничих запасів підприємства в системі облікових об'єктів наведено на рисунку 1.8.

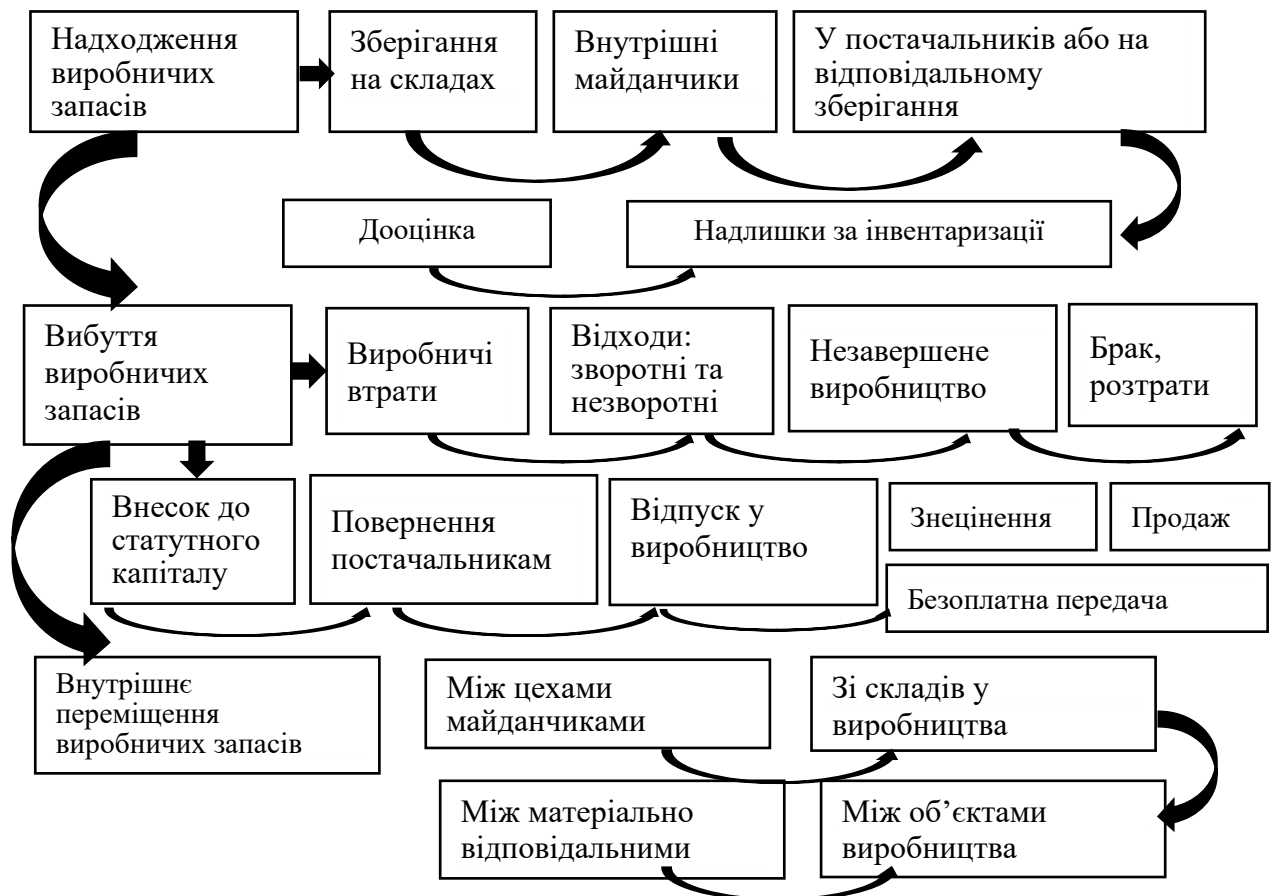

Рисунок 1.8 – Схема руху виробничих запасів в системі облікових об'єктів

Джерело: [80]

Для узагальнення інформації про наявність і рух належних підприємству готової продукції, товарів, предметів праці, що призначені для обробки, переробки, використання у виробництві та для господарських потреб, а також засобів праці, які підприємство включає до складу малоцінних та швидкозношуваних предметів призначені рахунки класу 2 «Запаси».

Для обліку виробничих запасів призначено рахунок 20 «Виробничі запаси» (таблиця 1.8).

Таблиця 1.8 – Характеристика рахунку 20 «Виробничі запаси»

Рахунок 20 «Виробничі запаси»		
Характеристика рахунку	За дебетом відображається	За кредитом відображається
призначено для узагальнення інформації про наявність і рух належних підприємству запасів сировини та матеріалів (у тому числі сировина й матеріали, які є в дорозі та в переробці), будівельних матеріалів, запасних частин, матеріалів сільськогосподарського призначення, палива, тари й тарних матеріалів, відходів основного виробництва.	надходження запасів на підприємство; дооцінка запасів	витрачання на виробництво (експлуатацію, будівництво), переробку, відпуск (передачу) на сторону; уцінка запасів

Джерело: [87]

Рахунок 20 «Виробничі запаси» має такі субрахунки:

201 «Сировина й матеріали»

202 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби»

203 «Паливо»

204 «Тара й тарні матеріали»

205 «Будівельні матеріали»

206 «Матеріали, передані в переробку»

207 «Запасні частини»

208 «Матеріали сільськогосподарського призначення»

209 «Інші матеріали».

Шляхи надходження запасів та їх первісна вартість наведено у таблиці 1.9.

Кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку операцій по

надходженню запасів наведена у таблиці 1.10.

Таблиця 1.9 – Шляхи надходження запасів та їх первісна вартість

Шляхи надходження	Первісна вартість
Придбаних за плату	Собівартість запасів, яка складається з таких фактичних витрат: - суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю) за вирахуванням непрямих податків; - суми ввізного мита; - суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству; - транспортно-заготівельні витрати (затрати на заготівлю запасів, оплата тарифів (фрахту) за вантажно-розвантажувальні роботи і транспортування запасів усіма видами транспорту до місця їх використання, включаючи витрати зі страхування ризиків транспортування запасів). Якщо на момент оприбуткування запасів неможливо визначити їх первісну вартість, такі запаси можуть оцінюватися та відображатися за справедливою вартістю з наступним коригуванням до первісної вартості.
Безоплатно одержаних	Справедлива вартість з урахуванням витрат, передбачених п. 9 НП(С)БО 9 «Запаси».
Внесених до статутного капіталу	Справедлива вартість погоджена засновниками (учасниками) підприємства з урахуванням витрат, передбачених п. 9 НП(С)БО 9 «Запаси».
Виготовлених власними силами на підприємстві	Виробнича собівартість, яка визначається за НП(С)БО 16 «Витрати».
Отриманих в обмін на подібні запаси	Балансова вартість переданих запасів. Якщо балансова вартість переданих запасів перевищує їх справедливу вартість, то первісною вартістю отриманих запасів є їх справедлива вартість. Різниця між балансовою та справедливою вартістю переданих запасів включається до складу витрат звітного періоду.
Придбаних в обмін на неподібні запаси	Справедлива вартість отриманих запасів.

Джерело: [78]

Відповідно до НП(С)БО 9 «Запаси» при відпуску запасів у виробництво, з виробництва, продаж та іншому вибутті оцінка їх здійснюється за одним з таких методів:

- ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів;
- середньозваженої собівартості;
- собівартості перших за часом надходження (ФІФО);
- нормативних затрат;

– ціни продажу.

Таблиця 1.10 – Кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку операцій по надходженню запасів

№	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Придбано запаси з наступною оплатою: - отримано від постачальників – платників ПДВ (за вартістю без ПДВ)	20 «Виробничі запаси» 22 «МШП»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
	- на суму податкового кредиту з ПДВ	641 «Розрахунки за податками»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
	- отримано від постачальників – неплатників ПДВ за вартістю у сумі зобов'язання перед постачальниками	20 «Виробничі запаси» 22 «МШП»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
2	Придбано запаси у випадку здійснення попередньої оплати:	371 «Розрахунки за виданими авансами»	31 «Рахунки в банках»
	- на суму податкового кредиту з ПДВ	64 «Розрахунки за податками й платежами»	644 «Податковий кредит»
	- отримано запаси від постачальників – платників ПДВ за вартістю без ПДВ	20 «Виробничі запаси» 22 «МШП»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
	- визнано зобов'язання перед постачальником на суму раніше відображеного податкового кредиту з ПДВ	644 «Податковий кредит»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»
	Проведено взаємозалік розрахунків	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	371 «Розрахунки за виданими авансами»
3	Придбані та оприбутковані запаси через підзвітних осіб	20 «Виробничі запаси» 22 «МШП»	372 «Розрахунки з підзвітними особами»
	Відображення податкового кредиту з ПДВ	641 «Розрахунки за податками»	372 «Розрахунки з підзвітними особами»

Продовження таблиці 1.10

1	2	3	4
4	Оприбутковані виробничі запаси, повернуті від покупців (способом сторно)	901 «Собівартість реалізованих товарів»	20 «Виробничі запаси»
	Зменшено дохід від реалізації на суму продажної вартості	704 «Вирахування з доходу»	36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»
	Зменшено суму надмірно нарахованого податкового зобов'язання з ПДВ (способом сторно)	704 «Вирахування з доходу»	64 «Розрахунки за податками та платежами»
5	Оприбутковані запаси, отримані у вигляді благодійних внесків (гуманітарної допомоги), цільового фінансування	20 «Виробничі запаси» 22 «МШП»	48 «Цільове фінансування та цільові надходження»
6	Оприбутковані безоплатно отримані запаси	20 «Виробничі запаси» 22 «МШП»	718 «Дохід від безоплатно одержаних оборотних активів»
7	Оприбутковані запаси, отримані від учасника (засновника) підприємства	20 «Виробничі запаси» 22 «МШП»	46 «Неоплачений капітал»
8	Зараховані фінансові витрати, що підлягають включенню до собівартості кваліфікаційного активу	20 «Виробничі запаси»	68 «Розрахунки за іншими операціями»

Джерело: [40]

За ідентифікованою собівартістю оцінюються запаси, які відпускаються, та послуги, що виконуються для спеціальних замовлень і проектів, а також запаси, які не замінюють одне одного [53].

Метод середньозваженої собівартості – оцінка проводиться щодо кожної одиниці запасів діленням сумарної вартості залишку таких запасів на початок звітного місяця і вартості одержаних у звітному місяці запасів на сумарну кількість запасів на початок звітного місяця і одержаних у звітному місяці запасів [52].

Оцінка кожної операції з вибуття запасів може здійснюватися за середньозваженою собівартістю діленням сумарної вартості таких запасів на дату операції на сумарну кількість запасів на дату операції [88].

Метод собівартості перших за часом надходження (ФІФО) – запаси використовуються у тій послідовності, у якій вони надходили на підприємство

(відображені у бухгалтерському обліку), тобто запаси, які першими відпускаються у виробництво (продаж, інше вибуття), оцінюються за собівартістю перших за часом надходження запасів [89].

Метод нормативних затрат – оцінка полягає у застосуванні норм витрат на одиницю продукції (робіт, послуг), які встановлені підприємством з урахуванням нормальних рівнів використання запасів, праці, виробничих потужностей і діючих цін. Для забезпечення максимального наближення нормативних затрат до фактичних норми затрат і ціни повинні регулярно у нормативній базі перевірятися і переглядатися. Оцінка продукції за нормативними затратами коригується до фактичної виробничої собівартості [26].

Метод ціни продажу – оцінка заснована на застосуванні підприємствами роздрібною торгівлі середнього проценту торговельної націнки товарів. Цей метод можуть застосовувати (якщо інші методи оцінки вибуття запасів не виправдані, які мають значну і змінну номенклатуру товарів з приблизно однаковим рівнем торговельної націнки [87].

Загальне відхилення на продукцію, що надійшла з виробництва (далі – ЗВ) визначається за формулою:

$$\boxed{\text{ЗВ}} = \boxed{\text{Фактична собівартість}} - \boxed{\text{Нормативна собівартість}} \quad (1.1)$$

Собівартість реалізованих товарів (далі – СРТ) визначається як різниця між продажною (роздрібною) вартістю реалізованих товарів (далі – ПВРТ) і сумою торговельної націнки на ці товари (далі – ТНРТ):

$$\text{СРТ} = \text{ПВРТ} - \text{ТНРТ} \quad (1.2)$$

Сума торговельної націнки на реалізовані товари визначається як добуток продажною (роздрібною) вартості реалізованих товарів і середнього відсотка торговельної націнки (далі – СВНТ):

$$\text{ТНРТ} = \text{ПВРТ} \times \text{СВНТ} \quad (1.3)$$

Середній відсоток торговельної націнки (далі – СВТН) визначається діленням суми залишку торговельних націнок на початок місяця та торговельних націнок у продажній вартості одержаних у звітному місяці товарів на суму продажної (роздрібної) вартості залишку товарів на початок звітного місяця та продажної (роздрібної) вартості одержаних у звітному місяці товарів:

$$\text{СВТН} = \frac{\text{Залишок націнки на початок місяця} + \text{Націнка за місяць}}{\text{Сума продажної вартості товарів на початок місяця} + \text{ПВРТ за місяць}} \quad (1.4)$$

Для всіх одиниць бухгалтерського обліку запасів, що мають однакове призначення та однакові умови використання, застосовується тільки один із наведених методів [63].

Кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку з вибуття запасів наведена у таблиці 1.11.

Таблиця 1.11 – Кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку з вибуття запасів

№	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1.	<p>Реалізовано (продано) запаси: - списано собівартість реалізованих запасів</p> <p>- визнано дохід від реалізації запасів</p> <p>- нарахована сума податкового зобов'язання з ПДВ за операцією</p>	<p>901 «Собівартість реалізованої готової продукції» 902 «Собівартість реалізованих товарів» 943 «Собівартість реалізованих виробничих запасів»</p> <p>36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» 37 «Розрахунки з різними дебіторами»</p> <p>712 «Дохід від реалізації інших оборотних активів»</p>	<p>20 «Виробничі запаси» 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети» 25 «Напівфабрикати» 26 «Готова продукція»</p> <p>712 «Дохід від реалізації інших оборотних активів»</p> <p>641 «Розрахунки за податками» (за умови відстрочки платежу) 643 «Податкові зобов'язання» (за умови попередньої оплати)</p>

Продовження таблиці 1.11

1	2	3	4
2.	Відпущені зі складу запаси у виробництво для: - підприємств, що не використовують рахунки класу 8 «Витрати за елементами» - підприємств, що використовують рахунки класу 8 «Витрати за елементами»	23 «Виробництво» 80 «Матеріальні витрати»	20 «Виробничі запаси» 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети» 25 «Напівфабрикати» 20 «Виробничі запаси» 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети» 25 «Напівфабрикати»
3.	Передано зі складу запаси для виправлення виробничого браку	24 «Брак у виробництві»	20 «Виробничі запаси» 25 «Напівфабрикати»
4.	Списано собівартість остаточного браку	24 «Брак у виробництві»	23 «Виробництво»
5.	Відпущено зі складу запаси (крім підприємств, що використовують рахунки класу 8 «Витрати за елементами»), для: - загальновиробничих потреб підприємства - загальногосподарських потреб - забезпечення збуту продукції - виконання досліджень та розробок	91 «Загальновиробничі витрати» 92 «Адміністративні витрати» 93 «Витрати на збут» 941 «Витрати на дослідження і розробки»	20 «Виробничі запаси» 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»
6.	Відпущено зі складу запаси для підготовки та освоєння нових видів продукції, технологій, виробництв та агрегатів	39 «Витрати майбутніх періодів»	20 «Виробничі запаси» 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети» 25 «Напівфабрикати»
7.	Виявлено нестачі та втрати від псування запасів в результаті інвентаризації Одночасно зарахована на позабалансовий рахунок балансова вартість списаних сум нестачі та втрат від псування запасів до прийняття рішення про конкретних винуватців	947 «Нестачі і втрати від псування цінностей» 072 «Невідшкодовані нестачі і втрати від псування цінностей»	20 «Виробничі запаси» 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети» 23 «Виробництво» 25 «Напівфабрикати» 26 «Готова продукція»
8.	Безоплатно передано запаси	949 «Інші витрати операційної діяльності»	20 «Виробничі запаси» 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети» 23 «Виробництво» 25 «Напівфабрикати» 26 «Готова продукція»

Джерело: [52]

Запаси відображаються у бухгалтерському обліку та звітності за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації [54].

Чиста вартість реалізації запасів визначається як очікувана ціна реалізації запасів в умовах звичайної діяльності за вирахуванням очікуваних витрат на завершення їх виробництва та реалізацію [42].

Запаси відображаються за чистою вартістю реалізації, якщо на дату балансу їх ціна знизилась або вони зіпсовані, застаріли, або іншим чином втратили первісно очікувану економічну вигоду [52].

Чиста вартість реалізації визначається по кожній одиниці запасів вирахуванням з очікуваної ціни продажу очікуваних витрат на завершення виробництва та збут [70].

Сума, на яку первісна вартість запасів перевищує чисту вартість їх реалізації, та вартість повністю втрачених (зіпсованих або тих, що не вистачає) запасів списуються на витрати звітного періоду.

Після встановлення осіб, які мають відшкодувати втрати, належна до відшкодування сума зараховується до складу дебіторської заборгованості (або інших активів) і доходу звітного періоду [37].

Якщо чиста вартість реалізації тих запасів, що раніше були уцінені та є активами на дату балансу, надалі збільшується, то на суму збільшення чистої вартості реалізації, але не більше суми попереднього зменшення, визнається інший операційний дохід із збільшенням вартості цих запасів.

Уцінка та дооцінка запасів до чистої вартості реалізації оформлюється актом уцінки або дооцінки [34].

Відображення в балансі запасів за найменшою з двох оцінок собівартістю або чистою вартістю реалізації обумовлено загальним правилом, що балансова вартість активів не повинна перевищувати надходження коштів, які очікується від їх продажу або використання [27].

Відображення у бухгалтерському обліку переоцінки запасів наведено у таблиці 1.12.

Таблиця 1.12 – Відображення в обліку переоцінки запасів

№	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
Уцінка запасів			
1.	Сума уцінки запасів до чистої вартості реалізації	946 «Втрати від знецінення запасів»	20 «Виробничі запаси» 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети» 23 «Виробництво» 25 «Напівфабрикати» 26 «Готова продукція»
Дооцінка запасів			
2.	Здійснена дооцінка запасів	20 «Виробничі запаси» 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети» 23 «Виробництво» 25 «Напівфабрикати» 26 «Готова продукція»	719 «Інші доходи від операційної діяльності»

Джерело: [53]

Складові елементи механізму ефективного прийняття управлінських рішень під впливом організації обліку запасів наведено на рисунку 1.9.

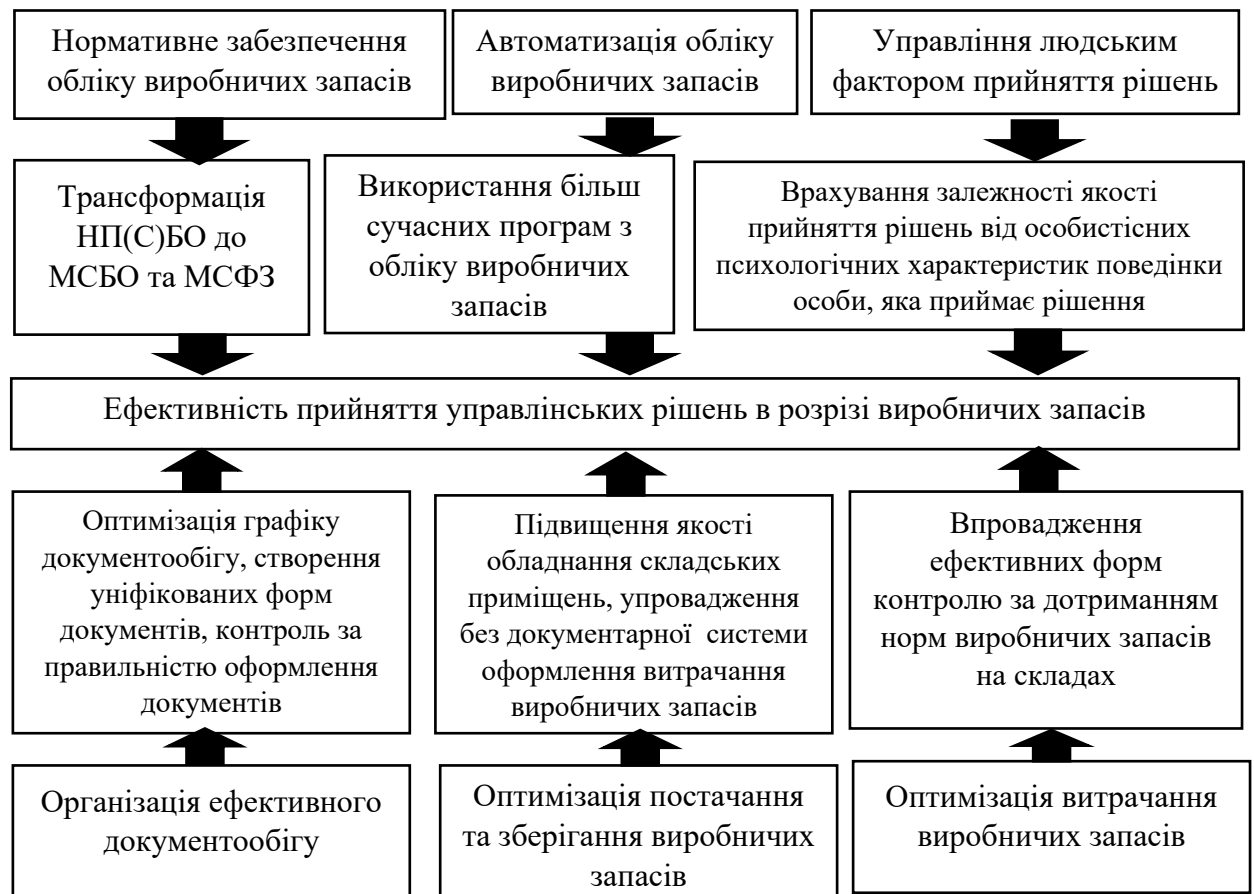

Рисунок 1.9 – Складові елементи механізму ефективного прийняття управлінських рішень під впливом організації обліку запасів

Джерело: [31]

Податок на додану вартість – це непрямий податок, який включається у вартість товару або послуги [86].

Податковий кредит визначається виходячи з договірної (контрактної) вартості товарів/послуг і складається із сум податків, нарахованих (сплачених) платником ПДВ за ставкою згідно з п. 193.1 ПКУ, протягом такого звітного періоду у зв'язку з:

- придбанням або виготовленням товарів і наданням послуг;
- придбанням (будівництвом, спорудженням) основних фондів (основних засобів, у т.ч. інших необоротних матеріальних активів і незавершених капітальних інвестицій у необоротні капітальні активи);
- ввезенням товарів і/або необоротних активів на митну територію України (п. 198.3 ПКУ) [75].

Нарахування податкового кредиту здійснюється незалежно від того, чи почали придбані товари/послуги й основні фонди використовуватися в оподатковуваних операціях у межах господарської діяльності платника ПДВ протягом звітного податкового періоду. А також незалежно від того, чи здійснював платник ПДВ оподатковувані операції протягом відповідного звітного податкового періоду (п. 198.3 ПКУ) [38].

Тобто податковий кредит визнають за всіма покупками незалежно від напряму їх використання [92].

Обмеження для визнання податкового кредиту буде відсутність належним чином оформлених підтвердних документів (п. 198.6 ПКУ). До підтвердних документів належать:

- зареєстровані в ЄРПН податкові накладні/розрахунки коригування;
- митні декларації;
- інші документи (п. 201.11 ПКУ).

Документи для визнання податкового кредиту наведено в таблиці 1.13.

Таблиця 1.13 – Документи, на підставі яких визнають податковий кредит

№ з/п	Назва документа	Вимоги до документа
1	Податкова накладна	1. Наявність усіх обов'язкових реквізитів, визначених п. 201.1 ПКУ, заповнених без помилок. 2. Наявність реєстрації в ЄРПН.
2	Митна декларація	Митна декларація на паперовому носії повинна мати на всіх її аркушах відбиток особистої номерної печатки посадової особи митного органу, яка завершила митне оформлення. Електронна митна декларація повинна мати відмітку про закінчення митного оформлення та бути засвідчена електронним цифровим підписом посадової особи митного органу, яка завершила митне оформлення (п. 16 Положення про митні декларації, затвердженого постановою КМУ від 21.05.2012 р. № 450)
3	Касовий чек	Повинен містити: <ul style="list-style-type: none"> суму отриманих товарів/послуг; загальну суму нарахованого ПДВ; фіскальний номер; податковий номер постачальника. У разі використання платниками для розрахунків зі споживачами РРО касовий чек повинен містити дані про загальну суму коштів, що підлягає сплаті покупцем з урахуванням ПДВ, та суму цього ПДВ, що сплачується в складі загальної суми. Водночас із метою нарахування податкового кредиту загальна сума отриманих товарів/послуг не може перевищувати 200 грн за день (без урахування ПДВ). Тобто з урахуванням цього податку – 240 грн.
4	Транспортний квиток	Повинен містити: <ul style="list-style-type: none"> загальну суму платежу; суму ПДВ; податковий номер продавця (крім транспортних квитків, форма яких установлена міжнародними стандартами); фіскальний номер – для електронних проїзних (перевізних) документів (див. роз'яснення в підкатегорії 101.13 системи «ЗІР»).
5	Готельний рахунок	Тут потрібно дотримуватися таких обов'язкових умов: <ul style="list-style-type: none"> постачається послуга, а не товар; вартість послуг має визначатися за показниками приладів обліку; рахунок повинен містити загальну суму платежу, суму ПДВ і податковий номер продавця (постачальника) (крім тих, форма яких установлена міжнародними стандартами)
6	Рахунок за послуги зв'язку	
7	Рахунок за інші послуги, вартість яких визначається за показниками приладів обліку	
8	Бухгалтерська довідка	Повинна мати всі обов'язкові реквізити із ч. 2 ст. 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV та п. 2.4 Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затвердженого наказом Мінфіну України від 24.05.1995 р. № 88.

Джерело: [82]

1.3 Методика внутрішнього контролю виробничих запасів

Сутність внутрішнього контролю виробничих запасів полягає у перевірці: визнання запасів активами суб'єкта господарювання; правильності визначення їх первісної вартості і оцінки на дату балансу; перевірка методу вибуття запасів, який використовується у обліку і який затверджений наказом про облікову політику; достовірності інформації про запаси у фінансовій звітності та її тотожність інформації бухгалтерського обліку [24].

Об'єктами внутрішнього контролю виробничих запасів є:

- елементи облікової політики стосовно обліку виробничих запасів;
- операції з обліку виробничих запасів;
- інформація реєстрів аналітичного обліку, первинних документів;
- Головна книга, журнали і відомості до них;
- фінансова звітність;
- акти попередніх перевірок [81].

Організація внутрішнього контролю запасів визначається перевіряючим у процесі планування перевірки. перевірку можна розпочинати з перевірки господарських операцій, пов'язаних з рухом запасів, чи з перевірок показників фінансової звітності. Можливі варіанти організації перевірки запасів наведені у таблиці 1.14.

Таблиця 1.14 – Етапи перевірки даних фінансової звітності

Етап	Об'єкт внутрішнього контролю	Докази
Перший	Інформація фінансової звітності	Статті фінансової звітності
Другий	Сальдо і обороти по рахунках обліку запасів	Головна книга, журнали, відомості
Третій	Інформація первинних документів	Регістри аналітичного обліку, первісні документи
Четвертий	Господарська операція	Договори, первісні документи, касові документи, звіти підзвітних осіб, рахунки-фактури

Джерело: [93]

Предметом внутрішнього контролю виробничих запасів є господарські процеси та операції, пов'язані з наявністю, рухом і використанням виробничих запасів [85].

Метою внутрішнього контролю виробничих запасів є встановлення достовірності первинних даних щодо наявності та руху виробничих запасів; повноти та своєчасності відображення первинних даних в облікових регістрах; правильності ведення обліку виробничих запасів відповідно до прийнятої облікової політики; достовірності відображення залишку виробничих запасів у фінансовій звітності суб'єкта господарювання [73].

Завданнями внутрішнього контролю виробничих запасів мають бути:

- перевірка організації складського господарства, стану збереження виробничих запасів;
- перевірка організації обліку надходження, використання, списання виробничих запасів;
- встановлення законності проведених операцій з виробничими запасами;
- визначення правильності віднесення витрат до складу виробничої собівартості готової продукції;
- оцінка системи внутрішнього контролю за використанням виробничих запасів у виробництві;
- перевірка раціональної організації обліку виробничих запасів;
- оцінка достовірності та тотожності даних синтетичного обліку та фінансової звітності [65].

Джерелами інформації можуть бути:

- наказ про облікову політику.
- первинні документи з обліку виробничих запасів;
- облікові регістри (журнал 5, 5А);
- акти розбіжності кількості і якості отриманих виробничих запасів;
- звіти матеріально відповідальних осіб;
- акти попередніх перевірок;
- довідки бухгалтерії;
- фінансова звітність [44].

Організація методики внутрішнього контролю запасів передбачає наступний порядок його проведення:

1. Перевірка тотожності суми залишку запасів у Балансі, Головній книзі і облікових регістрах.

2. Тестування синтетичного обліку виробничих запасів (зустрічна перевірка оборотів в регістрах обліку, правильність формування сальдо).

3. Перевірка правильності формування облікових даних (правильність вказаних сум та кореспонденція рахунків, класифікації і оцінки виробничих запасів, відповідність критеріям визнання активів) на підставі інформації первинних документів та змісту господарської операції (аналітичні розрахунки, зустрічна перевірка, інвентаризація).

4. Перевірка законності господарської операції та реальність її здійснення (наявність договірної та документальної забезпечення, зустрічна перевірка), правильності документального оформлення (документальна перевірка наявності всіх документів та реквізитів в них) [79].

Методика перевірки первісної оцінки запасів, відповідно до НП(С)БО 9 «Запаси» наведено у таблиці 1.15.

Таблиця 1.15 – Методика перевірки первісної оцінки запасів, відповідно до НП(С)БО 9 «Запаси»

№	Шляхи надходження	Первісна оцінка	Докази	Методи перевірки
1	2	3	4	5
1	Придбання за плату	Собівартість, яка складається із фактичних витрат	Рахунок-фактура, накладні, товарно-транспортна накладна, договори,	Зустрічна перевірка, документальна перевірка, аналітичний
2	Виготовлення власними силами	Виробнича собівартість, визначається відповідно до НП(С)БО 16 «Витрати»	Лімітно-забірна картка, вимога, накладні на внутрішнє переміщення, на здачу готової продукції на склад	Аналітичний, документальний
3	Безоплатне отримання	Справедлива вартість	Договір, накладна, акт експертної оцінки	Зустрічна перевірка, документальна

Продовження таблиці 1.15

1	2	3	4	5
				перевірка, аналітичний
4	Придбання в результаті обміну на подібні запаси	Балансова вартість переданих запасів	Прибуткова, витратна накладна, договір	Зустрічна перевірка, документальна перевірка, аналітичний
5	Придбання в результаті обміну на неподібні запаси	Справедлива вартість (+,-) сума грошових коштів отримана чи сплачена	видатковий та прибутковий касові ордери, банківська виписка, рахунок-фактура, накладна, акт експертної оцінки	Зустрічна перевірка, документальна перевірка, аналітичний
6	Внесок в статутний капітал	Справедлива вартість узгоджена учасниками з урахуванням витрат відповідно до п.9 НП(С)БО 9 «Запаси»	Статут, уставний договір, акт експертної оцінки, накладна	Зустрічна перевірка, документальна перевірка, аналітичний

Джерело: [28]

Основними процедурами при перевірці виробничих запасів мають стати:

- фактичний контроль (інвентаризація);
- перевірка дотримання термінів та порядку проведення інвентаризації запасів;
- перевірка наявності та приналежності запасів підприємству;
- перевірка правильності визнання виробничих запасів активами;
- перевірка класифікації виробничих запасів;
- перевірка правильності та повноти формування первісної вартості запасів;
- перевірка наявності, правильності оформлення і повноти заповнення всіх обов'язкових реквізитів у первинних документах з обліку запасів;
- перевірка реальності, законності та правильності відображення в обліку господарських операцій з виробничими запасами;
- перевірка повноти оприбуткування виробничих запасів;

- перевірка правильності складання актів розбіжності кількості та якості отриманих виробничих запасів;
- перевірка правильності та своєчасності проведення переоцінки (дооцінки, уцінки) виробничих запасів;
- перевірка взятих та наданих в оренду запасів;
- перевірка правильності складання кореспонденції рахунків з обліку виробничих запасів;
- перевірка правильності відображення виробничих запасів в облікових регістрах;
- перевірка достовірності відображення залишків виробничих запасів у Балансі.
- перевірка дотримання нормативів при відпуску матеріалів у виробництво;
- перевірка дотримання підприємством методів оцінки запасів при вибутті;
- перевірка оприбуткування виробничих запасів внаслідок ліквідації основних засобів;
- перевірка правильності списання нестач і втрат в межах норм природних збитків [32].

Отже, наказом про облікову політику підприємства визначаються норми для правильного планування потреб в запасах, раціональної організації їх обліку і контролю.

Відповідно до НП(С)БО 9 «Запаси» при відпуску запасів у виробництво, з виробництва, продаж та іншому вибутті оцінка їх здійснюється за одним з таких методів: ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів; середньозваженої собівартості; собівартості перших за часом надходження (ФІФО); нормативних затрат; ціни продажу.

Рахунок 20 «Виробничі запаси» призначено для узагальнення інформації про наявність і рух належних підприємству запасів сировини та матеріалів (у тому числі сировина й матеріали, які є в дорозі та в переробці), будівельних

матеріалів, запасних частин, матеріалів сільськогосподарського призначення, палива, тари й тарних матеріалів, відходів основного виробництва.

Об'єктами внутрішнього контролю виробничих запасів є: елементи облікової політики стосовно обліку виробничих запасів; операції з обліку виробничих запасів; інформація реєстрів аналітичного обліку, первинних документів; Головна книга, журнали і відомості до них; фінансова звітність; акти попередніх перевірок.

2 ОПОДАТКУВАННЯ Й ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТА ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ КП «НОВОМОСКОВСЬК ВОДОКАНАЛ»

2.1 Загальна характеристика КП «Новомосковськ водоканал»

Новомосковськ – перлина Присамар'я, місто козацької слави, місто металургів. Засноване у 1576 році на правому березі р. Самари, лівої притоки Дніпра. Ця земля була свідком значних історичних подій, суспільних катаклізмів, не раз переживала військову навалу.

Рішенням № 431 від 7 вересня 2005 року чергової сесії Новомосковської міської ради офіційно була визначена дата заснування міста – 31 серпня 1576 року.

Перша письмова згадка про Самарь підтверджена королем польським Стефаном Баторієм і датована 20 серпня 1576 року (за старим стилем), 31 серпня 1576 року за новим стилем.

У 17 столітті на околицях та поблизу сучасного Новомосковська запорізькі козаки заснували кілька хуторів–зимівників, а будівництво у 1672 році Самарського Пустинно-Миколаївського монастиря поклало початок масовому заселенню запорожцями земель між Старою Самарою і Самарським Пустинно-Миколаївським монастирем. Перша назва міста – Самарчик, або Новоселиця. У 1734 році місто Самарь стало однією з найчисленнішої козацької паланки – Самарської.

У повідомленнях архієпископа Катеринославського Феодосія Макаревського говориться, що своє сучасне ім'я Новомосковськ отримав у 1786 році. На такій назві для міста наполягав намісник краю граф О.Потьомкін. 29 серпня 1797 року замість Катеринославського намісництва була утворена Новоросійська губернія, Новомосковськ став її повітовим містом. Коли у 1802 році розпочався розділ Новоросійської губернії на більш дрібні – Миколаївську, Катеринославську, Тавричеську – Новомосковськ залишився у Катеринославській губернії у статусі повітового міста.

У 1778 році у Новомосковську був збудований унікальний Свято-Троїцький собор, пам'ятник архітектури періоду козацького бароко. Троїцький собор – перлина дерев'яної монументальної архітектури, геніальне творіння Якіма Погрібняка – був зведений ним на замовлення козацької старшини. Конструктивне вирішення споруди не має аналогів у світовій архітектурі. Краса собору надихнула багатьох митців, у тому числі й відомого українського письменника О. Гончара, який зробив його головним «героєм» свого відомого твору «Собор».

Протягом XVI-XVII ст. територія міста розвивалася в основному у південному та північному напрямках. На півночі – у бік Воронівки, південь – Поділ, Перевал, Глоди. Забудова була прямолінійною, за виключенням Глодів, де забудова – хаотична.

У 1932 року розпочато будівництво найбільшого на той час у Радянському Союзі жерстекатального заводу. 28 березня 1935 року було введено у експлуатацію листопрокатний стан. Завод виробляв тонколистовий метал, декоративну й оцинковану покрівлю, білу жерсть, та забезпечував цією продукцією оборонні заводи. На ньому працювало до 6 тисяч робітників.

У 1932 – 1935 роках до складу міста включили Животилівку, у 1947 – 1949 роках увійшли Воронівка та Решетилівський Кут (Решкут).

Розвиток централізованого водопостачання у місті Новомосковськ розпочато саме з будівництва жерстекотального заводу (нині ПАТ «ІНТЕРПАЙП» НТЗ).

Для водопостачання заводу та його інфраструктури (житла) на березі річки Самара була збудована насосна станція першого підйому (район вул. Сучкова) та майданчик водоочисних споруд на першому житловому кварталі (в межах вул. Першотравневої – Радянської – Сучкова – Червоноармійської – пл. Леніна).

Насосна станція першого підйому подавала воду по водогонах d-300 мм для водопостачання трубного заводу. У 1933 році заводом були збудовані перші багатоповерхові будинки (по пл. Леніна та вул. Сучкова),

водопостачання яких виконувалось від централізованої системи водопостачання, через водонапірну вежу, яка була збудована на майданчику водоочисних споруд.

Для забезпечення централізованого відводу стічних вод від багатоповерхівок у 1933 році трубним заводом по вул. Держинського була побудована перша каналізаційна насосна станція та очисні споруди каналізації потужністю 1,0 тис.м³ на добу. (на мкр. «Самарь»).

Подальший розвиток системи водопостачання та каналізації міста продовжився після повернення прокатних та лудильних станів заводу з евакуації до Уралу у 1943 році та відновлені виробництва у 1947 році після нацистсько-радянської війни.

З 1949 року внаслідок забудови північної окраїни виник мікрорайон Корея (в основному за рахунок переселенців з Західної України).

У 1958 році до складу Новомосковська була включена Кулебівка – найбільший за площею мікрорайон. Територія міста збільшувалась, а разом з цим розвивалось будівництво багатоповерхових будинків та промислове виробництво; тож, система водопостачання потребувала реконструкції. Стара система не могла задовольнити потребам у водопостачанні як міста, так і трубного заводу.

У 1965 році вступив у дію трубоелектрозварювальний цех № 2. Для його експлуатації збудовано водогін d-500 мм від насосно-фільтрувальної станції Придніпровської залізниці в м. Дніпропетровську до трубного заводу.

У 1969 р. збудована та введена у експлуатацію водопровідна насосна станція другого підйому з двома резервуарами чистої води по 3 000 м³ об'ємом кожна; запасу води для цілодобового водопостачання не вистачало. А у 1970 році побудували водопровідну насосну станцію в смт. Меліоративне.

Дніпрова вода (питної якості), яка прийшла по водогону d-500 мм на трубний завод, подавалась на водопровідну станцію другого підйому, а звідти – до мешканців м. Новомосковська та смт. Меліоративне. До 1980 року питна вода подавалась споживачам за графіком.

У 1980 році для цілодобового постачання питної води місту Новомосковський трубний завод виступив замовником будівництва водогону Дніпропетровськ-Новомосковськ протяжністю 22,1 км із залізобетонних труб d-1000 мм. Водогін підключений від мереж м. Дніпропетровська і проходить транзитом через смт. Ювілейне та м. Підгороднє. Разом з водогоном на майданчику ВНС другого підйому було добудовано ще два резервуари чистої води, кожен з них по 5 000 м³.

У цьому ж році добудовано водопровідну насосну станцію другого підйому (по вул. Сучкова 118) та водогін d-300мм від неї до водопровідної насосної станції смт. Меліоративне, а також сама насосна станція смт. Меліоративне передані на баланс та обслуговування водоканалу. До 1980 року ці об'єкти обслуговував завод залізобетонних виробів Міністерства меліорації та водного господарства Української РСР.

З розвитком міста та збільшенням об'єктів водопостачання інститутом «Дніпрокомунпроект» зроблена проектна документація з реконструкції системи каналізації міста. Згідно з проектом у період з 1980 по 1992 рр., збудовані самопливні колектори до головної каналізаційної насосної станції (КНС-2):

- по вул. Комсомольській – Шевченко – Держинського від КНС-1 діаметром 400-700 мм;
- по вул. Жовтневій – Держинського діаметром 1000 мм.

На баланс підприємства були передані наступні відомчі каналізаційні насосні станції:

- 1969 р. каналізаційна насосна станція (КНС-5) по вул. Горького на території СПТУ-48.
- у 1972 р. каналізаційна насосна станція по вул. Держинського на території колишнього молокозаводу (ліквідована у зв'язку з будівництвом самопливних колекторів).
- у 1977 р. каналізаційна насосна станція (КНС-6) по вул. Барикадній на території центрального ринку.

У 1984 році введено в експлуатацію КНС-2, яка перекачує усі стоки міста на збудовані у 1985 році очисні споруди каналізації потужністю 25 000м³ на добу, розташовані на землях Дніпропетровського району.

Побутово-виробничі стічні води подаються на міські очисні споруди каналізації каналізаційною насосною станцією, розташованою по пров. Держинського (КНС-2) у житловій частині міста, по двох напірних колекторах $d = 700-800$ мм. Очисні споруди розраховані на повну біологічну очистку стічних вод. Після повної біологічної очистки зворотні води по напірно-самопливному трубопроводу скиду скидаються у плавні р. Самара.

Лабораторією очисних споруд каналізації постійно виконується контроль за концентрацією забруднюючих речовин як до, так і після очищення стічних вод. Місто продовжувало бурхливо рости, і у 1989 році його населення становило вже 75 608 душ.

На початок 1985 року Новомосковський водопровід і каналізація мали наступний потенціал: дві водопровідні насосні станції з фактичною потужністю водопроводу 17,6 тис.м³ за добу та загальною протяжністю водопровідних мереж 100,89 км, водопровідні колонки – 178 одиниць, лічильники у кількості 101 одиниць. Фактична потужність каналізації складала 11,0 тис. м³ за добу, протяжність мереж каналізації – 19,2 км, працювало 6 каналізаційних насосних станцій.

Згідно з «Генеральною схемою розвитку водопровідно-каналізаційного господарства м. Новомосковська», розробленої інститутом «Дніпрокомунпроект» у 2005 році, передбачались першочергові заходи з реконструкції та будівництва каналізаційних насосних станцій (2 один.) і колекторів з наступним приєднанням їх до централізованої системи водовідведення у такі мікрорайони, як «Кулебівка» та «Решкут», будівництво водопроводів по мкр. Кулебівка, Корея, Решкут. Тож, наступні 10 років було водопостачанням охоплено 80% вулиць по мкр. Кулебівка, 100% вулиць мкр. Перевал, Глоди, Животиловка, 90% вулиць мкр. Решкут. Збудовано дві

каналізаційні насосні станції по вул. Космонавтів (КНС-11), вул. Заводській (КНС-12).

На сьогоднішній день водоканал має наступний потенціал: дві водопровідні насосні станції з фактичною потужністю водопроводу до 15,0 тис.м³ за добу та загальною протяжністю водопровідних мереж – 163,1 км, у тому числі мережі смт. у Меліоративному з протяжністю 5,4 км (передані на баланс підприємства в 2020 році), лічильники у кількості 11,8 тис. одиниць.

Фактична потужність каналізації складає до 9,8 тис. м³ за добу, протяжність каналізаційних мереж – 106,3 км, працює 12 каналізаційних насосних станцій та дві одиниці очисних споруд каналізації, у тому числі ОСК с. Новотроїцьке, які побудовані під обласну фізіотерапевтичну лікарню «Солоний лиман», передані на баланс підприємства у 1993 році. Фахівці КП «Новомосковськ водоканал» постійно працюють над удосконаленням роботи підприємства. Нині основна увага приділяється економному використанню електроенергії, реконструкції мереж водопостачання та водовідведенню з використанням сучасних матеріалів та передових підходів. За увесь період своєї діяльності підприємство декілька раз змінювало свою назву:

- 01.04.1974г. на підставі наказу № 40 від 02 квітня 1974 р. по Дніпропетровському обласному виробничому управлінню «Облводоканал» відповідно наказу міністерства комунального господарства № 68 від 9 березня 1973 (про створення Новомосковського виробничого управління водопровідно-каналізаційного господарства);

- згідно з свідоцтвом про реєстрацію від 19.03.2003 р. підприємство мало назву – Комунальне підприємство «Новомосковське виробниче водопровідно-каналізаційне господарство»;

- з 16.09.2005р. рішенням № 652-28-4 «Облради» перейменовано у ВКУ КП ДОР «Облводоканал»;

- з 01 травня 2010 року у зв'язку з реорганізацією НВКУ КП ДОР «Облводоканал» створене комунальне підприємство

«Новомосковськ водоканал» рішенням виконавчого комітету Новомосковської міської ради від 21.04.2010р. № 260.

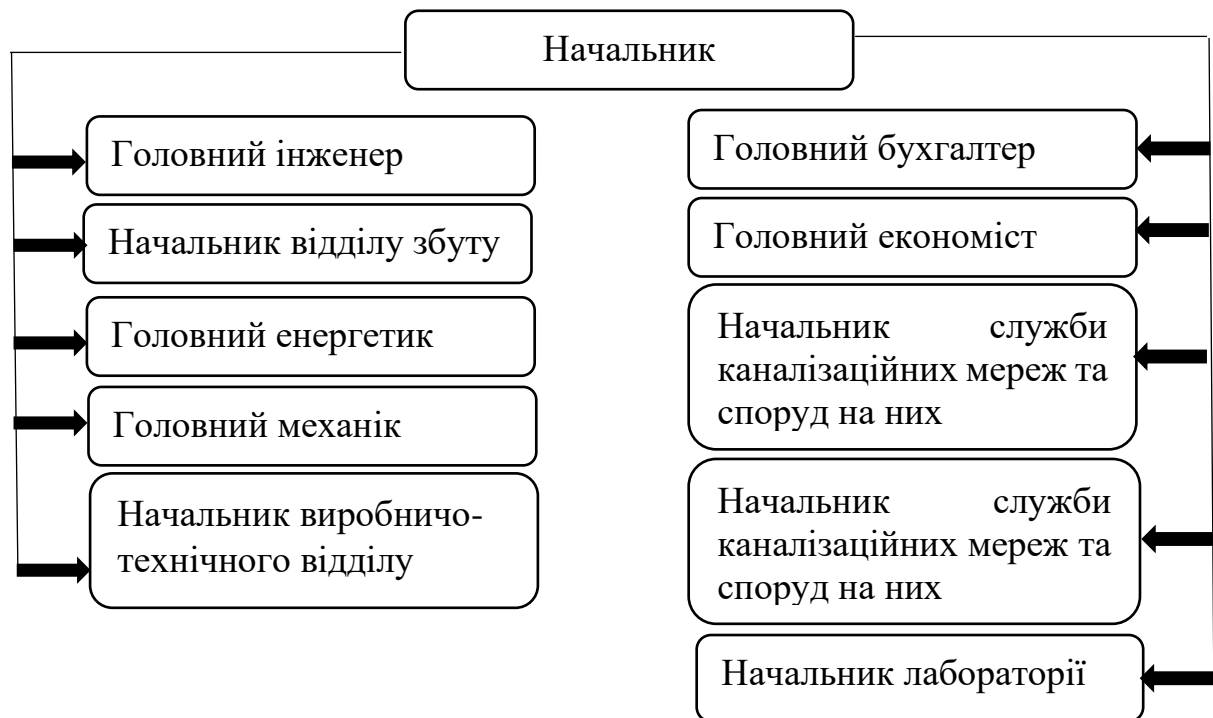

Рисунок 2.1 – Організаційна структура КП «Новомосковськ водоканал»

Джерело: згруповано автором

Варто зазначити, що за увесь час своєї діяльності комунальним підприємством керували наступні провідні фахівці свого часу:

- Балюк Петро Васильович (1974 – 1976 рр.);
- Сільченков Володимир Миколайович (1976 – 1983 рр.);
- Карнаушенко Володимир Федорович (1983 – 1984 рр.);
- Кучеренко Олександр Гордійович (1984 – 1985 рр.);
- Павлик Володимир Андрійович (1985 – 2004 рр.);
- Бодня Володимир Миколайович (2005 – 2020 рр.);
- Головка Олександр Михайлович (2021 – 2018 рр.).

З 2019 року підприємство очолює Даков Віталій Анатолійович.

Система оподаткування: підприємство є платником податку на прибуток на загальних підставах.

Водопровідна мережа. Вода у м. Новомосковськ подається по водогону Ø 1000 мм і протяжністю 22,1 км від водопровідних мереж м.

Дніпропетровська на водопровідну насосну станцію другого підйому (ВНС-2) у резервуари чистої води (РЧВ). На водогоні Ø 1000 мм (у місці врізання) встановлений ультразвуковий прилад обліку з лічильником Ергомера-120. Водогін знаходиться на балансі та обслуговується ВАТ «Інтерпайп НМТЗ», тому нами відшкодовуються витрати на утримання водогону в сумі 39 101,6 грн. за місяць (з ПДВ). Водогін введений в експлуатацію у 1980 році, виконаний із залізобетонних труб в одну нитку, повністю зношений, тому будь-які аварійні ситуації на водогоні призводять до короткочасної зупинки водопостачання міста.

ВНС-2 – є основною насосною станцією. Продуктивність насосної станції наступна: проектна – 25,0 тис. м³/добу, фактична – 10,72 тис. м³/добу. Загальна ємність РЧВ – 16,0 тис.м³ (2×3,0 тис.м³ + 2×5,0 тис.м³). У машинному залі ВНС встановлено 6 насосних агрегатів, які працюють за затвердженим графіком.

Дохлорування води проводиться рідким хлором, працює хлораторна продуктивністю 5 кг. хлору за годину. У хлораторної встановлено 2 хлоратора Лонні-100.

Хлорна вода по трубопроводу подається у приймальну камеру, потім поступає в РВЧ, де в перебігу 1,5 – 2,0 години контактує з питною водою. Після знезараження рідким хлором питна вода за двома водоводам Ø = 500 мм подається у розподільчу мережу і по водоводу Ø = 300 мм – у РЧВ (2×1,5 тис.м³) водопровідної насосної станції смт. Меліоративне (ВНС). На ВНС проводиться додаткове знезараження води рідким хлором.

Працює хлораторна продуктивністю 2 кг на годину; встановлені хлоратори Лонні-100 КМ (2 од.). Хлорна вода подається в РЧВ, після знезараження вода питної якості подається у розподільчу мережу селища, протяжністю 5,4 км, населенню смт. Меліоративне і на промбазу «Водхоз».

Проектна потужність ВНС – 2 – 15 тис. м³/добу, фактична – до 5,0 тис. м³/добу.

Встановлено 5 насосних агрегатів. Розподільчі водопровідні мережі смт. Меліоративне знаходяться на балансі КП «Новомосковськ водоканал» з 2020 року.

Хіміко-бактеріологічна лабораторія якості води комунального підприємства «Новомосковськ водоканал» проводить щоденний виробничий контроль безпечності та якості питної води, яка подається споживачам м. Новомосковська відповідно до вимог ДСанПіН 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною» (далі – ДСанПіН) та «Робочої програми виробничого контролю безпечності та якості питної води», яка є складовою Технологічного регламенту «ТР 36.0-36615515-001:2019», що пройшов державну санітарно-епідеміологічну експертизу. Відбір проб(зразків) води для контролю здійснюється щодня на водонасосній станції після дохлорування та у розподільній мережі з вуличних водорозбірних пристроїв, а також з кранів внутрішніх водопровідних мереж будинків.

У своїй діяльності ХБЛ керується чинним законодавством України, Державними санітарними нормами та правилами «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною» (ДСанПіН 2.2.4-171-10), «Правилами технічної експлуатації систем водопостачання та каналізації населених пунктів України», законом України «Про питну воду та питне водопостачання», державними стандартами та іншими діючими керівними нормативними організаційними документами, а також Положенням про ХБЛ, Настановою з якості.

Якість питної води відповідає Державним санітарним нормам та правилам.

Підготовка питної води (дохлорування). Питна вода по водогону Ø = 1000 мм надходить від мереж КП «Дніпроводоканал ДМР» (відповідно ДСанПіН 2.2.4-171-10) в РЧВ водопровідної насосної станції (ВНС-2) міста, де вона дохлорується до санітарних норм та з встановленим залишковим хлором подається у розподільчу водопровідну мережу міста. У якості реагенту для дохлорування питної води використовується рідкий хлор.

Технологічний процес дохлорування води на ВНС – 2 та ВНС смт. Меліоративний включає доставку рідкого хлору до установок і зважування його маси, очистку хлору від забруднень, дозування, розчинення хлору у воді, транспортування хлорної води і подачу її у воду, контроль залишкового хлору у воді.

Витрата рідкого хлору здійснюється ваговим методом. У хлораторній встановлено дві циферблатні ваги марки РП – 600. З метою виявлення та усунення похибок, ваги щорічно перевіряються ДП «Дніпростандартметрологія». У хлораторній ведеться журнал надходження і витрат хлору.

Випаровування хлору є одним з основних процесів дохлорування води, так як утворення хлорної води відбувається тільки при змішуванні газоподібного хлору з водою. Випаровування виконується у балонах. Балони з хлором встановлюються під кутом 18 – 20 градусів для збільшення поверхні випаровування хлору. Грубе очищення газу здійснюється у балонах – грязевловлювачах, більш тонше – у спеціальних фільтрах зі скляною ватою, вмонтованих у хлоратори. Далі газоподібний хлор надходить у хлоратор, віддозований ротаметром, хлор засмоктується ежектором, переміщується з робочою водою – відбувається розчинення хлору у воді, і хлорна вода подається у знезаражуючу воду.

Контроль залишкового хлору у дохлорованій воді та підтримка його на заданому рівні – є найважливішим етапом технологічного процесу.

Згідно ДСанПіН 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»: «Під час знезараження водопровідної питної води залишкові концентрації реагентів визначаються не рідше одного разу на годину та повинні становити:

- у разі знезараження води за допомогою хлору у період благополучної санітарно-епідемічної ситуації вміст залишкового вільного хлору у воді на виході із РЧВ – у межах 0,3 – 0,5 мг/дм³ після 30 хвилин контакту хлору з водою, а вміст залишкового зв'язаного хлору – у межах 0,8 – 1,2 мг/дм³ після 60 хвилин контакту хлору з водою. За наявності у воді і вільного, і зв'язаного

хлору дозволяється здійснювати контроль за одним із цих показників: за залишковим вільним хлором (при його концентрації понад 0,3 мг/дм³) або за залишковим зв'язаним хлором (при концентрації залишкового вільного хлору меншій ніж 0,3 мг/дм³);

- у період ускладнення санітарно-епідемічної ситуації дозволяється хлорувати воду підвищеними дозами активного хлору (5-20 мг/дм³) за умови видалення надлишкового хлору з води перед її подачею у розподільну мережу».

Каналізаційна мережа. Каналізація міста Новомосковська має повну роздільну систему каналізування. Побутові стічні води від населення та підприємств, які допускаються до скиду у побутову каналізацію, збираються самопливними колекторами до каналізаційних насосних станцій і потім перекачуються по напірних колекторах у голову очисних споруд каналізації міста для повної біологічної очистки.

Дощові та снігові стічні води міста відводяться окремою зливовою каналізацією у р. Самара.

Каналізаційних насосних станцій – 11 од в м. Новомосковську і 1 КНС в с. Новотроїцькому. На усіх каналізаційних насосних станціях міста, крім КНС № 7, КНС № 8, КНС № 11 які збудовані 2005-2021 рр., необхідно замінити старі, енергоємні, ще радянські насосні агрегати на сучасні, менш енергоємні.

Більшість каналізаційних мереж та споруд міста, побудовані за проектами 60-х, 70-х, 80-х років, мережі відпрацювали нормативний строк, що призводить до збільшення затрат на їх експлуатацію та збільшення собівартості перекачки стоків. Загальна протяжність каналізаційних мереж становить 106,2 км. Головних колекторів самопливних – 8,1 км у т.ч.:

- колекторів глибокого залягання 4,1 км,
- напірних колекторів 62,9 км;
- вуличної мережі 8,1 км;
- внутрішньоквартальної, дворової мережі – 27,1 км;

Зношеність каналізаційних мереж складає 40%. Кількість аварій на 1 км мереж складає 0,11 одиниці на рік. Зокрема, у 2018 році значні аварії були

зафіксовані на головних колекторах (12 один.) м. Новомосковська. У зв'язку з чим були виконані заходи по реконструкції самопливних каналізаційних колекторів протяжністю – 4,6 км.

КНС с. Новотроїцьке приймає господарсько-побутові стічні води від системи каналізації обласної фізіотерапевтичної лікарні (ОФТЛ) «Солоний лиман». Від КНС стічні води по напірних колекторах перекачуються на очисні споруди каналізації с. Новотроїцьке для повної біологічної очистки. Загальна протяжність колекторів складає – 32,9 км.

Господарсько-побутові стічні води від абонентів по безнапірним каналізаційним колекторам надходять у прийомні резервуари каналізаційних насосних станцій (проміжні насосні станції). Каналізаційні насосні станції розташовані в різних районах міста. Всього на балансі підприємства 11 КНС та 1 в с. Новотроїцькому.

У кожній КНС мається грабельне відділення з решітками, призначеними для затримки великого сміття. Основне призначення КНС – перекачування стічних вод насосами, встановленими у машинних залах. Далі стічні води транспортуються по напірним каналізаційним колекторам до колодязів-гасителів (призначених для зниження напору в мережах каналізації). Від колодязів-гасителів по безнапірним колекторам потрапляють у головну насосну станцію, КНС – 2 (пров. Дзержинського, 18в) з подальшим перекачуванням на очисні споруди каналізації міста. Безпосередньо на очисні споруди стічні води надходять також з КНС -8 (вул. Спаська, 4), КНС-12 (вул. Спаська, 9г), КНС-3 (пров. Волгоградський, 22д) та з КНС – ВАТ «ІНТЕРПАЙП НМТЗ».

Перед надходженням у систему очисних споруд стічні води по напірним каналізаційним колекторам надходять в приймальне відділення.

Очисні споруди м. Новомосковська – блочною типу і складаються з чотирьох технологічних ліній, які мають однакову технологічну схему. Проектна продуктивність міських очисних споруд складає 25,0 тис. м³/добу.

Каналізаційні насосні станції міста призначаються для транспортування стічних вод: господарсько-побутових від місця їх утворення до місця

очищення. По підвідному трубопроводу стічні води надходять в приймальну частину каналізаційної насосної станції, насосні агрегати встановлені на дні або занурені.

Насос примусово перекачує стічні води у напірний трубопровід, під тиском. Стічні води, при включенні насоса, по напірному трубопроводу надходять в розподільну камеру, в ній встановлені засувки, які дозволяють скидати стічну воду в трубопроводи. При звичайній роботі каналізаційної насосної станції, усі засувки на трубопроводах повинні бути у відкритому положенні.

Зворотний клапан, вмонтований у трубопровід насосних агрегатів, не дозволяє повертатися стічних водам в трубопровід насоса назад. У положенні «закрито» засувки знаходяться в разі усунення неполадок або ремонту зворотних клапанів.

Показники якості очищення стічних вод наведено у таблицях 2.1 та 2.2.

Таблиця 2.1 – Характеристика якості стічних вод, що поступають на ОСК м. Новомосковськ

№ п/п	Найменування показників	Одиниці вимірювання	Нормативні показники	Середньорічні показники	Проектні показники
1	2	3	4	5	6
1.	Прозорість	см	—	3,0	—
2.	Температура	СО	40	18	—
3.	рН	од. рН	6,5 – 8,5	7,1	—
4.	Азот амонійний	мг/дм ³	25	24,0	—
5.	Зважені речовини	мг/дм ³	200	200	208
6.	БПК-5	мгО ₂ /дм ³	140	120	139
7.	Нітрати	мг/дм ³	45	—	—
8.	Нітрити	мг/дм ³	3,3	—	—
9.	Нафтопродукти	мг/дм ³	3	2,3	—
10.	Залізо	мг/дм ³	2	1,2	—
11.	Сухий залишок	мг/дм ³	1000	750	—
12.	Сульфати	мг/дм ³	400	90	—
13.	СПАВ	мг/дм ³	10	1,20	—
14.	Фосфати	мг/дм ³	8	11,0	—
15.	ХПК	мгО ₂ /дм ³	350	300	—
16.	Хлориди	мг/дм ³	250	127	—
17.	Мікробне число	у 1 дм ³ проби	—	3,0•10 ⁵	—
18.	Індекс ЛКП	у 1 дм ³ проби	—	25•10 ⁷	—
19.	Колі-фаги	у 1 дм ³ проби	—	4000	—

Джерело: на підставі даних підприємства

Таблиця 2.2 – Характеристика якості очищених стічних вод

№ п/п	Найменування показників	Одиниці вимірювання	Норматив ПДС	Середньорічні показники
1	Прозорість	см	не менше 20	20
2	Температура	СО	8-24	16,91
3	рН	од. рН	6,5-8,5	7,03
4	Азот амонійний	мг/дм ³	2,00	1,96
5	Зважені речовини	мг/дм ³	15	14,85
6	БПК-5	мгО ₂ /дм ³	11,7	11,38
7	Нітрати	мг/дм ³	40	39,93
8	Нітрити	мг/дм ³	0,50	0,47
9	Нафтопродукти	мг/дм ³	0,30	0,30
10	Залізо	мг/дм ³	0,14	0,13
11	Сухий залишок	мг/дм ³	800	712,56
12	Сульфати	мг/дм ³	100	70,87
13	СПАВ	мг/дм ³	0,15	0,15
14	Розчинений кисень	мг/дм ³	не менше 3,0	4,0
15	Фосфати	мг/дм ³	6,63	5,58
16	ХПК	міліграм О ₂ /дм ³	80	73,60
17	Хлориди	мг/дм ³	150	118,24
18	Мікробне число	у 1 дм ³ проби	100	63
19	Індекс ЛКП	у 1 дм ³ проби	5000	1201
20	Колі-фаги	у 1 дм ³ проби	100	62,5

Джерело: на підставі даних підприємства

Очисні споруди з очищення господарсько-побутових стоків. Каналізаційні очисні споруди побудовані з експлуатаційного проекту, розробленого державним проектним інститутом «Гіпрокомунводоканал» м. Москва в 1972р., введені в експлуатацію в 1985 році.

Каналізаційні очисні споруди мають продуктивність 25 000 м³/добу і призначені для очищення господарсько-побутових і близьких до них за складом виробничих стічних вод, з концентрацією по зважених речовинах 208 мг/л і БПК освітленої стічної води – 139 мг/л згідно з проектом. Очисні споруди мають 4 технологічні лінії. Пуск у роботу кількості ліній обумовлюється фактичним значенням добової кількості стічних вод, тобто 2 лінії – 10 тис. м³/добу, 3 лінії – 17 тис. м³/добу, 4 лінії – 25 тис. м³/добу.

Опис технологічного процесу очистки стічних вод. На очисних спорудах передбачена механічна, повна біологічна очистка та знезаражування хлором.

Стічні води по напірному колектору поступають у приймальну камеру очисних споруд, яка призначена для гасіння напору стічних вод. Далі стічні води проходять механічну очистку на ґратах, в піскоуловлювачах та

первинних відстійниках, де стічні води звільняються від завислих та плаваючих речовин.

З первинних відстійників освітлена вода подається на біологічну очистку в аеротенки. У них відбувається біологічне очищення стічних вод, що імітує самоочищення у водоймищах, але протікає з більшою інтенсивністю завдяки постійним насиченням стічних вод киснем і присутністю живих мікроорганізмів активного мула.

Після аеротенків вода поступає у вторинні відстійники, які призначені для розділення мулової суміші на мул і воду. Відбувається зміцнення пластівців мула за рахунок їх коагуляції. Осівший на дно мул збирається в конусні приямки, звідки постійно відкачується назад в аеротенки ерліфтами. Цим етапом закінчується процес біологічного очищення стічних вод.

Далі вода поступає в контактний резервуар, який призначений для знезараження стічних вод за допомогою хлору. Після контактних резервуарів очищена вода по скидному колектору відводиться у водойму.

Інформація про підприємство сформована на підставі публічної інформації, що міститься в вільному доступі [58].

2.2 Оподаткування та організація обліку виробничих запасів КП «Новомосковськ водоканал»

В наказі про облікову політику відображають методи оцінки та облікові процедури. Обліковою політикою є сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності. Наказ про організацію бухгалтерського обліку підприємство визначає: форму бухгалтерського обліку з урахуванням особливостей діяльності та технології обробки облікових даних; систему і форми внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, звітності та контролю господарських операцій; правила документообігу і технологію обробки облікової інформації; додаткову систему рахунків та реєстрів аналітичного обліку тощо.

Основними пунктами, що відображаються в наказі про організацію обліку (або у додатках до нього) є робочий план рахунків, в якому вказуються додаткові субрахунки другого та третього порядку, які вводяться на підприємстві, а також графік документообігу, в якому наводиться інформація про складання, оформлення, обробку документу та оперативне й архівне його зберігання.

Для забезпечення своєчасного відображення господарських операцій в регістрах бухгалтерського обліку на підприємстві повинні бути чітко визначені терміни передачі первинних документів до бухгалтерії для відповідного їх оформлення (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Графік надходження до бухгалтерії первинних документів з обліку матеріалів

Назва документу	Хто подає	Строк подання	Порядок подання	Кому подається	Строк перевірки	Примітка
Прибутковий ордер	Завідуючий складом	Щодня за попередній	Особисто	Старшому бухгалтеру	При прийманні	
Лімітно-забірна картка	Завідуючий складом	Щодня за попередній	Особисто	Старшому бухгалтеру	При прийманні	
Вимоги	Завідуючий складом	Щодня	Особисто	Старшому бухгалтеру	При прийманні	
Накладна на внутрішнє переміщення матеріалів	Завідуючий складом	Щодня за попередній	Особисто	Старшому бухгалтеру	При прийманні	
Товарно-транспортна накладна	Завідуючий складом	Щодня	Особисто	Старшому бухгалтеру	При прийманні	
Рахунок постачальника	Експедитор	Щодня	Особисто	Старшому бухгалтеру	При прийманні	
Накладна на відпуск матеріалів	Завідуючий складом	Щодня	Особисто	Старшому бухгалтеру	При прийманні	
Акт про приймання матеріалів	Завідуючий складом	Щодня	Особисто	Старшому бухгалтеру	При прийманні	
Довіреність	Бухгалтер	Щодня	Особисто	Старшому бухгалтеру	При прийманні	

Джерело: на підставі облікових даних

Зведений графік руху документів з обліку матеріалів наведений у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Зведений графік руху документів з обліку матеріалів

Найменування первинного документу	Складання і передача документа		Оперативна служба, яка використовує або обробляє документ			Надходження документу до бухгалтерії підприємства, його обробка та узагальнення даних		
	Відповідальний за своєчасне та якісне складання і передачу документу	Строки передачі первинного документу на обробку і використання даних	Служба, що прийняла документ	Операції з документом	Кому і коли передається документ	Час приймання документу	Обробка документу і узагальнення його даних	Кому і в які строки передається документ
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Рахунок поставачальника	Касир-інкасатор отримує в банку щодня	Вдень отримання	Відділ матеріально-технічного постачання	Контроль акцепту	Бухгалтерії	Щодня до 16.00	Оплата або підготовка відмови від оплати	На другий день після отримання матеріалів зав. складом
Прибутковий ордер	Комірник на час надходження матеріалів	Кожного 1-го, 4, 8 і т.д. числа	Відділ матеріально-технічного постачання	Контроль плану постачання	Бухгалтерії кожного 5, 9, 13-го числа	Щодня до 17.00	Контроль за визначенням цін	Обчислювальний центр не пізніше другого дня після одержання
			Обчислювальний центр	Обчислювальна обробка і складання зведених відомостей	Бухгалтерії не пізніше другого дня після отримання	Щодня до 17.00	Запис до облікових регістрів	Поточний архів кожного 6-го числа
Лімітно-забірна картка	Комірник при відпуску матеріалів	Кожного 1-го, 11 і 21 числа	Відділ матеріально-технічного постачання	Контроль за лімітом відпуску	Бухгалтерії підприємств а наступного дня після отримання	Кожного 2-го, 12 і 22 числа	Порівняння даних в обох примірниках картки і контроль за правильністю їх оформлення	Обчислювальний центр обидва примірники 3-го, 13 і 23 числа

Продовження таблиці 2.4

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Накладна на відпуск матеріалів	Комірник при відпуску матеріалів	Вдень отримання	Відділ матеріально-технічного постачання Обчислювальний центр	Контроль плану постачання Обчислювальна обробка і складання зведених відомостей	Бухгалтерії кожного 5, 9, 13-го числа Бухгалтерії не пізніше другого дня після отримання	Щодня до 17.00 Щодня до 17.00	Контроль за визначенням цін Запис до облікових реєстрів	Обчислювальний центр не пізніше другого дня після одержання Поточний архів кожного 6-го числа
Акт про приймання матеріалів	Комірник при відпуску матеріалів	Вдень отримання	Відділ матеріально-технічного постачання Обчислювальний центр	Контроль плану постачання Обчислювальна обробка і складання зведених відомостей	Бухгалтерії кожного 5, 9, 13-го числа Бухгалтерії не пізніше другого дня після отримання	Щодня до 17.00 Щодня до 17.00	Контроль за визначенням цін Запис до облікових реєстрів	Обчислювальний центр не пізніше другого дня після одержання Поточний архів кожного 6-го числа
Товарно-транспортна накладна	Комірник при відпуску матеріалів	Вдень отримання	Відділ матеріально-технічного постачання Обчислювальний центр	Контроль плану постачання Обчислювальна обробка і складання зведених відомостей	Бухгалтерії кожного 5, 9, 13-го числа Бухгалтерії не пізніше другого дня після отримання	Щодня до 17.00 Щодня до 17.00	Контроль за визначенням цін Запис до облікових реєстрів	Обчислювальний центр не пізніше другого дня після одержання Поточний архів кожного 6-го числа

Джерело: на підставі облікових даних

Підприємство придбає матеріали, які використовуються для виробництва продукції, на суму 24000,00 грн. (у тому числі ПДВ – 4000,00 грн.).

Облік надходження запасів, придбаних за грошові кошти наведено у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Облік надходження запасів, придбаних за грошові кошти

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дт	Кт	
Варіант 1. Перша подія – отримання матеріалів				
1	Отримано матеріали від постачальника	201	631	20000,00
2	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ (за наявності податкової накладної, зареєстрованої в ЄРПН)	644/1	631	4000,00
		641/ПДВ	644/1	4000,00
3	Оплачено придбані матеріали	631	311	24000,00
Варіант 2. Перша подія – перерахування передоплати				
1	Перераховано постачальнику передоплату за матеріали	371	311	24000,00
2	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ (за наявності податкової накладної, зареєстрованої в ЄРПН)	644/1	644	4000,00
		641/ПДВ	644/1	4000,00
3	Оприбутковано придбані матеріали	201	631	20000,00
4	Списано раніше відображену суму податкового кредиту з ПДВ	644	631	4000,00
5	Здійснено залік заборгованостей	631	371	24000,00

Джерело: дані з обліку запасів

Підзвітною особою придбано господарський інвентар для підприємства на суму 204,00 грн. (у тому числі ПДВ – 34,00 грн.).

Для придбання запасів працівникові видані з каси підприємства грошові кошти в сумі 300,00 грн. Також працівник придбає запаси за власні кошти, а підприємство відшкодовує понесені ним витрати.

Облік придбання запасів підзвітною особою наведено у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Облік придбання запасів підзвітною особою

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
Придбання запасів за кошти, видані під звіт				
1	Видано з каси грошові кошти під звіт	372	301	300,00
2	Оприбутковано госпінвентар, придбаний підзвітною особою	22	372	170,00

Продовження таблиці 2.6

1	2	3	4	5
3	Відображено податковий кредит з ПДВ на підставі чека РРО	641/ПДВ	372	34,00
4	Залишок невикористаних коштів повернено до каси підприємства	301	372	96,00
Придбання запасів за кошти підзвітної особи з подальшим їх відшкодуванням				
1	Оприбутковано госпінвентар, придбаний підзвітною особою	22	372	170,00
2	Відображено податковий кредит з ПДВ на підставі чека РРО	641/ПДВ	372	34,00
3	Погашено заборгованість перед працівником на підставі звіту	372	301	204,00

Джерело: дані з обліку запасів

Підприємство-резидент придбає в нерезидента товари вартістю \$10000. Мито, сплачене при ввезенні товарів, становить 10 % (умовно). Вартість послуг митного брокера – 2000,00 грн. (без ПДВ).

Перша подія – отримання товарів. Перша подія – перерахування передоплати. Придбання товарів за іноземну валюту у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7 – Придбання товарів за іноземну валюту

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, \$/грн
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
Перша подія – отримання товарів				
Отримання товарів (курс НБУ на 19.06.2018 р. – 26,9467 грн./\$)				
1	Перераховано мито ($(\$10000 \times 26,9467 \text{ грн./\$}) \times 10 \% \div 100 \%$)	377	311	26946,70
2	Сплачено «ввізний» ПДВ ($(\$10000 \times 26,9467 \text{ грн./\$} + 26946,70 \text{ грн.}) \times 20 \% \div 100 \%$)	377	311	59282,74
3	Оприбутковано отримані від нерезидента товари ($\$10000 \times 26,9467 \text{ грн./\$}$)	281	632	\$10000 269467,00
4	Включено в первісну вартість товарів суму мита	281	377	26946,70
5	Включено в первісну вартість товару вартість послуг митного брокера	281	685	2000,00
6	Включено до складу податкового кредиту суму ПДВ, сплачену при ввезенні товарів	641/ПДВ	377	59282,74
7	Оплачено вартість послуг митного брокера	685	311	2000,00
Курсові різниці на дату балансу (курс НБУ на 30.06.2018 р. – 27,1135 грн./\$)				
8	Відображено курсову різницю на дату балансу ($\$10000 \times (27,1135 \text{ грн./\$} - 26,9467 \text{ грн./\$})$)	945	632	1668,00
9	Списано курсову різницю на фінансовий результат	791	945	1668,00

Продовження таблиці 2.7

1	2	3	4	5
Погашення заборгованості (курс НБУ на 03.07.2018 р. – 26,9562 грн./\$)				
10	Перераховано плату за товари нерезиденту (\$10000 × 26,9562 грн./\$)	632	312	\$10000 269562,00
11	Відображено курсову різницю (\$10000 × (26,9562 грн./\$ - 27,1135 грн./\$))	632	714	1573,00
12	Списано курсову різницю на фінансовий результат	714	791	1573,00
Перша подія – передоплата				
Перерахування передоплати (курс НБУ на 19.06.2018 р. – 26,9467 грн./\$)				
1	Перераховано передоплату нерезиденту (\$10000 × 26,9467 грн./\$)	371	312	\$10000 269467,00
Отримання товарів (курс НБУ на 02.07.2018 р. – 27,8245 грн./\$)				
2	Перераховано суму ввізного мита (\$10000 × 27,8245 грн./\$ × 10 % ÷ 100 %)	377	311	27824,50
3	Перераховано суму «ввізного» ПДВ ((\$10000 × 27,8245 грн./\$ + 27824,50 грн.) × 20 % ÷ 100 %)	377	311	61213,90
4	Оприбутковано товари, отримані від нерезидента, за курсом на дату сплати авансу (\$10000 × 26,9467 грн./\$)	281	632	\$10000 269467,00
5	Включено в первісну вартість товарів суму ввізного мита	281	377	27824,50
6	Включено в первісну вартість товарів вартість послуг митного брокера	281	685	2000,00
7	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	641/ПДВ	377	61213,90
8	Відображено залік заборгованостей	632	371	\$10000 269467,00
9	Оплачено послуги митного брокера	685	311	2000,00

Джерело: дані з обліку запасів

Обмін подібними запасами. Підприємство здійснює обмін 100 листів коричневого профнастилу товщиною 0,4 мм, що обліковується у складі будівельних матеріалів, на таку ж кількість зеленого профнастилу товщиною 0,4 мм. Справедлива вартість профнастилу, що обмінюється, однакова і становить 72,00 грн. за 1 лист (у тому числі ПДВ – 12,00 грн.). Первісна вартість профнастилу, що передається за договором, без урахування ПДВ – 65,00 грн. за 1 лист.

Одержання запасів в обмін на подібні активи наведено у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 – Одержання запасів в обмін на подібні активи

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
1	Відображено передачу профнастилу коричневого кольору за справедливою вартістю ((72,00 грн./шт. - 12,00 грн./шт.) × 100 шт.)	361	205/кор	6000,00
2	Списано різницю між балансовою і справедливою вартістю переданого профнастилу ((65,00 грн./шт. - 60,00 грн./шт.) × 100 шт.)	949	205/кор	500,00
3	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ при постачанні коричневого профнастилу (виходячи з договірної вартості)	361	641/ПДВ	1200,00
4	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ на різницю між первісною вартістю переданого профнастилу і його договірною вартістю (65 грн./шт. × 100 шт. × 20 % ÷ 100 % - 1200,00 грн.)	949	641/ПДВ	100,00
5	Оприбутковано одержаний зелений профнастил	205/зел	631	6000,00
6	Відображено податковий кредит з ПДВ (за наявності податкової накладної, зареєстрованої в ЄРПН)	644/1	631	1200,00
		641/ПДВ	644/1	1200,00
7	Здійснено залік заборгованостей	631	361	7200,00
8	Відображено у складі фінансового результату:			
	– різницю між справедливою вартістю профнастилу і його балансовою вартістю	791	949	500,00
	– ПДВ, нарахований на різницю між мінбазою і договірною вартістю	791	949	100,00

Джерело: дані з обліку запасів

Обмін неподібними запасами. Підприємство отримує за договором міні 200 мішків цемент вищого гатунку за ціною 480,00 грн/міш. (у тому числі ПДВ – 80,00 грн). Натомість підприємство передає 100 мішків піску за ціною 840,00 грн/міш. (у тому числі ПДВ – 140,00 грн). Таким чином, без урахування ПДВ вартість цемент, що отримано за бартером, становить 80000,00 грн (400,00 грн/міш. × 200 міш.), а вартість переданого піску – 70000,00 грн (700,00 грн/міш. × 100 міш.). Різницю між вартостями товарів підприємство доплачує грошовими коштами. Первісна вартість піску, що передається, становить 67000,00 грн (без ПДВ).

Придбання запасів в обмін на неподібні активи наведено в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9 – Придбання запасів в обмін на неподібні активи

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	Одержано партію цемент (200 мішків)	281/цемент	631	80000,00
2	Відображено податковий кредит виходячи з вартості отриманого цемент	644/1	631	16000,00
		641/ПДВ	644/1	16000,00
3	Відвантажено партію піску (100 мішків)	361	702	84000,00
4	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ	702	641/ПДВ	14000,00
5	Списано балансову вартість партії піску	902	281/пісок	67000,00
6	Відображено залік заборгованостей	631	361	84000,00
7	Перераховано доплату в розмірі різниці між вартостями цемент і піску	631	311	12000,00
8	Відображено фінансові результати	702	791	70000,00
		791	902	67000,00

Джерело: дані з обліку запасів

Згідно з установчими документами підприємства внесок до статутного капіталу засновником-резидентом здійснюється шляхом внесення комплектуючих виробів на суму 300000,00 грн (з урахуванням ПДВ). На момент отримання запасів підприємство-емітент є платником ПДВ. Облік надходження запасів як внеску до статутного капіталу наведено у таблиці 2.10.

Таблиця 2.10 – Облік надходження запасів як внеску до статутного капіталу

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
1	Відображено заборгованість учасника з внеску до статутного капіталу	46	401	300000,00
2	Оприбутковано комплектуючі, отримані як внесок до статутного капіталу	202	46	250000,00
3	Відображено податковий кредит з ПДВ (за наявності податкової накладної, зареєстрованої в ЄРПН)	644/1	46	50000,00
		641/ПДВ	644/1	50000,00

Джерело: дані з обліку запасів

Підприємство безоплатно одержує товари:

- від підприємства-резидента на суму 11000,00 грн;
- від підприємства-нерезидента на суму €3000.

На дату митного оформлення запасів курс НБУ становив 32,4873 грн/€. Митна вартість товарів, одержаних від нерезидента, склала 97461,90 грн.

При ввезенні ТМЦ на митну територію України підприємством-одержувачем сплачені:

- мито в сумі 9746,19 грн (умовно);
- «ввізний» ПДВ – 21441,62 грн.

Облік безоплатного надходження запасів наведено у таблиці 2.11.

Таблиця 2.11 – Облік безоплатного надходження запасів

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, €/грн
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
Безоплатне одержання товарів від підприємства-резидента				
1	Оприбутковано безоплатно одержані товари	281	718	11000,00
2	Списано суму доходу на фінансовий результат	718	791	11000,00
Безоплатне одержання товарів від підприємства-нерезидента				
1	Сплачено ввізне мито	377	311	9746,19
2	Перераховано суму «ввізного» ПДВ	377	311	21441,62
3	Оприбутковано товари, безоплатно одержані від нерезидента (€3000 × 32,4873 грн./€)	281	718	€3000 97461,90
4	Включено в первісну вартість товарів суму мита	281	377	9746,19
5	Включено в податковий кредит суму сплаченого «ввізного» ПДВ	641/ПДВ	377	21441,62
6	Списано суму доходу на фінансовий результат	718	791	97461,90

Джерело: дані з обліку запасів

Магазин одержав зі складу оптової бази скляний посуд (товар) на суму 15000,00 грн (у тому числі ПДВ – 2500,00 грн). При прийманні товару магазином виявлено бій посуду на суму 960,00 грн (з урахуванням ПДВ). Із цієї суми втрати в межах норм природного убутку склали 300,00 грн.

У ході перевірки встановлено, що наднормативні втрати є наслідком порушення постачальником вимог до навантаження товару. Постачальник допоставив посуд у сумі виявленого при прийманні наднормативного бою.

Облік нестач запасів, виявлених при прийманні наведено у таблиці 2.12.

Таблиця 2.12 – Облік нестач запасів, виявлених при прийманні

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
Перша подія – постачання товару				
1	Одержано від постачальника товар (вартість фактично отриманого посуду і втрат у межах норм природного убутку: (15000,00 грн - 960,00 грн + 300,00 грн) ÷ 1,2)	281	631	11950,00
2	Відображено ПДВ, але не включено до складу податкового кредиту до виправлення податкової накладної (11950,00 грн × 20 % ÷ 100 %)	644	631	2390,00
3	Відображено заборгованість за виставленою постачальнику претензією в сумі наднормативних втрат (960,00 грн - 300,00 грн)	374	631	660,00
4	Одержано розрахунок коригування до податкової накладної, відображено податковий кредит	644/1	644	2390,00
		641/ПДВ	644/1	2390,00
5	Перераховано постачальнику оплату за фактично одержаний товар	631	311	14340,00
6	Допоставлено постачальником посуд (660,00 грн ÷ 1,2)	281	374	550,00
7	Відображено податковий кредит з ПДВ (за наявності податкової накладної, зареєстрованої в ЄРПН)	644/1	374	110,00
		641/ПДВ	644/1	110,00
8	Оплачено вартість доставленого товару	631	311	660,00
Перша подія – передоплата				
1	Перераховано постачальнику передоплату за товар	371	311	15000,00
2	Відображено податковий кредит з ПДВ	644/1	644	2500,00
		641/ПДВ	644/1	2500,00
3	Одержано від постачальника товар (вартість фактично отриманого посуду і втрат у межах норм природного убутку: (15000,00 грн - 960,00 грн + 300,00 грн) ÷ 1,2)	281	631	11950,00
4	Списано раніше відображену суму податкового кредиту з ПДВ (11950,00 грн × 20 % ÷ 100 %)	644	631	2390,00
5	Відображено заборгованість за претензією (в сумі наднормативних втрат)	374	631	660,00
6	Здійснено залік заборгованостей	631	371	15000,00
7	Допоставлено посуд постачальником	281	374	550,00
8	Списано раніше відображену суму податкового кредиту з ПДВ	644	374	110,00

Джерело: дані з обліку запасів

Підприємство придбало партію товарів вартістю 54000,00 грн (у тому числі ПДВ – 9000,00 грн). Зважаючи на недостатність власних площ підприємство уклало договір зберігання строком на 1 місяць. За умовами договору зберігач не має права розпоряджатися отриманим на зберігання майном. Плата за зберігання становить 1860,00 грн на місяць (у тому числі ПДВ – 310,00 грн).

Облік зберігання без права зберігача розпоряджатися отриманими запасами наведено у таблиці 2.13.

Таблиця 2.13 – Облік зберігання без права зберігача розпоряджатися отриманими запасами

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	Оприбутковано товари, отримані від постачальника	281/Товари в дорозі	631	45000,00
2	Відображено податковий кредит з ПДВ	644/1	631	9000,00
		641/ПДВ	644/1	9000,00
3	Перераховано постачальнику плату за товар	631	311	54000,00
4	Передано товар зберігачеві на відповідальне зберігання	281/Товари на зберіганні	281/Товари в дорозі	45000,00
5	Нараховано винагороду за надання послуг за договором зберігання	93	685	1550,00
6	Відображено податковий кредит з ПДВ	644/1	685	310,00
		641/ПДВ	644/1	310,00
7	Оплачено послуги зберігання	685	311	1860,00
8	Повернено товари з відповідального зберігання	281/Товари на складі	281/Товари на зберіганні	45000,00

Джерело: дані з обліку запасів

Підприємство передає товарному складу на відповідальне зберігання товар, визначений родовими ознаками, – пісок вартістю 90000,00 грн (у тому числі ПДВ – 15000,00 грн). За умовами договору зберігач має право розпоряджатися прийнятим на зберігання товаром. Плата за зберігання становить 2340,00 грн на місяць (у тому числі ПДВ – 390,00 грн). Після закінчення строку договору товар повернено покладавцеві.

Облік зберігання з правом зберігача розпоряджатися отриманими запасами наведено у таблиці 2.14.

Таблиця 2.14 – Зберігання з правом зберігача розпоряджатися отриманими запасами

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	Передано пісок на зберігання	377	281	75000,00
2	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	377	641/ПДВ	15000,00
3	Нараховано винагороду за надання послуг за договором зберігання	93	685	1950,00
4	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	644/1	685	390,00
		641/ПДВ	644/1	390,00
5	Оплачено послуги зберігання	685	311	2340,00
6	Повернено пісок з відповідального зберігання	281	685	75000,00
7	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	644/1	685	15000,00
		641/ПДВ	644/1	15000,00
8	Здійснено залік заборгованостей	685	377	90000,00

Джерело: дані з обліку запасів

Підприємство передало на зберігання партію цемент вищого гатунку загальною вартістю 36000,00 грн (у тому числі ПДВ – 6000,00 грн). Згідно з договором зберігач не має права розпоряджатися отриманими на зберігання запасами.

Під час зберігання була виявлена нестача цемент на загальну суму 700,00 грн без урахування ПДВ (у тому числі в межах норм природного убутку – 80,00 грн (умовно), наднормативна нестача – 620,00 грн). Зберігач визнав претензію поклажодавця і виплатив йому 744,00 грн (у тому числі ПДВ – 124,00 грн) як компенсацію вартості запасів, яких не вистачає.

Облік нестач запасів, переданих на відповідальне зберігання наведено у таблиці 2.15.

Таблиця 2.15 – Облік нестач запасів, переданих на відповідальне зберігання

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
1	Передано зберігачеві цемент на відповідальне зберігання	281/Товари на зберіганні	281/Товари в дорозі	30000,00
2	Списано суму нестачі цемент	947	281/Товари на зберіганні	700,00

Продовження таблиці 2.15

1	2	3	4	5
3	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ при списанні наднормативної нестачі цемент (620,00 грн. \times 20 % \div 100 %)	947 (949)	641/ПДВ	124,00
4	Відображено суму наднормативної нестачі (з урахуванням ПДВ) у позабалансовому обліку	072	–	744,00
5	Відображено суму збитку, що підлягає відшкодуванню підприємством-зберігачем (визнана претензія поклажодавця)	375	716	744,00
6	Списано суму нестачі з позабалансового обліку	–	072	744,00
7	Відшкодовано збиток від нестачі цемент з вини зберігача	311	375	744,00
8	Повернено товари з відповідального зберігання	281/Товари на складі	281/Товари на зберіганні	29300,00

Джерело: дані з обліку запасів

На складі підприємства виявлені матеріали, що частково втратили свої якісні характеристики. У результаті цього матеріали не можуть бути використані у власному виробництві, проте можуть бути реалізовані за зниженою ціною. На дату балансу зазначені матеріали оцінюються за чистою вартістю реалізації.

Визначення чистої вартості реалізації наведено у таблиці 2.16.

Таблиця 2.16 – Визначення чистої вартості реалізації

№ з/п	Найменування показника	Показник
1	Кількість	200 кг
2	Первісна вартість (без ПДВ):	
2.1	– за 1 кг	70 грн/кг
2.2	– усього (ряд. 1 \times ряд. 2.1)	14000 грн
3	Очікувана ціна продажу (без ПДВ):	
3.1	– за 1 кг	40 грн/кг
3.2	– усього (ряд. 1 \times ряд. 3.1)	8000 грн
4	Очікувані витрати на збут (без ПДВ)	800 грн
5	Чиста вартість реалізації (без ПДВ):	
5.1	– усього (ряд. 3.2 - ряд. 4)	7200 грн
5.2	– за 1 кг (ряд. 5.1 \div ряд. 1)	36 грн/кг

Джерело: дані з обліку запасів

Підприємство оптової торгівлі придбало партію товару – 100 мобільних телефонів за ціною 3000,00 грн (у тому числі ПДВ – 500,00 грн) на загальну

суму 300000,00 грн. Після закінчення 6 місяців у зв'язку з наявністю на ринку аналогічних моделей за нижчою ціною 20 телефонів із цієї партії залишилися нереалізованими.

Керівництвом підприємства прийнято рішення уцінити цей товар до вартості його можливої реалізації. Комісією, створеною на підприємстві для проведення уцінки, встановлено, що чиста вартість реалізації телефону такої моделі становить 2200,00 грн за 1 телефон (без урахування ПДВ). Загальна сума уцінки склала 6000,00 грн $((2500,00 \text{ грн/шт.} - 2200,00 \text{ грн/шт.}) \times 20 \text{ шт.})$. Уцінені телефони в кількості 20 шт. реалізовані за ціною 2640,00 грн (у тому числі ПДВ – 440,00 грн).

Облік уцінки товарів, що обліковуються в покупних цінах наведено у таблиці 2.17.

Таблиця 2.17 – Облік уцінки товарів, що обліковуються в покупних цінах

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дт	Кт	
У періоді придбання товару				
1	Отримано товар від постачальника	281	631	250000,00
2	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ (за наявності зареєстрованої в ЄРПН податкової накладної)	644/1	631	50000,00
		641/ПДВ	644/1	50000,00
3	Оплачено придбаний товар	631	311	300000,00
У періоді уцінки товару				
4	Здійснено уцінку товару	946	281	6000,00
5	Суму уцінки списано на фінансовий результат	791	946	6000,00
У періоді реалізації товару				
6	Відображено дохід від реалізації уцінених телефонів $(2640,00 \text{ грн/шт.} \times 20 \text{ шт.})$	361	702	52800,00
7	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	702	641/ПДВ	8800,00
8	Відображено собівартість реалізованого товару $(2200,00 \text{ грн/шт.} \times 20 \text{ шт.})$	902	281	44000,00
9	Отримано грошові кошти в оплату вартості товарів	311	361	52800,00
10	Донараховано ПДВ за правилом мінбази $((2500,00 \text{ грн/шт.} - 2200,00 \text{ грн/шт.}) \times 20 \text{ шт.} \times 20 \% \div 100 \%)$	949	641/ПДВ	1200,00
11	Сформовано фінансовий результат	702	791	44000,00
		791	902	44000,00
		791	949	1200,00

Джерело: дані з обліку запасів

Підприємство роздрібної торгівлі веде облік товарів за цінами продажу. Після закінчення літнього сезону купальники в кількості 10 шт. продажною вартістю 720,00 грн за одиницю з урахуванням ПДВ (у тому числі первісна (покупна) вартість – 400,00 грн, торгова націнка – 320,00 грн) було уцінено. При цьому чиста вартість реалізації визначена в сумі 250,00 грн/шт. (без ПДВ). Продажна вартість купальника – 330,00 грн (у тому числі ПДВ – 55,00 грн).

Таким чином, уцінка первісної (покупної) вартості одного купальника становить 150,00 грн (400,00 грн – 250,00 грн). Після зменшення продажною вартості торгова націнка за одним купальником повинна становити 80,00 грн (330,00 грн – 250,00 грн). А отже, зниження торгової націнки за кожним уціненим купальником становить 240,00 грн (320,00 грн – 80,00 грн) або (720,00 грн – 330,00 грн – 150,00 грн).

Облік уцінки товарів, що обліковуються в продажних цінах наведено у таблиці 2.18.

Таблиця 2.18 – Облік уцінка товарів, що обліковуються в продажних цінах

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
У періоді придбання товару				
1	Перераховано попередню оплату постачальнику (50 шт. × 480,00 грн/шт.)	371	311	24000,00
2	Відображено податковий кредит з ПДВ	644/1	644	4000,00
		641/ПДВ	644/1	4000,00
3	Отримано товари від постачальника	281	631	20000,00
4	Списано суму відображеного раніше податкового кредиту з ПДВ	644	631	4000,00
5	Відображено залік заборгованостей	631	371	24000,00
6	Передано товар у роздріб	282	281	20000,00
7	Нараховано торгову націнку	282	285	16000,00
У періоді уцінки товару				
8	Здійснено уцінку товару:			
	– за рахунок списання торгової націнки (10 шт. × 240,00 грн/шт.)	285	282	2400,00
	– за рахунок зниження первісної вартості (10 шт. × 150,00 грн/шт.)	946	282	1500,00
9	Суму уцінки списано на фінансовий результат	791	946	1500,00

Продовження таблиці 2.18

1	2	3	4	5
У періоді реалізації уціненого товару				
10	Отримано виручку від реалізації уціненого товару (10 шт. × 330,00 грн/шт.)	301	702	3300,00
11	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ	702	641/ПДВ	550,00
12	Списано торгіву націнку за реалізованим товаром (10 шт. × 80,00 грн/шт.)	285	282	800,00
13	Списано собівартість реалізованого товару	902	282	2500,00
14	Донараховано ПДВ за правилом мінбази ((400,00 грн/шт. - 275,00 грн/шт.) × 10 шт. × 20 % ÷ 100 %)	949	641/ПДВ	250,00
15	Сформовано фінансовий результат	791	902	2500,00
		702	791	2750,00
		791	949	2500,00

Джерело: дані з обліку запасів

Підприємство оптової торгівлі придбало партію товару – 130 чайників за ціною 900,00 грн (у тому числі ПДВ – 150,00 грн), на загальну суму 117000,00 грн.

Через 3 місяці у зв'язку з наявністю на ринку аналогічних товарів за нижчою ціною 20 чайників із цієї партії залишилися нереалізованими.

Керівництвом підприємства прийнято рішення уцінити цей товар до вартості його можливої реалізації. Комісією, створеною на підприємстві для проведення уцінки, встановлено, що чиста вартість реалізації чайника такої моделі становить 500,00 грн за 1 чайник (без урахування ПДВ).

Загальна сума уцінки склала 5000,00 грн ((750,00 грн/шт. – 500,00 грн/шт.) × 20 шт.).

У результаті зниження ціни підприємство реалізувало 15 чайників за ціною 600,00 грн (у тому числі ПДВ – 100,00 грн).

Згодом унаслідок збільшення споживчого попиту підприємство прийняло рішення про дооцінку 5 чайників, що залишилися, до їх первісної вартості 750,00 грн (без урахування ПДВ).

Загальна сума дооцінки склала 1250,00 грн. ((750,00 грн/шт. – 500,00 грн/шт.) × 5 шт.).

Облік операцій з дооцінки товарів наведено у таблиці 2.19.

Таблиця 2.19 – Облік операцій з дооцінки товарів

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
У періоді придбання товару				
1	Отримано товар від постачальника	281	631	97500,00
2	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	644/1	631	19500,00
		641/ПДВ	644/1	19500,00
3	Оплачено придбаний товар	631	311	117000,00
У періоді уцінки товару				
4	Здійснено уцінку товару	946	281	5000,00
5	Суму уцінки списано на фінансовий результат	791	946	5000,00
У періоді реалізації уціненого товару				
6	Відображено дохід від реалізації уцінених чайників (600 грн/шт. × 15 шт.)	361	702	9000,00
7	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	702	641/ПДВ	1500,00
8	Відображено собівартість реалізованого товару	902	281	7500,00
9	Отримано грошові кошти в оплату вартості товару	311	361	9000,00
10	Нараховано ПДВ за правилом мінбази ((750,00 грн/шт. - 500,00 грн/шт.) × 15 шт. × 20 % ÷ 100 %)	949	641/ПДВ	750,00
11	Сформовано фінансовий результат	702	791	7500,00
		791	902	7500,00
		791	949	750,00
У періоді дооцінки товару				
12	Відображено суму збільшення чистої вартості реалізації (дооцінку)	281	719	1250,00
13	Суму дооцінки списано на фінансовий результат	719	791	1250,00

Джерело: дані з обліку запасів

У травні 2022 року підприємство використало запаси на такі цілі:

- для виробництва готової продукції в сумі 140000,00 грн, у тому числі напівфабрикати власного виробництва вартістю 7000,00 грн;
- для виправлення технічно неминучого (нормативного) браку – 400,00 грн;
- для виправлення непередбаченого (випадкового, наднормативного) браку – 700,00 грн;
- на ремонт будівлі загальнопромислового призначення – 35000,00 грн;

– для будівництва будівлі складу для власних господарських потреб – 83000,00 грн;

– для адміністративних потреб – 5000,00 грн;

– для забезпечення збуту продукції – 9000,00 грн;

– для здійснення досліджень і розробок – 11000,00 грн.

Підприємство застосовує рахунки 9.

Облік використання ТМЦ у господарській діяльності підприємства наведено у таблиці 2.20.

Таблиця 2.20 – Облік використання ТМЦ у господарській діяльності підприємства

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	Відображено вартість матеріалів, використаних при виробництві готової продукції (140000,00 грн – 7000,00 грн)	23	20	133000,00
2	Передано для виготовлення готової продукції напівфабрикати власного виробництва	23	25	7000,00
3	Списано запаси, призначені для виправлення технічно неминучого (нормативного) браку	24	20	400,00
4	Списано запаси, призначені для виправлення непередбаченого (випадкового, наднормативного) браку	24	20	700,00
5	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ на вартість матеріалів, використаних для виправлення наднормативного браку (700,00 грн × 20 % ÷ 100 %)	24	641/ПДВ	140,00
6	Списано запаси, витрачені на ремонт будівлі загальнопромислового призначення	91	20	35000,00
7	Списано будівельні матеріали, використані для будівництва будівлі складу	151	20	83000,00
8	Списано запаси, використані для адміністративних потреб	92	20	5000,00
9	Списано запаси, використані для забезпечення збуту продукції	93	20	9000,00
10	Списано запаси, використані при здійсненні досліджень і розробок	941	20	11000,00

Джерело: дані з обліку запасів

Підприємство, основним видом діяльності якого є оптова торгівля, в червні 2018 року придбало з метою подальшого продажу чай на суму 29400,00 грн (у тому числі ПДВ – 4900,00 грн). У тому ж місяці частина чаю на суму 700,00 грн (без урахування ПДВ) була використана для особистих потреб працівників підприємства.

Облік використання запасів у негосподарській діяльності наведено у таблиці 2.21.

Таблиця 2.21 – Облік використання запасів у негосподарській діяльності

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	Перераховано постачальнику передоплату за чай	371	311	29400,00
2	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ (за наявності податкової накладної, зареєстрованої в ЄРПН)	644/1	644	4900,00
		641/ПДВ	644/1	4900,00
3	Отримано від постачальника партію чаю	281	631	24500,00
4	Списано раніше відображену суму податкового кредиту з ПДВ	644	631	4900,00
5	Здійснено залік заборгованостей	631	371	29400,00
6	Списано вартість чаю, використаного працівниками	949	281	700,00
7	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ при передачі чаю для негосподарського використання	949	641/ПДВ	140,00
8	Списано витрати на фінансовий результат	791	949	840,00

Джерело: дані з обліку запасів

У ході інвентаризації складу виявлена нестача товару на суму 2800,00 грн, у тому числі в межах норм природного убутку – 300,00 грн. Крім того, виявлені зіпсовані товари на суму 1100,00 грн. Винну особу не встановлено.

Облік втрат запасів, виявлених у процесі інвентаризації наведено у таблиці 2.22.

Таблиця 2.22 – Облік втрат запасів, виявлених у процесі інвентаризації

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
1	Списано балансову вартість зіпсованого товару і виявленої нестачі (2800,00 грн + 1100,00 грн)	947	281	3900,00

Продовження таблиці 2.22

1	2	3	4	5
2	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ виходячи з купівельної вартості зіпсованих запасів і наднормативних нестач ($(3900,00 \text{ грн} - 300,00 \text{ грн}) \times 20 \% \div 100 \%$)	947	641/ПДВ	720,00
3	Відображено в позабалансовому обліку суму втрат від псування і наднормативних нестач до встановлення винних осіб ($3900,00 \text{ грн} - 300,00 \text{ грн} + 720,00 \text{ грн}$)	072	–	4320,00
4	Віднесено на фінансовий результат втрати від псування і нестач товару	791	947	4620,00
5	Списано з позабалансового обліку суму збитків після закінчення строку позовної давності	–	072	4320,00

Джерело: дані з обліку запасів

2.3 Фінансовий аналіз КП «Новомосковськ водоканал»

Економічний аналіз це глибоке дослідження економічних явищ на підприємстві, тобто виявлення причин відхилення від плану і недоліків у роботі, розкриття резервів, їх вивчення, сприяння комплексному здійсненню економічної роботи і керуванню виробництвом, активний вплив на хід виробництва, підвищення його ефективності і поліпшення якості роботи.

У таблиці 2.23 представлені основні фінансово-економічні показники діяльності за 2020-2021рр., складені за даними бухгалтерської звітності. Оцінка фінансового стану підприємства. Традиційно структура і джерела утворення майна підприємства досліджуються за допомогою порівняльного аналітичного балансу.

Виручка від продажу послуг підприємства за 2019-2021 рр. мала тенденцію до збільшення з 3601 тис. грн до 5683 тис. грн. Її темпи приросту дорівнювали 31,32% і 20,17% відповідно у 2020 і 2021 роках.

Таблиця 2.23 – Основні фінансово-економічні показники роботи за 2020–2021 рр.

Показники	Роки			Зміна			
	2019	2020	2021	абсолютне (+,-)		темпи приросту, %	
				2020 від 2019	2021 від 2020	2020 до 2019	2021 до 2020
1. Виручка від продажу послуг, тис. грн	3601	4729	5683	1128,00	954,00	31,32	20,17
2. Собівартість реалізованих послуг, тис. грн	2569	3246	2745	677,00	-501,00	26,35	-15,43
3. Рівень собівартості, %	71,34	68,64	48,30	-2,70	-20,34	-3,79	-29,63
4. Прибуток від продажу, тис. грн	1032	1483	2938	451,00	1455,00	43,70	98,11
5. Рентабельність продажів, %	28,66	31,36	51,70	2,70	20,34	9,42	64,86
6. Чистий прибуток (збиток), тис. грн	632	908	1794	276,00	886,00	43,67	97,58
7. Чисельність співробітників, чол.	76	70	62	-6,00	-8,00	-7,89	-11,43
8. Продуктивність праці, тис. грн	7,49	9,04	7,42	1,56	-1,62	20,78	-17,95
9. Дебіторська заборгованість	1124	1429	990	305,00	-439,00	27,14	-30,72
10. Кредиторська заборгованість	2506	2301	1627	-205,00	-674,00	-8,18	-29,29
11. Середньоденна зарплата працівника, грн	527,41	622,62	1029,57	95,21	406,95	18,05	65,36
12. Фонд оплати праці, тис. грн	481	523	766	42,00	243,00	108,73	146,46

Джерело: дані аналізу підприємства

Собівартість проданих послуг збільшилася на 677 тис. грн або 26,35% в 2020 р., а в 2021 р. скоротилась проти 2020 р. на 501 тис. грн або 15,43% і склала 2745 тис грн, прибуток від продажу має тенденцію до збільшення так у порівнянні з 2019 р. він збільшився майже в 2,8 рази і склав 2938 тис. грн.

Рівень собівартості продажів скоротився у 2020 році на 2,7 в.п., а у 2021 році на 20,34 в.п.

Чистий прибуток підприємства у 2019 р. становив всього 632 тис. грн протягом 2020 року він збільшився на 276 тис грн, або на 43,67%, впродовж 2021 року підприємство отримало ще 886 тис грн, що на 97,58% більше ніж у попередньому році. В цілому за період що аналізується чистий прибуток зріс в 2.8 рази.

Слід відмітити, що впродовж 2019-2021 рр. майже на 18,4% скоротилася чисельність персоналу, майже в 2 рази підвищилась заробітна плата, і як наслідок в 1,6 рази зріс фонд оплати праці.

Продуктивність праці у 2021 році склала 7,42 тис. грн на людину, що трохи менша рівня 2019 року (7,49 тис. грн на людину) та значно поступається рівню 2020 року (9,04 тис. грн на людину).

У 2019 р. підприємство мало – пасивне сальдо дебіторської заборгованості, впродовж 2020–2021 рр., показник кредиторської заборгованості зменшувався:

$1124 - 2506 = -1382$ тис. грн – 2019 р.;

$1429 - 2301 = -872$ тис. грн – 2020 р.;

$990 - 1627 = -637$ тис. грн – 2021 р.

Пасивне сальдо заборгованості свідчить, що підприємство фінансувало свої запаси й відстрочки платежів своїх боржників за допомогою неплатежів комерційним кредиторам (тобто бюджету, позабюджетним фондам та інших.).

Отже, попередня оцінка фінансового становища підприємства, свідчить про незадовільну роботу підприємства впродовж 2019-2021 рр. (таблиця 2.24).

Таблиця 2.24 – Агрегований порівняльний аналітичний баланс за 2021 рік

№ п/п	Стаття балансу	На початок звітного періоду тис. грн	На кінець звітного періоду тис. грн	Зміни за звітний період	Абсолютні (+-), тис. грн (гр.1 – гр. 3)	Абсолютні (+-), тис. грн (гр.2–гр.4)	Частка пунктів темп. % (за гр.5) (гр. 5 / гр. 1) x 100%	Частка пунктів структури, % до підсумку	Частка пунктів структури, % до підсумку
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Нематеріальні активи	23	7	-16	39	-32	-138,33	0,71	0,16
2	первісна вартість	51	51	0	51	0	0,00	1,56	1,18
3	накопичена амортизація							0,00	0,00
4	Основні засоби	230	378	148	82	296	128,94	7,02	8,69
5	первісна вартість	917	1182	265	652	530	57,80	28,02	27,21
6	знос	-1	-1	0	-1	0	34,06	-0,02	-0,02
7	Усього за розділом I	253	385	132	121	264	104,44	7,72	8,86
8	II. Оборотні активи	0	0	0	0	0		0,00	0,00
9	Запаси	2	774	772	-770	1544	77386,59	0,06	17,82
10	Виробничі запаси	2	48	46	-44	91	4572,13	0,06	1,10
11	Незавершене виробництво	0	726	726	-726	1453		0,00	16,72
12	Дебіторська заборгованість за послуги, товари	1429	990	-440	1869	-880	-61,53	43,67	22,78
13	Дебіторська заборгованість за виданими авансами	183	3	-180	363	-360	-196,83	5,59	0,07
14	з бюджетом	55	43	-12	67	-24	-43,68	1,69	0,99
15	Інша поточна дебіторська заборгованість	328	671	343	-15	687	209,18	10,03	15,46

Продовження таблиці 2.24

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
16	Гроші та їх еквіваленти	979	1187	208	771	415	42,43	29,91	27,32
17	Рахунки в банках	979	1187	208	771	415	42,43	29,91	27,32
18	Витрати майбутніх періодів	0	1	1	-1	2		0,00	0,02
19	Інші оборотні активи	44	290	247	-203	493	1123,94	1,34	6,69
20	Усього за розділом II	3020	3959	939	2082	1877	62,15	92,28	91,14
21	Баланс	3273	4344	1071	2203	2141	65,42	100,00	100,00
22	I. Власний капітал				0	0			
23	Зареєстрований (пайовий) капітал	60	60	0	60	0	0,00	1,83	1,38
24	Нерозподілений прибуток	118	922	804	-685	1607	1358,50	3,62	21,22
25	Усього за розділом I	178	982	804	-625	1607	901,40	5,45	22,61
26	III. Поточні зобов'язання і з	0	0	0	0	0		0,00	0,00
27	Короткострокові кредити банків	276	0	-276	551	-551	-200,00	8,42	0,00
28	товари, послуги	2301	1627	-673	2974	-1346	-58,52	70,29	37,46
29	розрахунками з бюджетом	16	5	-11	27	-22	-138,25	0,48	0,11
30	у тому числі з податку на прибуток	16	0	-16	31	-31	-200,00	0,48	0,00
31	розрахунками зі страхування	7	22	15	-9	30	463,58	0,20	0,50
32	розрахунками з оплати праці	41	54	13	27	27	65,65	1,24	1,24
33	Поточна кредиторська заборгованість	271	1010	738	-467	1477	544,12	8,29	23,24
34	Інші зобов'язання	184	645	461	-276	921	500,25	5,63	14,84
35	Усього за розділом III	3095	3362	268	2827	535	17,30	94,55	77,40
36	Баланс	3273	4344	1071	2202	2143	65,47	100,00	100,01

Джерело: дані з обліку запасів

Дані таблиці 2.24 свідчать про наступне:

Валюта балансу зросла на 1071 тис. грн в 2021 р. проти 2020 р. Ліквідні активи підприємства, які у короткий час можуть поширюватися в кошти, зросли на 148 тис. грн в 2021 р. проти 2020 р. Матеріальні запаси також зросли на 772 тис. грн.

Власний капітал збільшився на 804 тис. грн в 2021 р. проти 2020 р. за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку. Довгострокові зобов'язання також збільшилися.

Проаналізувавши баланс, можна виявити як позитивне, так і негативне у фінансовому стані підприємства.

Позитивне:

- необоротні активи на початок року були сформовані за власні кошти; вони збільшилися за звітний період за рахунок того самого джерела;
- оборотні активи збільшилися за рахунок власних коштів підприємства, а саме завдяки реінвестованому прибутку при одночасному зменшенні суми позикових джерел;
- істотно збільшилася частка власних коштів у формуванні запасів (з 0,06 % на початок року до 17,82 % на кінець року).

Негативне:

- кредиторська заборгованість збільшилась у 4 рази, що, можливо, спричинене зниженням платоспроможності. Таке істотне відволікання обігових коштів було компенсоване одночасним збільшенням дебіторської заборгованості майже у 2 рази що, можливо, спричинене збільшенням платоспроможності замовників підприємства. (це джерело найчастіше використовується для покриття кредиторська заборгованості);
- поточні фінансові інвестиції ще на початок року були сформовані за рахунок позикових коштів; за звітний період залучення цього джерела збільшилось;
- кошти на початок року були нагромаджені завдяки кредиторській заборгованості. За рахунок часткового її погашення цей актив скоротився.

Унаслідок цього погіршилися показники ліквідності підприємства.

Далі проведемо аналіз ліквідності балансу підприємства (таблиця 2.25).

Таблиця 2.25 – Інформація для аналізу співвідношення активів за рівнем ліквідності та зобов'язання щодо терміну погашення за 2020-2021 рр.

Активи за рівнем ліквідності	2020 р.	2021 р.	Норм. співвідношення	Пасиви щодо терміну погашення	2020 р.	2021 р.
А1. Високоліквідні активи (кошти + короткострокові фінансові вкладення)	978,98	1186,67	>=	П1. Найбільш термінові зобов'язання (поточна кредиторська заборгованість)	271,39	1009,75
А2. Активи, що швидко реалізуються (короткострокова дебіторська заборгованість)	1429,29	989,54	>=	П2. Середньострокові зобов'язання (короткострокові кредити і позики)	275,74	0,00
А3. Активи, що повільно реалізуються (запаси + довгострокова дебіторська заборгованість + інші оборотні активи – РБП – ПДВ до заліку)	45,87	1064,31	>=	П3. Довгострокові зобов'язання	0,00	0,00
А4. Активи, що важко реалізуються (необоротні активи)	0,00	0,00	<=	П4. Постійні пасиви (власний капітал – РБП – ПДВ до заліку)	60,00	60,00
Баланс	2454,14	3240,52	-	Баланс	607,14	1069,75

Джерело: дані з обліку запасів

З чотирьох співвідношень, що характеризують співвідношення активів за рівнем ліквідності та зобов'язання щодо терміну погашення, в 2020–2021 роках виконуються всі нерівності. У підприємства достатньо активів, що швидко реалізуються для повного погашення середньострокових зобов'язань. Відповідно за принципами оптимальної структури активів за рівнем ліквідності, короткострокової дебіторської заборгованості має вистачити для покриття середньострокових зобов'язань.

Оскільки дотримуються всі умови ліквідності балансу підприємства, то даний баланс можна визнати абсолютно ліквідним. Отже, підприємство є високоліквідним.

Для оцінки платоспроможності підприємства розраховують відносні показники: коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності і коефіцієнт поточної ліквідності (таблиця 2.26).

Таблиця 2.26 – Коефіцієнти платоспроможності КП «Новомосковськ водоканал» за 2020-2021 роки

Коефіцієнти ліквідності	Норматив	2020 р.	2021 р.	Зміна 2021 р від 2020 р.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,1–0,2	0,43	0,73	0,30
Коефіцієнт поточної ліквідності	2	0,98	1,18	0,20
Коефіцієнт критичної ліквідності	0,7–1	0,62	0,61	-0,01

Джерело: дані з обліку запасів

Ці показники цікаві як керівництву підприємства, так і зовнішнім суб'єктам аналізу; коефіцієнт абсолютної ліквідності – для постачальників матеріалів, коефіцієнт швидкої ліквідності – для банків, коефіцієнт поточної ліквідності – для інвесторів.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності (норма грошових резервів) визначається відношенням коштів і короткострокових фінансових вкладень до всієї суми короткострокових боргів підприємства. Його рівень показує, яку частину короткострокових зобов'язань може бути погашено за рахунок наявної готівки. Чим більша його величина, тим вища гарантія погашення боргів.

Однак і при невеликому його значенні підприємство може бути завжди платоспроможним, якщо зуміє збалансувати і синхронізувати приплив і відплив коштів за обсягом і термінами. Тому ніяких загальних нормативів і рекомендацій щодо рівня цього показника не існує. Доповнює загальну картину платоспроможності підприємства наявність чи відсутність у нього прострочених зобов'язань, їхня частота і тривалість.

Коефіцієнт швидкої (термінової) ліквідності – відношення коштів, короткострокових фінансових вкладень і короткострокової дебіторської

заборгованості, платежі за якою очікуються протягом 12 місяців після звітної дати, до суми короткострокових фінансових зобов'язань. Задовольняє зазвичай співвідношення 0,7–1.

Коефіцієнт поточної ліквідності – відношення всієї суми оборотних активів включно із запасами до загальної суми короткострокових зобов'язань. Він показує ступінь покриття короткострокових зобов'язань оборотними активами.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності має значення значно вищі від норми в 2020-2021 рр.

Отже, у разі підтримки залишку коштів лише на рівні звітної дати (переважно рахунок надання рівномірного надходження платежів від партнерів з бізнесу), короткострокова заборгованість може бути погашена за 2–5 днів.

Значення коефіцієнта швидкої (термінової) ліквідності відповідає нормативу 1,0 і більше. Це свідчить що у підприємства достатньо ліквідних активів, якими можна погасити найбільш термінові зобов'язання.

Перевищення оборотних активів над короткостроковими фінансовими зобов'язаннями, що простежується у підприємства, забезпечує резервний запас як компенсація збитків, яких може зазнати підприємство під час розміщення та ліквідації всіх оборотних активів, крім готівки.

Аналіз зрушень у майновому стані підприємства. За критерієм одного з істотних кінцевих результатів діяльності підприємства «Виручка від реалізації послуг» доцільно проаналізувати майновий стан підприємства за такими двома напрямками:

Аналіз співвідношення між темпами збільшення виручки від реалізації послуг ΔV і валюти балансу ΔB . Якщо $\Delta V > \Delta B$, то активи (майно) підприємства використовуються ефективніше, ніж у попередньому періоді, якщо $\Delta V < \Delta B$ – менш ефективно.

Валюта балансу на початок попереднього періоду становить 3273 тис. грн. Виконуємо розрахунок:

$$\Delta V = 5683 / 4729 = 1,2 \quad \Delta B = 4344 / 3273 = 1,33 \quad \Delta V / \Delta B = 0,9$$

Оскільки $\Delta V < \Delta B$ – майно підприємства використовується менш ефективно чим в попередньому періоді.

Аналіз частки інтенсивних та екстенсивних чинників у збільшенні виручки від реалізації послуг, тобто кількісне визначення того, наскільки це збільшення зумовлене збільшенням розміру майна і наскільки – його кращим використанням (таблиця 2.27).

Таблиця 2.27 – Вихідні дані для визначення частки інтенсивних та екстенсивних чинників у збільшенні виручки від реалізації

№ п/п	Показники	Період попередній	Період звітний
1	Середньорічна валюта балансу, тис. грн	3273	4344
2	Виручка від реалізації послуг, тис. грн	4729	5683
3	Ресурсовіддача (р.2 ÷ р.1)	1,44	1,31

Джерело: дані з обліку запасів

Внесок чинника:

- екстенсивного – $(5683 - 4729) \times 1,44 = 1373,76$ тис. грн;
- інтенсивного – $(1,44 - 1,31) \times 5683 = 7,39$ тис. грн.

Виручка від реалізації збільшилась на 1373,76 тис. грн. Таким чином, внесок екстенсивного чинника становить 31,6%, інтенсивного – 5,87%, тобто підприємство збільшувало обсяги реалізації переважно завдяки збільшенню активів.

У практичних розрахунках для визначення сили впливу операційного важеля застосовують співставлення валової маржі до прибутку.

Вплив факторів на рівень прибутку наведена у таблиці 2.28.

З розрахунків бачмо, що чинники призвели до зростання загального обсягу витрат підприємства на 372,55 тис. грн. Найбільш сильний вплив на зміну структури продажів надали постійні витрати підприємства підвищилися на 250,23 тис. грн. Другим за силою був чинник економічного зростання змінних витрат, дія якого викликала зростання загального обсягу витрат підприємства на 122,32 тис. грн.

Таблиця 2.28 – Вплив факторів на рівень прибутку

Показник	Роки			Зміна			
	2019	2020	2021	Відхилення +,- тис. грн		Темп зростання, %	
				2020 від 2019	2021 від 2020	2020 до 2019, %	2021 до 2020, %
Виручка від продажу товарів, тис. грн	2555,03	4757,66	5923,31	2202,63	1165,65	186,21	124,50
Прибуток від продажу, тис. грн	107,03	182,00	475	74,97	293,00	170,05	260,99
Собівартість проданої продукції, тис. грн, зокрема:	2448	4610,81	4983,36	2162,81	372,55	188,35	108,08
– сума змінних витрат, тис. грн	1942,9	4003,99	4126,32	2061,09	122,32	206,08	103,06
– сума постійних витрат, тис. грн	505,1	606,82	857,05	101,72	250,23	120,14	141,24
Сума маржинального доходу, тис. грн	612,13	753,67	1796,99	141,54	1043,33	123,12	238,43
Частка маржинального доходу на виручці, %	0,24	0,26	0,12	0,02	-0,14	109,50	47,70
беззбитковості обсяг продажу, тис. грн (постійні витрати ÷ частка маржинального доходу)	2115,86	2321,33	6872,81	205,47	4551,47	109,71	296,07
Операційний важіль (маржинальний дохід ÷ прибуток від продажів)	5,72	8,80	8,3	3,08	-0,50	153,87	94,32
Сила впливу операційного важеля (зміна прибутку від продажу ÷ зміна виручки від продажу)	X	0,03	0,08	X	X	X	X

Джерело: дані з обліку запасів

Отже, аналіз дозволив зробити такі висновки. Операційний важіль зменшився на 0,5 в.п. в 2021 р. проти 2020 р. Сила впливу операційного важеля становила 0,03 і 0,08 у 2020 та 2021 рр. відповідно. Це свідчить про те, що підприємство достатньо ефективно управляє своїми витратами, оскільки збільшення маржинального доходу на 1043,33 тис. грн призвело до зростання прибутку на 293,00 тис. грн.

Підприємству треба постійно слідкувати за запасом фінансової стійкості, з'ясувати наскільки близький чи далекий поріг рентабельності, нижче якого не повинна опускатися виручка підприємства.

Отже, в наказі про облікову політику КП «Новомосковськ водоканал» відображають методи оцінки та облікові процедури. Обліковою політикою КП «Новомосковськ водоканал» є сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності. Наказ про організацію бухгалтерського обліку КП «Новомосковськ водоканал» визначає: форму бухгалтерського обліку з урахуванням особливостей діяльності та технології обробки облікових даних; систему і форми внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, звітності та контролю господарських операцій; правила документообігу і технологію обробки облікової інформації; додаткову систему рахунків та реєстрів аналітичного обліку тощо.

Проаналізувавши баланс, можна виявити як позитивне, так і негативне у фінансовому стані підприємства. Позитивними змінами є: необоротні активи на початок року були сформовані за власні кошти; вони збільшилися за звітний період за рахунок того самого джерела; оборотні активи збільшилися за рахунок власних коштів підприємства, а саме завдяки реінвестованому прибутку при одночасному зменшенні суми позикових джерел; істотно збільшилася частка власних коштів у формуванні запасів (з 0,06% на початок року до 17,82 % на кінець року).

Негативними змінами є: кредиторська заборгованість збільшилась у 4 рази, що, можливо, спричинене зниженням платоспроможності. Таке істотне

відволікання обігових коштів було компенсоване одночасним збільшенням дебіторської заборгованості майже у 2 рази що, можливо, спричинене збільшенням платоспроможності замовників підприємства (це джерело найчастіше використовується для покриття кредиторська заборгованості); оточні фінансові інвестиції ще на початок року були сформовані за рахунок позикових коштів; за звітний період залучення цього джерела збільшилось; кошти на початок року були нагромаджені завдяки кредиторській заборгованості. За рахунок часткового її погашення цей актив скоротився.

Виручка від реалізації збільшилась на 1373,76 тис. грн. Таким чином, внесок екстенсивного чинника становить 31,6%, інтенсивного – 5,87%, тобто підприємство збільшувало обсяги реалізації переважно завдяки збільшенню активів.

З розрахунків бачимо, що чинники призвели до зростання загального обсягу витрат підприємства на 372,55 тис. грн. Найбільш сильний вплив на зміну структури продажів надали постійні витрати підприємства підвищилися на 250,23 тис. грн. Другим за силою був чинник економічного зростання змінних витрат, дія якого викликала зростання загального обсягу витрат підприємства на 122,32 тис. грн.

З ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ОПОДАТКУВАННЯ, ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ КП «НОВОМОСКОВСЬК ВОДОКАНАЛ»

3.1 Внутрішній контроль виробничих запасів КП «Новомосковськ водоканал»

Метою внутрішнього контролю виробничих запасів є встановлення законності, достовірності і доцільності здійснення операцій з виробничими запасами, правильності відображення їх в обліку та своєчасності виявлення загроз фінансової безпеки підприємства.

Завдання проведення внутрішнього контролю виробничих запасів:

- 1) для прийняття ефективних управлінських рішень – проведення аналізу та планування виробничих запасів;
- 2) для своєчасного виявлення загроз фінансової безпеки підприємства: перевірка правильності визначення залишку виробничих запасів на початок періоду, перевірка правильності оформлення первинних документів, перевірка правильності класифікації виробничих запасів, перевірка правильності оцінки використання запасів, перевірка правильності ведення обліку виробничих запасів, перевірка правильності визначення залишку виробничих запасів на кінець періоду.

На підставі методики науковців Меліхової Т.О., Федорова І.О. проведемо внутрішній контроль виробничих запасів [55].

Загальний план внутрішнього контролю виробничих запасів (табл. 3.1) доцільно проводити в декілька етапів: 1) Попередній – ознайомлення з процесом документування та веденням обліку виробничих запасів на підприємстві, аналіз та планування запасів; 2) Основний – перевірка (контроль) виробничих запасів для своєчасного виявлення загроз фінансової безпеки підприємства; 3) Заключний – надання рекомендацій для прийняття ефективних управлінських рішень. План внутрішнього контролю виробничих запасів є документом організаційно-методологічного характеру та складається

з переліку робіт на основних етапах, термінів їх виконання із зазначенням відповідальних осіб за проведення перевірки.

Таблиця 3.1 – Загальний план внутрішнього контролю виробничих запасів

Етапи контролю	Процедури контролю	ПІБ перевіряючого	Термін перевірки
Попередній	Ознайомлення з процесом документування та веденням обліку виробничих запасів	Максименко О.	10.01.2021-15.01.2021
	Аналіз запасів	Максименко О.	16.01.2021-18.01.2021
	Планування запасів	Максименко О.	19.01.2021-20.01.2021
Основний	Перевірка правильності визначення залишку виробничих запасів на початок періоду	Максименко О.	21.01.2021-24.01.2021
	Перевірка правильності оформлення первинних документів	Максименко О.	25.01.2021-28.01.2021
	Перевірка правильності класифікації виробничих запасів	Максименко О.	29.01.2021-31.01.2021
	Перевірка правильності оцінки використання запасів	Максименко О.	01.02.2021-03.02.2021
	Перевірка правильності ведення обліку виробничих запасів	Максименко О.	04.02.2021-06.02.2021
	Перевірка правильності визначення залишку виробничих запасів на кінець періоду	Максименко О.	07.02.2021-09.02.2021
Заключний	Надання рекомендацій за результатами внутрішнього контролю	Максименко О.	10.02.2021-13.02.2021

Джерело: складено автором на підставі методики [55]

Аналіз при внутрішньому контролі є попереднім етапом. Однак, якщо будуть виявлені суттєві помилки в веденні обліку виробничих запасів, тоді будуть викривлені результати аналізу та планування, тому при проведенні внутрішнього контролю виробничих запасів доцільно і після проведення перевірки провести аналіз та планування запасів, використовуючи правильні дані обліку.

Пропонуємо програму внутрішнього контролю виробничих запасів (табл. 3.2), яка включає в себе: перелік процедур контролю; мету та задачі проведення контролю кожної процедури; докази контролю, які складаються з первинних документів, облікових реєстрів та звітності підприємства за кожною процедурою; коди робочих документів, які представляють собою шаблони таблиць для внесення виявлених помилок під час внутрішнього контролю; зазначення відповідальних осіб та термінів проведення контролю за кожною процедурою.

Таблиця 3.2 – Програма внутрішнього контролю виробничих запасів

Процедури контролю	Мета внутрішнього контролю	Задачі внутрішнього контролю	Докази контролю	Код робочих документів	ПІБ перевіряючого	Термін проведення контролю
1	2	3	4	5	6	7
Аналіз запасів	Проаналізувати динаміку, питому вагу, коефіцієнти оборотності та тривалості обороту запасів підприємства	Визначення динаміки, структуру, коефіцієнти оборотності та тривалості обороту запасів підприємства	Баланс, дані рахунків 20, 23, 24, 25, 26, 28	АП-1, АП-2, АП-3, АП-4	Максименко О.	16.01.2021-18.01.2021
Планування запасів	Спланувати суму запасів до сплати у бюджет	Розрахунок планових показників запасів до сплати у бюджет	Договори	ПЛ-1	Максименко О.	19.01.2021-20.01.2021
Перевірка правильності визначення залишку виробничих запасів на початок періоду	Впевнитись у відповідності залишку на початок виробничих запасів	Порівняти дані порівняти дані балансу з даними головної книги, дані Головної книги з даними журналу	Баланс, Головна книга, журнал	ПВЗ-1	Максименко О.	21.01.2021-24.01.2021
Перевірка правильності оформлення первинних документів	Впевнитись у правильності і повності оформлення первинних документів	Перевірка первинних документів з надходження виробничих запасів, перевірка первинних документів з складського обліку виробничих запасів, перевірка первинних документів з відпуску у виробництво виробничих запасів	Накладні, товарно-транспортні накладні, лімітно-забірні картки, вимоги, накладні на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів, картки складського обліку матеріалів	НВЗ-1, ВВЗ-1, СВЗ-1.	Максименко О.	25.01.2021-28.01.2021

Продовження таблиці 3.2

1	2	3	4	5	6	7
Перевірка правильності класифікації виробничих запасів	Впевнитись у правильності класифікації виробничих запасів	Перевірка правильності класифікації виробничих запасів згідно з НП(С)БО	Наказ про облікову політику, Баланс, Головна книга, накладні	КВЗ-1	Максименко О.	29.01.2021-31.01.2021
Перевірка правильності оцінки використання запасів	Впевнитись у правильності оцінки запасів при їх використанні	Перевірка оцінки використання запасів	Картки складського обліку матеріалів, лімітно-забірні картки, вимоги	ОВЗ-1	Максименко О.	01.02.2021-03.02.2021
Перевірка правильності ведення обліку виробничих запасів	Впевнитись у правильності кореспонденції рахунків з виробничих запасів	Перевірка правильності кореспонденції рахунків обліку виробничих запасів	Журнал, накладні, Головна книга, довідка бухгалтерії	БВЗ-1	Максименко О.	04.02.2021-06.02.2021
Перевірити правильності визначення залишку виробничих запасів на кінець періоду	Впевнитись у відповідності залишку на кінець виробничих запасів	Порівняти дані порівняти дані балансу з даними головної книги, дані головної книги з даними журналу	Баланс, Головна книга, журнал	КВЗ-1	Максименко О.	07.02.2021-09.02.2021

Джерело: складено автором на підставі методики [55]

Для досягнення мети та вирішення поставлених завдань внутрішнього контролю виробничих запасів пропонуємо робочі документи (табл. 3.3 – 3.15), які стануть обґрунтованими доказами якісного проведення внутрішнього контролю виробничих запасів для прийняття ефективних управлінських рішень та своєчасного виявлення загроз фінансової безпеки підприємства.

Аналіз запасів здійснюється шляхом визначення динаміки та питомій ваги запасів підприємства, коефіцієнтів оборотності запасів та тривалості обороту запасів, а також визначення причин впливу факторів на тривалість обороту запасів, що наведено у робочих документах АП-1, АП-2, АП-3, АП-4.

Таблиця 3.3 – Динаміка запасів підприємства АП-1

Вид запасів	Попередній період, грн	Звітний період, грн	Відхилення	
			У сумі, грн	У відсотках, %
Матеріали	200 000	260 000	60 000	30
Паливо	100 000	120 000	20 000	20
Запасні частини	300 000	330 000	30 000	10
МШП	50 000	60 000	10 000	20
Разом запасів	650 000	770 000	1200	18

Джерело: складено авторами на підставі методики [55]

Попередній аналіз показав, що у звітному періоді запасів стало більше, що пов'язано зі збільшенням цін на їх придбання.

Таблиця 3.4 – Аналіз складу та структури запасів АП-2*

Вид запасів	Попередній період, грн		Звітний період, грн		Відхилення	
	Сума, грн	%	Сума, грн	%	У сумі, грн	Питомої ваги, %
Матеріали	200 000	30,8	260 000	33,8	60 000	+3,0
Паливо	100 000	15,4	120 000	15,6	20 000	+0,2
Запасні частини	300 000	46,1	330 000	42,8	30 000	-3,3
МШП	50 000	7,7	60 000	7,8	10 000	+0,1
Разом запасів	650 000	100	770 000	100	120 000	-

Джерело: складено автором на підставі методики [55]

Структура запасів показала наступні зміни: збільшились матеріали, паливо, МШП, а також зменшилось запасні частини.

Таблиця 3.5 – Розрахунок коефіцієнтів оборотності запасів та тривалості обороту запасів АП-3

Показники	Попередній період, грн	Звітний період, грн	Відхилення	
			У сумі	У відсотках
Виторг від реалізації продукції	10 000	15 000	+5000	50
Середня величина запасів	8 000	10 000	+2000	25
Коефіцієнт оборотності запасів	456,25	684,37	228,12	-

Джерело: складено автором на підставі методики [55]

Розрахунок коефіцієнтів оборотності запасів та тривалості обороту запасів показав, що виторг від реалізації продукції збільшився на 5000 грн або на 50%, середня величина запасів збільшився на 2000 грн або на 25%, коефіцієнт оборотності запасів зменшився на 228,12.

Таблиця 3.6 – Визначення причин впливу факторів на тривалість обороту запасів АП-4

Показники	Попередній період, грн	Звітний період, грн	Відхилення	
			У сумі	У відсотках
Виторг від реалізації продукції	10 000	15 000	+5000	50
Середня величина запасів	8 000	10 000	+2000	25
Вплив на тривалості обороту запасів зміни середньої величини запасів	-	+2500		
Вплив на тривалості обороту запасів зміни виручки від реалізації продукції	-	+2500		

Джерело: складено автором на підставі методики [55]

Виторг від реалізації продукції збільшився на 5 000 тис грн, середня величина запасів збільшилась на 2 000 тис. грн.

Планування запасів відображено у робочому документі ПЛ-1

Таблиця 3.7 – Планування запасів ПЛ-1

Вид запасів	Звітний період, грн		Майбутній період, грн		Відхилення	
	Сума, грн	%	Сума, грн	%	У сумі, грн	У відсот. пунктах
Матеріали	260 000	33,7	300 000	32,6	+40 000	-1,1
Паливо	120 000	15,6	150 000	16,3	+30 000	+0,7
Запасні частини	330 000	42,9	370 000	40,2	+40 000	-2,7
МШП	60 000	7,8	100 000	10,9	+40 000	+3,1
Разом запасів	770 000	100	920 000	100	+150 000	-

Джерело: складено автором на підставі методики [55]

При планування запасів планується збільшення усіх запасів, але питома вага збільшиться по МШП, паливу, а також зменшаться матеріали та запасні частини.

Перевірка правильності визначення залишку виробничих запасів на початок періоду відображено у робочому документі ПВЗ-1.

Таблиця 3.8 – Перевірка правильності визначення залишку виробничих запасів на початок періоду ПВЗ-1*

Рахунок	Баланс, тис. грн	Головна книга, тис. грн	Журнал, тис. грн	Відхилення, тис. грн	
				Балансу від Головної книги	Головної книги від журналу
20	5000	5300	5500	300	200
Разом	5000	5300	5500	300	200

Джерело: складено автором на підставі методики [55]

Встановлення відхилення головної книги від журналу на 200 тис. грн, Балансу від Головної книги на 300 тис. грн.

Перевірка правильності оформлення первинних документів з виробничих запасів включають робочі документи НВЗ-1, ВВЗ-1, СВЗ-1.

Таблиця 3.9 – Перевірка первинних документів з надходження виробничих запасів НВЗ-1

Наявність основних реквізитів у первинному документі								Примітки
назва	№	дата	кількість	ціна	сума, грн	підпис	печатка	
Накладна	33	10.01.2021	50	100	5000	-	-	Немає підпис та печатка
Прибутковий ордер	25	15.01.2021	10	200	1000	+	+	Не співпадає сума

Джерело: складено авторами на підставі методики [55]

У накладній № 33 від 10.01.2021 р. відсутні підпис та печатка.

У прибутковому ордері № 25 від 15.01.2021 р. не співпадає сума.

Таблиця 3.10 – Перевірка правильності оформлення первинних документів з відпуску виробничих запасів у виробництво ВВЗ-1

Первинний документ						Примітки
назва	№	дата	кількість	відпустив	прийняв	
Товарно-транспортна накладна	28	08.02.2021	50	+	-	Немає відмітки при прийнятті
Лімітно-забірна картка	38	18.02.2021	-	+	+	Немає кількості

Джерело: складено авторами на підставі методики [55]

У товарно-транспортній накладній № 28 від 08.02.2021 р. відсутня відмітка про прийняття.

У лімітно-забірній картці № 38 від 18.02.2021 р. не вказана кількість.

Таблиця 3.11 – Перевірка первинних документів з ведення складського обліку виробничих запасів СВЗ-1*

Первинний документ								Примітки
назва	од. вим.	залишок на початок	надходження	вибуття	залишок на кінець	ліміт	зайві (нестача)	
Картка складського обліку	шт	300	600	700	200	300	-	Норми нижче норми

Джерело: складено авторами на підставі методики [55]

У картці складського обліку залишок на кінець дня нижче норми на 100 шт.

Перевірка правильності класифікації виробничих запасів згідно з НП(С)БО відображена у робочому документі КВЗ-1.

Таблиця 3.12 – Перевірка правильності класифікації виробничих запасів згідно з НП(С)БО КВЗ-1

Вид запасів	За даними підприємства	За внутрішнього контролю	Відхилення
1	2	3	4
Сировина й матеріали	260 000	250 000	-10 000
Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби	-	-	
Паливо	120 000	110 000	-10 000
Тара й тарні матеріали	-	-	
Будівельні матеріали	-	-	
Матеріали, передані в переробку	-	-	

Продовження таблиці 3.12

1	2	3	4
Запасні частини	330 000	320 000	-10 000
Матеріали сільськогосподарського призначення	-	-	
Інші матеріали	60 000	-	-60 000
Разом	770 000	680 000	-90 000

Джерело: складено авторами на підставі методики [55]

Перевірка правильності класифікації виробничих запасів згідно з НП(С)БО, що завищено матеріали на 10 000 грн, паливо на 10 000 грн, запасні частини на 10 000 грн, інші матеріали на 60 000 грн.

Перевірка оцінки використання запасів відображено у робочому документі ОВЗ-1.

Таблиця 3.13 – Перевірка оцінки використання запасів ОВЗ-1

Період	За даними підприємства	За даними внутрішнього контролю			Відхилення
		дата	кількість	сума, грн	
Залишок на початок	40 000	01.01	500	50 000	+10 000
Надходження	30 000	08.01	400	40 000	+10 000
Вибуття	20 000	10.01	300	30 000	+10 000
Надходження	10 000	12.01	200	20 000	+10 000
Вибуття	10 000	14.01	200	20 000	+10 000
Залишок на кінець	50 000	31.01	600	60 000	+10 000

Джерело: складено авторами на підставі методики [55]

Перевірка оцінки використання запасів показало невірне визначення залишку на початок запасів на 10 000 грн, надходження запасів на 20 000 грн, вибуття запасів на 20 000 грн, залишок на кінець на 10 000 грн.

Перевірка правильності кореспонденції рахунків обліку виробничих запасів відображено у робочому документі БВЗ-1.

Таблиця 3.14 – Перевірка правильності кореспонденції рахунків з обліку виробничих запасів БВЗ-1

Зміст операції	За даними підприємства			За даними внутрішнього контролю			Відхилення та запропоноване виправлення		
	Дт	Кт	Сума	Дт	Кт	Сума	Дт	Кт	Сума
Надійшли матеріали від постачальників	22	372	5 000	201	631	5 000	22 201	372 631	-5000 5000
Оприбутковано МШП, які надійшли від підзвітної особи	201	631	2 000	22	372	2 000	201 22	631 372	-2000 2000

Джерело: складено авторами на підставі методики [55]

Перевірка правильності кореспонденції рахунків з обліку виробничих запасів показало невірну кореспонденцію рахунків, тому треба списати невірну кореспонденцію з оприбуткування матеріалів від постачальника Дт 22 Кт 372 на суму 5 000 грн та дописати Дт 201 Кт 631 на суму 5 000 грн, а також списати невірно оприбутковані МШП Дт 201 Кт 631 на суму 2 000 грн та дописати Дт 22 Кт 372 на суму 2 000 грн.

Перевірка правильності визначення залишку виробничих запасів на кінець періоду відображено у робочому документі КВЗ-1.

Таблиця 3.15 – Перевірка правильності визначення залишку виробничих запасів на кінець періоду КВЗ-1

Рахунок	Баланс	Головна книга	Журнал	Відхилення	
				Балансу від Головної книги	Головної книги від журналу
20	6000	6200	6100	100	100
Разом	6000	6200	6100	100	100

Джерело: складено авторами на підставі методики [55]

Встановлення відхилення головної книги від журналу на 100 тис. грн, Балансу від головної книги на 100 тис. грн.

Аудиторський звіт внутрішнього контролера

Внутрішній контролер Максименко Олексій

Місто Запоріжжя

«15» лютого 2022 р.

Проведена внутрішня перевірка виробничих запасів об'єкта, відділу.

за період з «01» січня 2021 р. по «31» грудня 2021 р.

Підстава для проведення внутрішнього контролю наказ № 12 від 10.01.2022 р.

Матеріально-відповідальні особи

з «01» січня 2021 р. по «31» грудня 2021 р.

Початок перевірки «10» січня 2022 р.

Перевірка закінчена «13» лютого 2022 р.

Документи наданні до перевірки:

Договори, накладні, прибуткові ордера, товарно-транспортні накладні, лімітно-забірні картки, картки складського обліку, вимоги, накладні на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів, картки складського обліку матеріалів,

Наказ про облікову політику, Баланс, Головна книга, журнал, довідки бухгалтерії.

Питання винесені до перевірки:

- перевірка правильності визначення залишку виробничих запасів на початок періоду;
- перевірка правильності оформлення первинних документів;
- перевірка правильності класифікації виробничих запасів;
- перевірка правильності оцінки використання запасів;
- перевірка правильності ведення обліку виробничих запасів;
- перевірка правильності визначення залишку виробничих запасів на кінець періоду.

Порушення виявлені в ході перевірки:

1. Попередній аналіз показав, що у звітному періоді запасів стало більше, що пов'язано зі збільшенням цін на їх придбання.
2. Структура запасів показала наступні зміни: збільшились матеріали, паливо, МШП, а також зменшилось запасні частини.
3. У накладній № 33 від 10.01.2021 р. відсутні підпис та печатка.
4. У прибутковому ордері № 25 від 15.01.2021 р. не співпадає сума.
5. У товарно-транспортній накладній № 28 від 08.02.2021 р. відсутня відмітка про прийняття.
6. У лімітно-забірній картці № 38 від 18.02.2021 р. не вказана кількість.
7. У картці складського обліку залишок на кінець дня нижче норми на 100 шт.
8. Перевірка правильності класифікації виробничих запасів згідно з НП(С)БО, що завищено матеріали на 10 000 грн, паливо на 10 000 грн, запасні частини на 10 000 грн, інші матеріали на 60 000 грн.
9. Перевірка оцінки використання запасів показало невірне визначення залишку на початок запасів на 10 000 грн, надходження запасів на 20 000 грн, вибуття запасів на 20 000 грн, залишок на кінець на 10 000 грн.
10. Перевірка правильності кореспонденції рахунків з обліку виробничих запасів показало невірну кореспонденцію рахунків, тому треба

списати невірну кореспонденцію з оприбуткування матеріалів від постачальника Дт 22 Кт 372 на суму 5 000 грн та дописати Дт 201 Кт 631 на суму 5 000 грн, а також списати невірно оприбутковані МШП Дт 201 Кт 631 на суму 2 000 грн та дописати Дт 22 Кт 372 на суму 2 000 грн.

11. Встановлення відхилення головної книги від журналу на 100 тис. грн, Балансу від головної книги на 100 тис. грн.

Висновки та рекомендації за результатами перевірки:

Облік виробничих запасів ведеться з порушенням Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», Плану рахунків бухгалтерського обліку № 291 від 21 грудня 1999 року.

Внутрішній контролер _____ О. Максименко

3.2 Шляхи щодо удосконалення оподаткування та організації обліку виробничих запасів КП «Новомосковськ водоканал»

Для оподаткування та обліку виробничих запасів непередбачено окремих документів, які б полегшували складання звітності. Тому, для покращення ведення обліку виробничих запасів пропонуємо надалі використовувати наступні бланки, а саме відомості: віднесення до запасів; виключення запасів зі складу активів; запасів критеріям визнання їх активом; інвентаризації виробничих запасів; списання пошкоджених виробничих запасів; уцінки виробничих запасів; документального оформлення проведення уцінки виробничих запасів; оподаткування списання пошкоджених виробничих запасів (таблиці 3.16-3.23).

Таблиця 3.16 – Відомість віднесення до запасів*

Вид запасів	утримуються для подальшого продажу (розподілу, передачі) за умов звичайної господарської діяльності	перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва	утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством

Джерело: запропоновано автором

Таблиця 3.17 – Відомість виключення запасів зі складу активів

Вид запасу	Передані у виробництво	Продані (реалізовані)	Втрачені через недбалість працівників, крадіжки чи надзвичайні обставини	Передані безоплатно

Джерело: запропоновано автором

Таблиця 3.18 – Відомість відповідності запасів критеріям визнання їх активом

Вид запасів	Запаси		Запаси підлягають	
	не може більше контролювати запаси	не може в майбутньому одержувати економічні вигоди	переведення на позабалансовий рахунок	виключення зі складу активів

Джерело: запропоновано автором

Таблиця 3.19 – Відомість інвентаризації виробничих запасів

Вид виробничих запасів	За даними бухгалтерії		За даними інвентаризації		Відхилення	
	кількість	сума, грн	кількість	сума, грн	кількість	сума, грн

Джерело: запропоновано автором

Таблиця 3.20 – Відомість списання пошкоджених виробничих запасів

Вид виробничих запасів	За даними бухгалтерії		За даними інвентаризації		Відхилення		Документ	Відображення на рахунках	
	кількість	сума, грн	кількість	сума, грн	кількість	сума, грн		Дт	Кт

Джерело: запропоновано автором

Таблиця 3.21 – Відомість уцінки виробничих запасів*

Вид виробничих запасів	Запаси відображають у бухобліку за найменшою з двох оцінок		Уцінку проводять, якщо на дату балансу		
	первісною вартістю	чистою вартістю реалізації	їх ціна знизилась	вони зіпсовані, застаріли	іншим чином втратили первісно очікувану економічну вигоду

Джерело: запропоновано автором

Таблиця 3.22 – Відомість документального оформлення проведення уцінки виробничих запасів

Вид виробничих запасів	Видано наказ про створення комісії, до складу якої включено працівників, компетентних у питаннях визначення якості запасів, їх ціноутворення та обліку	Оформлено наказ про проведення оцінки запасів – із зазначенням строку, переліку оцінюваних запасів з метою уцінки	Складено акт уцінки запасів до чистої вартості реалізації (у довільній формі із зазначенням обов'язкових для первинного документу реквізитів)

Джерело: запропоновано автором

Таблиця 3.23 – Відомість оподаткування списання пошкоджених виробничих запасів*

Вид виробничих запасів	Сума виробничих запасів	Податок на прибуток		ПДВ	
		відносяться до витрат	не відносяться до витрат	оподатковуються	не оподатковуються

Джерело: запропоновано автором

Запропонована оперограма видаткової накладної наведена у таблиці 3.24.

Таблиця 3.24 – Оперограма видаткової накладної*

Подія	Бухгалтер	Керівник	Завідуючий складом	Експедитор
Складання і затвердження правильності видаткової накладної	•			
Затвердження правильності у видаткової накладної		•		
Відвантаження матеріальних цінностей			•	
Отримання матеріальних цінностей				•

Джерело: запропоновано автором

Робочий план рахунків з обліку виробничих запасів наведено у таблиці 3.25.

Таблиця 3.25 – Робочий план рахунків з обліку виробничих запасів

Рахунок		Субрахунки		Субрахунки	
№	Назва	№	Назва	№	Назва
20	Виробничі запаси	201	Сировина й матеріали	2011	Сировина й матеріали для водовідведення
				2012	Сировина й матеріали для водопостачання
				2013	Сировина й матеріали для господарчих потреб

Джерело: запропоновано автором

Для ведення організація обліку виробничих запасів не передбачено окремих документів, які б полегшували складання звітності. Тому пропонуємо для покращення організація обліку виробничих запасів у зв'язку з воєнним станом використовувати наступні бланки, а саме відомості: віднесення до запасів; виключення запасів зі складу активів; запасів критеріям визнання їх активом; інвентаризації виробничих запасів; списання пошкоджених виробничих запасів; уцінки виробничих запасів; документального оформлення проведення уцінки виробничих запасів; оподаткування списання пошкоджених виробничих запасів. Це поліпшить оподаткування та організацію обліку виробничих запасів, дозволить своєчасно виявити та виправити помилки, що забезпечить підвищення ефективності діяльності підприємства.

3.3 Шляхи щодо удосконалення внутрішнього контролю виробничих запасів КП «Новомосковськ водоканал»

Останнім часом виробничі запаси підприємства псуються або пошкоджуються через бойові дії. Багато виробничих запасів вивозять з окупованої території за межі країни з метою власного збагачення. Потрібно своєчасно діагностувати проблему, перевозити виробничі запаси на небезпечну територію. Треба вчасно документально оформлювати уцінку та списання виробничих запасів у зв'язку з псуванням матеріальних цінностей, а також правильно оподатковувати та організувати їх облік.

Метою контролю виробничих запасів є встановлення законності, достовірності і доцільності здійснення операцій з виробничими запасами підприємства і правильності їх відображення в обліку та звітності.

Завдання з проведення контролю виробничих запасів має забезпечити перевірку: правильності віднесення до запасів; законності виключення запасів зі складу активів; відповідності запасів критеріям визнання їх активом; наявності виробничих запасів; правильності списання пошкоджених виробничих запасів; правильності уцінки виробничих запасів; правильності документального оформлення проведення уцінки виробничих запасів; правильності оподаткування списання пошкоджених виробничих запасів.

Анкету перевірки виробничих запасів подано в таблиці 3.26. У програмі контролю відображені основні процедури для вирішення основних завдань перевірки.

Таблиця 3.26 – Анкета перевірки виробничих запасів

№	Зміст питання	Варіанти відповіді			
		Так	Ні	Інформація відсутня	Примітки
1	Чи були пошкоджені виробничі запаси на Вашому підприємстві у воєнний час?				
2	Чи була уцінка виробничих запасів на Вашому підприємстві у воєнний час?				
3	Чи була дооцінка виробничих запасів на Вашому підприємстві у воєнний час?				
4	Чи залишились виробничі запаси Вашого підприємства на окупованій території?				
5	Чи проводиться інвентаризація виробничих запасів при їх пошкодженні?				
6	Чи були виявлені крадіжки виробничих запасів на Вашому підприємстві?				
7	Чи проводиться перевірка правильності віднесення виробничих запасів до активів?				

Джерело: запропоновано автором

Одержавши в процесі попереднього планування дані про підприємство, контролер приступає до розробки загального плану контролю виробничих

запасів (табл. 3.27). План контролю є документом організаційно-методологічного характеру та складається з переліку робіт на основних етапах контролю і строків їх виконання із зазначенням джерел інформації. Контроль виробничих запасів підприємства авторами рекомендується проводити в кілька етапів.

Таблиця 3.27 – Загальний план проведення виробничих запасів

Етап перевірки	Процедури контролю	Докази контролю	Період проведення	Виконавці
Підготовчий	Знайомство з бізнесом клієнта, планування контролю виробничих запасів	Звіти попередніх, перевірок, накази		
Основний	Перевірка правильності віднесення до запасів. Перевірка законності виключення запасів зі складу активів. Перевірка відповідності запасів критеріям визнання їх активом. Перевірка наявності виробничих запасів. Перевірка правильності списання пошкоджених виробничих запасів. Перевірка правильності уцінки виробничих запасів. Перевірка правильності документального оформлення проведення уцінки виробничих запасів. Перевірка правильності оподаткування списання пошкоджених виробничих запасів.	Журнал 3 Головна книга, Баланс		
Завершальний	Складання звіту контролера.	Звіт		

Джерело: запропоновано автором

Програму контролю виробничих запасів наведено в таблиці 3.28. Для вирішення поставлених завдань контролю виробничих запасів пропонуємо робочі документи контролера (табл. 3.29 – 3.36), які на думку авторів стануть обґрунтованими доказами якісного проведення контролю.

Таблиця 3.28 – Програма контролю виробничих запасів

№	Мета	Перелік процедур контролю	Критерії якості	Метод перевірки	Код робочого документа	Період проведення	Виконавець	Примітки
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Впевнитись у правильності віднесення до запасів	Перевірка правильності віднесення до запасів	А, Б, Г, Є	Документальний, арифметичний, суцільний	ВЗ-1			
2	Впевнитись у законності виключення запасів зі складу активів	Перевірка законності виключення запасів зі складу активів	А, Б, Г, Є	Документальний, арифметичний, суцільний	ВЗ-2			
3	Впевнитись у відповідності запасів критеріям визнання їх активом	Перевірка відповідності запасів критеріям визнання їх активом	А, Б, В, Г, Д	Документальний, арифметичний, вибірковий	ВЗ-3			
4	Впевнитись у наявності виробничих запасів	Перевірка наявності виробничих запасів	А, Б, В, Г, Д	Документальний, арифметичний, вибірковий	ВЗ-4			
5	Впевнитись у правильності списання пошкоджених виробничих запасів	Перевірка правильності списання пошкоджених виробничих запасів	А, Б, В, Г, Д	Документальний, арифметичний, вибірковий	ВЗ-5			
6	Впевнитись у правильності уцінки виробничих запасів	Перевірка правильності уцінки виробничих запасів	А, Б, В, Г, Д	Документальний, арифметичний, вибірковий	ВЗ-6			
7	Впевнитись у правильності документального оформлення проведення уцінки виробничих запасів	Перевірка правильності документального оформлення проведення уцінки виробничих запасів	А, Б, В, Г, Д	Документальний, арифметичний, вибірковий	ВЗ-7			

Продовження таблиці 3.28

1	2	3	4	5	6	7	8	9
8	Впевнитись у правильності оподаткування списання пошкоджених виробничих запасів	Перевірка правильності оподаткування списання пошкоджених виробничих запасів	А, Б, В, Г, Д	Документальний, арифметичний, вибірковий	ВЗ-8			
Критерії якості перевірки: наявність – А; правдивість – Б; права та зобов’язання – В; повнота – Г; вимірювання – Д; оцінку вартості – Е; подання і розкриття – Є.								

Джерело: запропоновано автором

Таблиця 3.29 – Перевірка правильності віднесення до запасів ВЗ-1

Вид запасу	За даними підприємства	За даними контролю			Відхилення
		утримуються для подальшого продажу (розподілу, передачі) за умов звичайної господарської діяльності	перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва	утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством	

Джерело: запропоновано автором

Таблиця 3.30 – Перевірка законності виключення запасів зі складу активів ВЗ-2

Вид запасу	За даними підприємства	За даними контролю				Відхилення
		передані у виробництво	продані (реалізовані)	втрачені через недбалість працівників, крадіжки чи надзвичайні обставини	передані безоплатно	

Джерело: запропоновано автором

Таблиця 3.31 – Перевірка відповідності запасів критеріям визнання їх активом ВЗ-3

Вид запасів	За даними підприємства	За даними контролю		Відхилення
		не може більше контролювати запаси	не може в майбутньому одержувати економічні вигоди	

Джерело: запропоновано автором

Таблиця 3.32 – Перевірка наявності виробничих запасів ВЗ-4

Вид виробничих запасів	За даними підприємства		За даними контролю		Відхилення	
	кількість	сума, грн	кількість	сума, грн	кількість	сума, грн

Джерело: запропоновано автором

Таблиця 3.33 – Перевірка списання пошкоджених виробничих запасів ВЗ-5*

Вид виробничих запасів	За даними підприємства		За даними контролю		Відхилення		Документ	Відображення на рахунках	
	кількість	сума, грн	кількість	сума, грн	кількість	сума, грн		Дт	Кт

Джерело: запропоновано автором

Таблиця 3.34 – Перевірка уцінки виробничих запасів ВЗ-6*

Вид виробничих запасів	За даними підприємства	За даними контролю					Відхилення
		запаси відображають у бухобліку за найменшою з двох оцінок		Уцінку проводять, якщо на дату балансу			
		первісною вартістю	чистою вартістю реалізації	їх ціна знизилась	вони зіпсовані, застаріли	іншим чином втратили первісно очікувану економічну вигоду	

Джерело: запропоновано автором

Таблиця 3.35 – Перевірка документального оформлення проведення уцінки виробничих запасів ВЗ-6

Вид виробничих запасів	За даними підприємства	За даними контролю			Відхилення
		видано наказ про створення комісії, до складу якої включено працівників, компетентних у питаннях визначення якості запасів, їх ціноутворення та обліку	оформлено наказ про проведення оцінки запасів – із зазначенням строку, переліку оцінюваних запасів з метою уцінки	складено акт уцінки запасів до чистої вартості реалізації (у довільній формі із зазначенням обов'язкових для первинного документу реквізитів)	

Джерело: запропоновано автором

Таблиця 3.36 – Перевірка оподаткування списання пошкоджених виробничих запасів ВЗ-7

Вид виробничих запасів	За даними підприємства		За даними контролю				Відхилення	
	податок на прибуток	ПДВ	податок на прибуток		ПДВ		податок на прибуток	ПДВ
			відносяться до витрат	не відносяться до витрат	оподатковуються	не оподатковуються		

Джерело: запропоновано автором

Удосконалено документування контролю виробничих запасів, що на відміну від існуючих включає: анкету, загальний план контролю, програму контролю, робочі документи контролера. Запропонована методика проведення перевірки надасть змогу контролеру охопити всі аспекти обліку виробничих запасів, дослідити правильність, своєчасність, законність відображення його в обліку, вчасно виявити порушення, провести якісний контроль.

Отже, при проведенні перевірки були винесені наступні питання: перевірка правильності визначення залишку виробничих запасів на початок періоду; перевірка правильності оформлення первинних документів; перевірка правильності класифікації виробничих запасів; перевірка правильності оцінки використання запасів; перевірка правильності ведення обліку виробничих запасів; перевірка правильності визначення залишку виробничих запасів на кінець періоду.

Облік виробничих запасів ведеться з порушенням Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», Плану рахунків бухгалтерського обліку.

Для ведення обліку виробничих запасів не передбачено окремих документів, які б полегшували складання звітності. Тому пропонуємо для покращення організація обліку виробничих запасів у зв'язку з воєнним станом використовувати наступні бланки, а саме відомості: віднесення до запасів; виключення запасів зі складу активів; запасів критеріям визнання їх

активом; інвентаризації виробничих запасів; списання пошкоджених виробничих запасів; уцінки виробничих запасів; документального оформлення проведення уцінки виробничих запасів; оподаткування списання пошкоджених виробничих запасів. Це поліпшить оподаткування та організацію обліку виробничих запасів, дозволить своєчасно виявити та виправити помилки, що забезпечить підвищення ефективності діяльності підприємства.

Удосконалено документування контролю виробничих запасів, що на відміну від існуючих включає: анкету, загальний план контролю, програму контролю, робочі документи контролера. Запропонована методика проведення перевірки надасть змогу контролеру охопити всі аспекти обліку виробничих запасів, дослідити правильність, своєчасність, законність відображення його в обліку, вчасно виявити порушення, провести якісний контроль.

ВИСНОВКИ

1. Наказом про облікову політику підприємства визначаються норми для правильного планування потреб в запасах, раціональної організації їх обліку і контролю.

Відповідно до НП(С)БО 9 «Запаси» при відпуску запасів у виробництво, з виробництва, продаж та іншому вибутті оцінка їх здійснюється за одним з таких методів: ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів; середньозваженої собівартості; собівартості перших за часом надходження (ФІФО); нормативних затрат; ціни продажу.

Рахунок 20 «Виробничі запаси» призначено для узагальнення інформації про наявність і рух належних підприємству запасів сировини та матеріалів (у тому числі сировина й матеріали, які є в дорозі та в переробці), будівельних матеріалів, запасних частин, матеріалів сільськогосподарського призначення, палива, тари й тарних матеріалів, відходів основного виробництва.

Об'єктами внутрішнього контролю виробничих запасів є: елементи облікової політики стосовно обліку виробничих запасів; операції з обліку виробничих запасів; інформація реєстрів аналітичного обліку, первинних документів; Головна книга, журнали і відомості до них; фінансова звітність; акти попередніх перевірок.

2. В наказі про облікову політику КП «Новомосковськ водоканал» відображають методи оцінки та облікові процедури. Обліковою політикою КП «Новомосковськ водоканал» є сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності. Наказ про організацію бухгалтерського обліку КП «Новомосковськ водоканал» визначає: форму бухгалтерського обліку з урахуванням особливостей діяльності та технології обробки облікових даних; систему і форми внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, звітності та контролю господарських операцій;

правила документообігу і технологію обробки облікової інформації; додаткову систему рахунків та реєстрів аналітичного обліку тощо.

3. Проаналізувавши баланс, можна виявити як позитивне, так і негативне у фінансовому стані підприємства. Позитивними змінами є: необоротні активи на початок року були сформовані за власні кошти; вони збільшилися за звітний період за рахунок того самого джерела; оборотні активи збільшилися за рахунок власних коштів підприємства, а саме завдяки реінвестованому прибутку при одночасному зменшенні суми позикових джерел; істотно збільшилася частка власних коштів у формуванні запасів (з 0,06% на початок року до 17,82 % на кінець року).

Негативними змінами є: кредиторська заборгованість збільшилась у 4 рази, що, можливо, спричинене зниженням платоспроможності. Таке істотне відволікання обігових коштів було компенсоване одночасним збільшенням дебіторської заборгованості майже у 2 рази що, можливо, спричинене збільшенням платоспроможності замовників підприємства (це джерело найчастіше використовується для покриття кредиторська заборгованості); оточні фінансові інвестиції ще на початок року були сформовані за рахунок позикових коштів; за звітний період залучення цього джерела збільшилось; кошти на початок року були нагромаджені завдяки кредиторській заборгованості. За рахунок часткового її погашення цей актив скоротився.

Виручка від реалізації збільшилась на 1373,76 тис. грн. Таким чином, внесок екстенсивного чинника становить 31,6%, інтенсивного – 5,87%, тобто підприємство збільшувало обсяги реалізації переважно завдяки збільшенню активів.

4. При проведенні перевірок були винесені наступні питання: перевірка правильності визначення залишку виробничих запасів на початок періоду; перевірка правильності оформлення первинних документів; перевірка правильності класифікації виробничих запасів; перевірка правильності оцінки використання запасів; перевірка правильності ведення обліку виробничих

запасів; перевірка правильності визначення залишку виробничих запасів на кінець періоду.

Облік виробничих запасів ведеться з порушенням Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», Плану рахунків бухгалтерського обліку.

5. Для ведення організація обліку виробничих запасів не передбачено окремих документів, які б полегшували складання звітності. Тому пропонуємо для покращення організація обліку виробничих запасів у зв'язку з воєнним станом використовувати наступні бланки, а саме відомості: віднесення до запасів; виключення запасів зі складу активів; запасів критеріям визнання їх активом; інвентаризації виробничих запасів; списання пошкоджених виробничих запасів; уцінки виробничих запасів; документального оформлення проведення уцінки виробничих запасів; оподаткування списання пошкоджених виробничих запасів. Це поліпшить оподаткування та організацію обліку виробничих запасів, дозволить своєчасно виявити та виправити помилки, що забезпечить підвищення ефективності діяльності підприємства.

6. Удосконалено документування контролю виробничих запасів, що на відміну від існуючих включає: анкету, загальний план контролю, програму контролю, робочі документи контролера. Запропонована методика проведення перевірки надасть змогу контролеру охопити всі аспекти обліку виробничих запасів, дослідити правильність, своєчасність, законність відображення його в обліку, вчасно виявити порушення, провести якісний контроль.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21 грудня 2017 р. № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення: 25.10.2022).
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 01.09.2022).
3. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.1999 р. № 291. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 01.09.2022).
4. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : Наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення: 01.09.2022).
5. Інструкція «Про порядок реєстрації виданих, повернутих і використаних довіреностей на одержання цінностей» : Наказ Міністерства фінансів України від 16.05.1996 р. № 99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0293-96#Text> (дата звернення: 01.09.2022).
6. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів: Наказ Міністерства фінансів України від 10.01.2007 р. № 2. URL: <https://buhgalter911.com/uk/normativnaya-baza/metodicheskie-rekomendacii/metodichni-rekomendaciyi-z-1024317.html> (дата звернення: 01.09.2022).
7. Методичні рекомендації про застосування регістрів бухгалтерського обліку : Наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2000 р. № 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0356201-00#Text> (дата звернення: 01.09.2022).
8. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства : Наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. № 635. URL:

http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=382876 (дата звернення: 02.11.2022).

9. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси» від 01.01.2012 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_021 (дата звернення: 25.10.2022).

10. МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності». URL: https://mof.gov.ua/storage/files/2016-2017-IAASB-Handbook-Volume-1_%D1%83%D0%BA%D1%80 (дата звернення: 20.10.2022).

11. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду іншого надання впевненості та супутніх послуг. Міжнародна федерація бухгалтерів. Аудиторська палата України. Київ. 2018. Ч.1. 1142 с.

12. Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку сировини та матеріалів : Наказ Міністерства статистики України від 21.06.1996 р. № 193. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0193202-96#Text> (дата звернення: 25.10.2022).

13. Про затвердження Правил перевезень вантажів автомобільним транспортом в Україні: Наказ Міністерства транспорту України від 14.10.1997 р. № 363. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0128-98#Text> (дата звернення: 25.10.2022).

14. Про затвердження Інструкції про порядок оформлення суб'єктами господарювання операцій при здійсненні комісійної торгівлі непродовольчими товарами : Наказ Міністерства зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України від 08.07.1997 р. № 343. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0324-97#Text> (дата звернення: 25.10.2022).

15. Про затвердження Правил складання актів (стаття 129 Статуту) : Наказ Міністерства транспорту України від 28.05.2002 р. № 334. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0567-02#Text> (дата звернення: 25.10.2022).

16. Положення про інвентаризацію активів і зобов'язань : Наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення: 25.10.2022).

17. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення: 06.06.2022).

18. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : Наказ МФУ від 20.10.1999 р. № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення: 08.04.2022).

19. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page20> (дата звернення: 06.06.2022).

20. Порядок проведення дооцінки залишків матеріальних цінностей. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0069-93> (дата звернення: 06.06.2022).

21. Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116-96-%D0%BF#Text> (дата звернення: 06.06.2022).

22. Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей : Постанова Кабінету Міністрів України від 22.11.1999 р. №116. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116-96-%D0%BF#Text> (дата звернення: 28.10.2022).

23. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку : Наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. № 88. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0168-95> (дата звернення: 28.10.2022).

24. Андренко О. А. Організація і методика аудиту : конспект лекцій. Харків : ХНАМГ, 2012. 35 с.

25. Бабич В. В., Свідерський Є. І. Бухгалтерський облік на підприємствах малого бізнесу в Україні. Київ : Лібра, 1996. 160 с.

26. Безруких П. С. Бухгалтерський облік. К. : Кондор, 2002. 719 с.

27. Бержанір І. А. Проблеми та напрями вдосконалення обліку виробничих запасів. *Економічний простір*. 2016. № 107. С. 161–168.

28. Бондар Ю. Робочі документи аудитора. Лід Скедьюли та програми. Аудиторська вибірка : посібник. Київ : ДП «Інформаційно-аналітичне агентство». 2017. 396 с.

29. Бондаренко Н. М., Яресько А. М. Сутність та класифікація виробничих запасів на підприємстві. *Вісник Чернігівського державного технологічного університету*. 2014. № 4 (76). С. 273-281.

30. Бунда О. М., Войналович Н. М. Особливості застосування методів обліку виробничих запасів. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку*. 2017. № 12. С. 103-112.

31. Бутинець Т. А., Чижевська Л. В., Береза С. Л. Бухгалтерський облік : навч. посібн. Житомир : ЖІТІ, 2000. 672 с.

32. Бутинець Ф. Ф. Аудит : підручник. 2-е вид. перероб. та доп. Житомир : ПП «Рута», 2002. 672с.

33. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник. Житомир : ПП «Рута», 2009. 912 с.

34. Бутинець Ф. Ф. Організація бухгалтерського обліку : підручник. 3-тє вид., доп. і перероб. Житомир : ПП «Рута», 2002. 592 с.

35. Великий економічний словник / ук. А. Б. Борисов і ін. К. : Кондар, 2004. 895 с.

36. Верига Ю. А. Облікова політика підприємства : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 315 с.

37. Голов С. Ф., Єфименко В. І. Фінансовий та управлінський облік : навч. посіб. Київ : ТОВ «Автоінтерсервес», 2000. 544 с.

38. Голов С. Ф., Костюченко В. М. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами : приклади та коментарі : практ. посіб. Київ : Лібра, 2001. 840 с.

39. Гончарук Я. А., Рудницький В. С. Аудит : навч. посіб. 3-тє вид. перероб. і доп. Київ : Знання, 2007. 443 с.

40. Горбачова О. М., Олійник І. А. Шляхи вдосконалення обліку запасів. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2016. Випуск № 1(55). С. 102-107.
41. Гордієнко Н. І., Харламова О. В., Мізік Ю. І., Конопліна О. О. Аудит : методика і організація : навч. посіб. Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова. 2017. 319 с.
42. Грабова Н. Н., Добровский В. Н. Бухгалтерский учет в производственных и торговых предприятиях. Киев : А.С.К., 2001. 624 с.
43. Граковський Ю. Організаційно-правові питання торговельної діяльності : оптова та роздрібна торгівля. *Вісник податкової служби України*. 2012. № 9-10. URL: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/749> (дата звернення: 28.10.2022).
44. Давидов Г. М., Давидов І. Г., Давидов Ю. Г. Аудит : підручник. 2-ге вид., пере- роб. і доп. Київ : Знання, 2009. 495 с.
45. Данілочкіна О. В., Голод О. Актуальні проблеми організації і ведення обліку виробничих запасів підприємствами України. URL : www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum (дата звернення: 01.11.2022).
46. Дмитренко А. В. Економічна сутність поняття «виробничі запаси». *Економіка і регіон*. 2016. № 2. С. 149–152.
47. Дорош Н. І. Методологічні та організаційні аспекти аудиту : дис. ... д-ра екон. наук : 08.06.04. Київ, 2004. 445 с.
48. Живко З. Б., Живко О. М., Живко І. Ю. Словник сучасних економічних термінів. Львів : Край, 2007. 384 с.
49. Жолнер І. В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 368 с.
50. Захожай В. Б., Базась М. Ф., Матюха М. М. Бухгалтерський облік у галузях економіки : підручник. К. : МАУП, 2014. 968 с.
51. Зінь Е. А., Багрій К. Л. Поняття матеріальних запасів підприємства: необхідність їх створення. *Науковий вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. Економічні науки*. 2009. Вип. IV. С. 104–109.

52. Економічна енциклопедія : у трьох т. / [за ред. С.В. Мочерного]. Т 1. К. : Видавничий центр «Академія», 2000. 864 с.
53. Зінченко О. В., Сайко К. І. Економічна сутність та класифікація виробничих запасів на підприємстві. *Приазовський економічний вісник*. 2017. Випуск 3(03). С. 77-84.
54. Канищенко Л. О., Мочерний С. В., Устенко О. А. Короткий курс економічної теорії : навч. посіб. Тернопіль : Економічна думка, 2000. 324 с.
55. Коблянська Г. Ю., Ровенко К. О. Порівняльна характеристика ПСБО 9 «Запаси» і МСБО 2 «Запаси». *Економіка: теорія та практика*. 2014. № 2. С. 50-56.
56. Ковальов В. В. Вступ в фінансовий менеджмент. К. : Кондор, 2009. 768 с.
57. Козловский В. А. Логистический менеджмент. К. : Политехника. 2009. 275 с.
58. КП «Новомосковськ водоканал». URL: <https://novvod.dp.ua/ua> (дата звернення: 01.11.2022).
59. Кузик Н. Методичні аспекти аудиту запасів. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2015. Вип. 4. С. 106-113.
60. Кулаковська Л. П., Піча Ю. В. Організація і методика аудиту : підручник. Київ : Каравела, 2012. 544 с.
61. Левицька С. О. Виробничі запаси як об'єкт внутрішнього контролю. *Наукові записки Національного університету Острозька академія*. 2017. Випуск 4 (32). С. 200-206.
62. Лень В. С., Гливенко В. В. Бухгалтерський облік в Україні : основи та практика : навч. посіб. 3-тє видання. Київ : Центр навчальної учбової літератури, 2008. 608 с.
63. Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Подмешальська Ю. В., Чакалова Н. С. Бухгалтерський облік : навч.-метод. посіб. Запоріжжя, 2018. 602 с.

64. Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Бескоста Г. М. Організація і методика аудиту : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗДІА, 2015. 190 с.
65. Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Чакалова Н. С. Теорія і методика документування обліку і аудиту. Запоріжжя : ЗНУ, 2020, 400 с.
66. Макаренко А. П., Панченко О. М., Бескоста Г. М. Фінансовий облік 1 : навч. посіб. Запоріжжя : ЗДІА, 2017. 400 с.
67. Макаренко А. П., Панченко О. М., Таратута Л. В., Меліхова Т. О., Птіцина Л. А. Теорія і методика документування в обліку і аудиті. Запоріжжя : ЗДІА, 2011. Ч 1. 196 с.
68. Макаренко А. П., Панченко О. М., Таратута Л. В., Меліхова Т. О., Птіцина Л. А. Теорія і практика документування в обліку і аудиті. Запоріжжя : ЗДІА, 2011. Ч 2. 128 с.
69. Максименко О. В., Макаренко А. П. Оподаткування, організація обліку та внутрішній контроль виробничих запасів. URL: <https://www.znu.edu.ua/ukr/university/11929/12623/12803> (дата звернення: 01.12.2022).
70. Максименко О. В., Макаренко А. П. Удосконалення оподаткування, організації обліку та внутрішнього контролю виробничих запасів для підвищення ефективності податкового планування на підприємстві. *Агросвіт*. 2022. № 22.
71. Меліхова Т. О., Федоров І. О. Внутрішній контроль виробничих запасів для своєчасного виявлення загроз у системі управління фінансової безпеки підприємства. *Агросвіт*. 2018. № 2. С. 63–70.
72. Нашкерська Г. В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. К. : Центр навчальної літератури, 2004. 464 с.
73. Нетикша О. Організація служби внутрішнього аудиту та її роботи на підприємстві. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2004. № 7. С. 61-65.
74. Островерха Р. Е. Організація обліку : конспект лекцій. Ірпінь : Нац. унів. держ. под. сл. України. 2013. URL: <https://studfile.net/preview/5012887/page:32/#53> (дата звернення: 01.11.2022).

75. Пархоменко В. І. Документальне забезпечення бухгалтерського обліку. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2010. № 8. С. 7–11.
76. Петрик О. А., Савченко В. Я., Свідерський Д. Є. Організація та методика аудиту підприємницької діяльності : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2008. 472 с.
77. Пугаченко О. Б., Фоміна Т. В. Методика аудиту операцій з виробничими запасами. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/1068/1/19.pdf> (дата звернення: 01.11.2022).
78. Пушкар М. С. Фінансовий облік : підручник. Тернопіль : Карт-бланш, 2002. 626 с.
79. Рядська В. В., Петраков Я. В. Аудит : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 413 с.
80. Савкович В. А. Модели управления запасами. К. : Наука и техника, 2006. 319 с.
81. Савченко В. Я. Аудит : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2002. 322 с.
82. Сахарцева І. І. Основи складання бухгалтерської звітності за вимогами національних стандартів України : навч. посіб. Київ : Кондор, 2003. 614 с.
83. Садовська І. Б. Фінансовий облік : навч. посіб. Луцьк : ЛНТУ, 2011. 511 с.
84. Серпенінова Ю. С., Гольцова С. М., Макаренко І. О. Бухгалтерський облік : загальна теорія : навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2015. 336 с.
85. Сиротюк Г., Сиротюк К. Методичні особливості аудиту виробничих запасів. *Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія: Економіка АПК*. 2015. № 22(1). С. 92-97.
86. Скотнікова Л. П., Миланич Т. А., Солодовнік О. О. Бухгалтерський облік і фінансова звітність на підприємстві : навч.-метод. посіб. Харків : ІНЖЕК, 2003. 328 с.
87. Сопко В. В., Гуцайлюк З. В., Щирба М. В., Бенько М. М. Бухгалтерський облік : навч. посіб. Тернопіль : Астон, 2005. 496 с.

88. Степаненко О. І., Довга Т. А. Бухгалтерський документ як джерело інформаційного забезпечення обліку виробничих запасів. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Випуск 4. С. 68-71.

89. Сук Л. К., Сук П. Л. Фінансовий облік : навч. посіб. Київ : Знання, 2010. 631 с.

90. Уотерс Д. Логистика. Управление цепью поставок / пер. с англ. В. Н. Егорова. К. : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. 503 с.

91. Усач Б. Ф. Аудит : навч. посіб. 4-те вид., випр. і доп. Київ : Знання, 2014. 231 с.

92. Чебанова Н., Василенко Ю. Бухгалтерський фінансовий облік : навч. посіб. Київ : Знання, 2002. 672 с.

93. Череп О. Г. Методика проведення аудиту запасів на великих промислових підприємствах. *Вісник ЖДТУ*. 2010. № 3(53). С. 197-200.

94. Чейз Р. Б. Виробничий і операційний менеджмент / пер. з англ. Київ : Кондор, 2001. 704 с.

95. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. Київ : Знання, 2006. 525 с.